

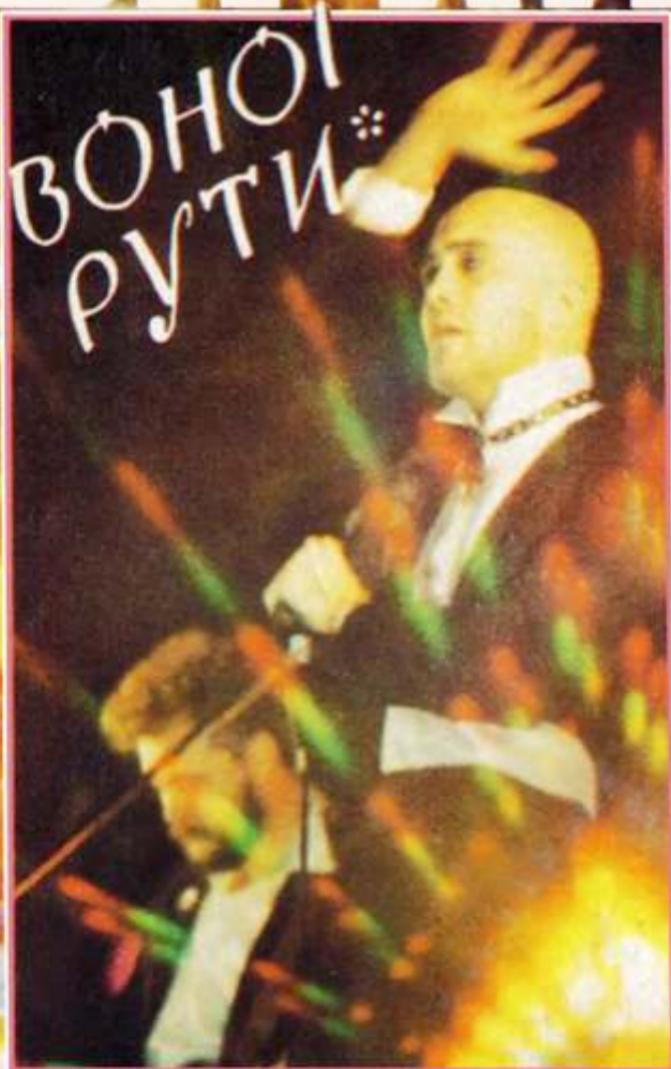

Чернівці
1989

Запоріжжя
1991

Донецьк
1993

ЗІРКА

ЕДУАРД ДРАЧ

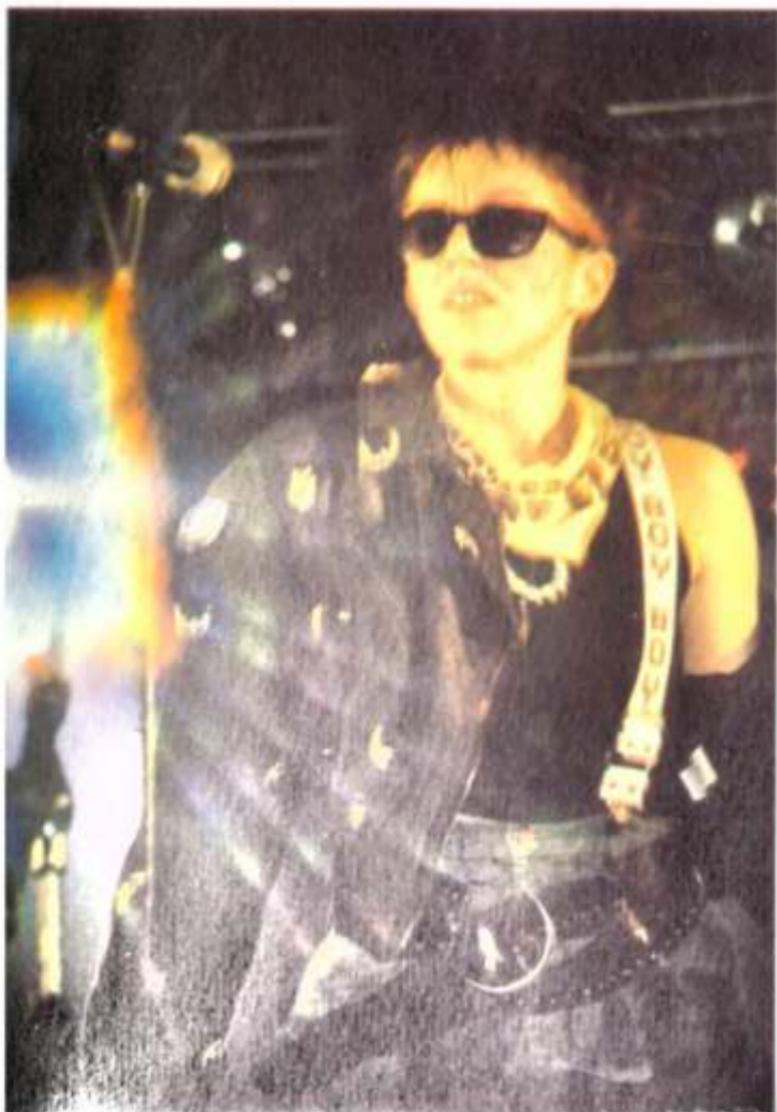

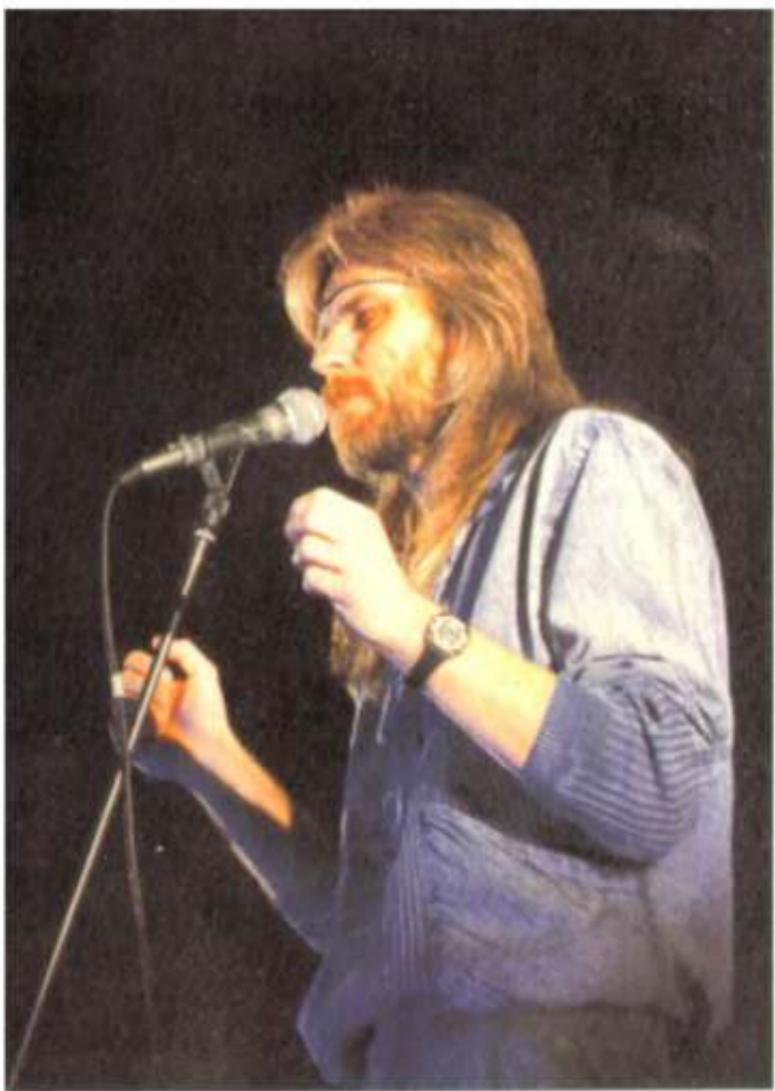
МАРІЙКА БУРМАКА

ВІКТОРІЯ ВРАДІЙ

ОЛЕКСАНДР ТИЩЕНКО

ТАРАС ЧУБАЙ

ЗІРКИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ"

Київ
Видавничий дім "KM Academia"
1993

УДК 78

З-639

У книжці — розповіді про лауреатів першого та другого республіканських фестивалів української сучасної пісні та популярної музики "Червона рута" — зірок авторської пісні та співаної поезії Віктора Морозова, Андрія Панчишина, Василя Жданіка, Марійку Бурмаку, Едуарда Драча, Андрія Миколайчука, Тризубого Стаса, сестер Тельник і зірок української рок-музики Вікторю Владій, гурти "Кому вниз", "Зимовий сад", "ВВ", "Брати Гадюкіни", "Гроно", "Табула Раса", "Плач Ієремії".

Упорядкування Л.І.Брюховецької, О.М.Єватушенка.

Видання ілюстроване фотознімками В.Артюшенка, В.Орлова, В.Шеремета, І.Руденка, Г.Кубланова, Ю.Тосенка, М.Сергіенка.

Книжка виходить при фінансовій підтримці Комітету мистецтв м. Києва, Університету "Киево-Могилянська академія" та видавництва "Сувій".

Упорядкування.

- © Л.І.Брюховецька,
О.М.Єватушенко, 1993
© Художнє оформлення.
В.П.Васильєва, 1993
© Макет та верстка
Я.Криль, 1993

ІСНН 5-7707-4903-2

ВІРКИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ"

ВІКТОР МОРОЗОВ

АНДРІЙ ПАНЧИШИН

ВАСИЛЬ ЖДАНКІН

МАРІЙКА БУРМАКА

ЕДУАРД ДРАЧ

АНДРІЙ МИКОЛАЙЧУК

ТРИЗУБІЙ СТАС

"КОМУ ВНИЗ"

"ЗИМОВИЙ САД"

"ВВ"

"БРАТИ ГАДЮКІНИ"

ВІКТОРІЯ ВРАДІЙ

"ГРОНО"

"МЕРТВИЙ ПІВЕНЬ"

"ТАБУЛА РАСА"

"ПЛАЧ ІЄРЕМІЇ"

СЕСТРИ ТЕЛЬНЮК

НЕ ВІДЦВІТАЙ, "ЧЕРВОНА РУТО"!

**Лариса
Бровковецька**

Фестиваль вже в минулому, вже став надбанням історії. Стираються враження, забуваються подробиці — стрімкий темп життя, його мінливий лик, немов завісою, відділяє нас від тій дивовижної події, ім'я якій перша "Червона рута".

Це ім'я дуже вдале — воно поєднало молоде покоління початку 70-х, коли Івасюкова пісня з цією назвою злетіла й полинула над Україною, коли звучала вона не тільки на концертах, по радіо, а й поряд із народними під час застілля, із поколінням кінця 80-х, яке підхопило цю пісню як втілення непереможної молодості, радості, любові. "Червона рута" поєднала багатьох українських юнаків і дівчат у місті Володимира Івасюка — Чернівцях. Впродовж кількох

серпневих днів Літній театр цього міста був сповнений пісень, веселощів, пристрастей змагальних, і змагалися ті пристрасті не тільки в музичних жанрах. Змагались між собою оновлене і віджиле, незалежність із покірністю й слухняністю. Перемогли молодість і талант, втілені в піснях, в атмосфері свята, яке дехто з високопоставлених осіб назвав "зібранням екстремістів".

Фестиваль цей породжений енергією національного відродження й зібраав він хлопців і дівчат не тільки з України, а й з діаспори. Відразу виник афоризм: "Українці всіх країн, кохайтесь!", символізуючи єднання молоді, всупереч чварам і незгодам, які розкидали українців по всьому світу. То було справжнє свято єднан-

Фестиваль цей породжений енергією національного відродження й зібраав він хлопців і дівчат не тільки з України, а й з діаспори. Відразу виник афоризм: "Українці всіх країн, кохайтесь!", символізуючи єднання молоді, всупереч чварам і незгодам, які розкидали українців по всьому світу.

ня під знаменами України, хоча до державної незалежності лишалося два роки.

Усім був незвичайний той фестиваль. Зі сцени звучала правда про пережите — про репресії, про Чорнобиль, про мовну і культурну дискримінацію. На часі була викривальна сатира, висловлена у таких програмних творах, як "Я — професійний раб" Тараса Петриненка, "Віддайте мову!" Едуарда Драча, "День злодія" Андрія Панчишина.

Колективи, які зовсім недавно співали російською мовою і гастролювали по Сибіру та інших куточках неосяжної країни, несподівано розкрилися яскраво вираженими національними ліснями. Чи спадало кому на думку використати тексти Тараса Шевченка саме в рок-музиці? А в Чернівцях у виконанні "Зимового саду" зазвучала "Доля", розкриваючи глибокий драматизм словід митця. Поетичну квінтесенцію долі України, виражену у вірші "Стойте в селі Суботіві", впевненою, наступальною музикою передав гурт "Кому вниз". Керівники обох гуртів — Олександр Тищенко та Андрій Середа запропонували сучасний пісенний варіант класичної поезії і здобули визнання.

Своєрідно звучали пісні "Братів Гадюкініх", насичені діалектами, розмовною лексикою, суржиком, тим, що раніше не допускалося на сцену. Але нові часи вимагають нової мови і трапляється, що промовистішим є невідфільтроване.

Неможливо охопити чи, бодай, згадати всіх учасників першого фестивалю "Червона рута". Звідки ж узявся отай потужний творчий, новаторський для української естради сплеск?

Слід сказати, що цікаві постаті почали з'являтися ще за рік до фестивалю. І серед них — львівські барди. Авторська пісня, як відомо, виникла в містах. Співак з гітарою лишався наодинці з аудиторією, яка цінуvalа насамперед те, що він їй скаже, що довірити.

6 Творчість бардів була інтелектуальною,

передусім виражала думку, а вже потім душевний стан і настрій.

Не знаю, чи правильно вважати, що авторська пісня в новій якості продовжує фольклор, але безсумнівно те, що стала вона явищем масовим.

У містах України авторські пісні, як правило, виконувалися російською мовою, адже міста здебільшого були російськомовні. І от одного дня — а він став можливим завдяки змінам у суспільстві — з'явилося товариство Лієва, а під його крилом група "Не журись!", співаки якої, а серед них Віктор Морозов (людина, відома в естраді з початку 70-х) та Андрій Панчишин оповістили прояву української авторської пісні. Довкола львівських співаків почали гуртуватися юнаки з гітарами та кобзами з інших міст — від Кривого Рога (Едуард Драч) до Рівного (Василь Жданкін). Концерти групи "Не журись!" полонили Львів, потім Київ та інші міста, їхні виступи почали звучати на радіо й телебаченні. Прийшов успіх.

Чим же вони, непрофесіонали, змогли привернути до себе увагу? Насамперед нестандартністю творчого завдання, яке поставили перед собою. Завдання двоєдного: перше — оновлення української естради новим як поетичним, так і музичним мисленням, друге — утвердження національного начала в принципово сучасній естрадній музиці. У вирішенні другого завдання суттєве значення має мова, якою виконуються твори. Слід сказати, що протягом останніх двадцяти років склався стереотип: мова розмежовувала, відділяла сучасні твори естради від творів "застійних" з

Чим же вони, непрофесіонали, змогли привернути до себе увагу? Насамперед нестандартністю творчого завдання, яке поставили перед собою. Завдання двоєдного: перше — оновлення української естради новим як поетичним, так і музичним мисленням, друге — утвердження національного начала в принципово сучасній естрадній музиці.

усім набором музичних і текстових штампів на зразок "вже полум'яні солов'ї не повернуться в гаї". Виходило, що естрадні твори в їхній най сучаснішій модифікації потрібно було виконувати російською, англійською чи ще якоюсь мовою, тільки не українською. "Не журись!" цей стереотип у ставленні до мови свого народу пранула подолати.

Свідомо відійшовши від солодкавих "солов'їв" та "смерічок", В.Морозов та А.Панчишин орієнтувалися на сучасну ритмічну структуру. Сміливо вирішуючи сучасні мелодії та ритмічні завдання, українські барди визнавали лише повноцінні з літературного боку тексти — свої й незатерті, гострі й проблемні. Вони відкидали штампи концертного виконавства, сценічної винятковості, притаманні естрадним зіркам. Були демократичні, знаходили довірливий контакт з аудиторією. В.Морозов за допомогою гітари і свого голосу передавав інтонації ліричної поезії. Схильний до іроній сатири А.Панчишин будив від "супільно-корисного сну". Обидва вносили корективи в усталену ієрархію цінностей сучасної естради.

Паралельно велись пошуки і в рок-музиці. Загальні звертання до класичних текстів — творча знахідка саме українських рок-музикантів.

"Червона рута" дала потужний заряд творчого піднесення. Упродовж року концерти лауреатів фестивалю з тріумфом проходили по Україні, мали успіх в Канаді, Аргентині. Згодом лауреати — солісти й гурти — вже гастролювали самостійно. Захоплено приймала французька аудиторія виступи київського гурту "ВВ", канадці — гурт "Кому в аз". Випускалися диски із записами лауреатів фестивалю.

Через два роки відбулася друга "Червона рута" в Запоріжжі, відкривши чимало талановитих людей, зокрема гурти "Мертвий півень", "Табула Раса", "Плач Ієремії". 1993 року черговий, уже III фестиваль, у Донецьку. Успіхів побіг, "Червона рута"!

ВІКТОР МОРОЗОВ

ЧАС СПІВАНОЇ ПОЕЗІЇ

Віктор Морозов

Побутує думка: мовляв, на Україні не з'явилася українською мовою пісень, які б відповідали новочасним віянням, що українська естрадна пісня зберегла "благопристойність". Інакше, як самовдоволеним втішанням, цього не назвеш, оскільки насправді "благопристойна" естрадна пісня живе сама по собі, а молодь — сама по собі. Безперечно, у тих сучасних віяннях і ритмах є речі різної вартості, але в кожному разі ігнорувати їхній вплив на молодь не можна. Все-таки варто задуматися, чому та музика дісталася таку владу над молоддю.

Як же сьогодні живеться українській естрадній пісні?

Багаторічні "зусилля" чиновників від культури призвели до того, що українська естрада почала втрачати своїх численних шанувальників. Молодь, тим паче міська, не знаходила для себе нічого цікавого у стерильній і правильній "молодіжній" музиці, якій ще вдавалося прослизати крізь фільтри розмаїтих худрад і редколегій. Бюрократам було добре відомо, яку музику треба слухати нашій молоді, от лише сама молодь дотримуватися іхніх "рекомендацій" чому не захотіла. Українська естрада розвивалася практично лише в одному, штучно звуженому напрямі, ставала дедалі консервативнішою і провінційнішою як за формою, так і за змістом. Утворився своєрідний музичний вакуум, який відразу ж заповнився зразками чужих культур, здебільшого даліких нам за духом, але бездоганних з технічного боку і, що мало неабиякий вплив на молодого слухача, новаторських за формою. Саме ця новизна, експериментальність, пошуки несподіваних, "космічних" звучань, а також постійна зміна музичних стилів та зовнішня яскравість і приваблюють молодь до рок-музики та інших різновидів сучасної молодіжної музичної культури.

Тому, на мою думку, великою помилкою є намагання штучно зберегти "цнотливість" і "благопристойність" української естради, доводячи, скажімо, що рок-музика — це абсолютно чужорідне для нас явище, яке не приживеться на нашому національному ґрунті. Цим можна досягти лише того, що молодь, залишаючись байдужою до тих пісень, які пропонують їй "мудрі" знавці наших смаків, почне поглинати продукцію західної масової культури, не завжди відчуваючи різницю між творами високого художнього рівня і ефектними, але примітивними і пустопорожніми шлягерами.

Для того, щоб піднести репутацію української естради, необхідно насамперед зробити її якомога різноманітнішою за жанрами, від рок-музики до авторської пісні та "співаної поезії", не орієнтуючись при цьому ні на Захід, ні на Схід і не копіюючи, а шукаючи ритмічні, інтонаційні, темброві структури, притаманні саме українській пісні. Для цього треба глибоко вивчати фольклор, особливо старовинні, архаїчні його зразки, такі, як колядки, щедрівки, гайви тощо. Потрібно також аналізувати українську барокову музику і поезію, творчість кобзарів, лірників, мандрівних спутників, адже саме там, очевидно, корені національної авторської пісні, на відміну від традицій російських бардів (Окуджава, Висоцький) або польської "співаної поезії" (Чеслав Немен, Marek Grechuta). Цьому жанрові я приділяю особливу увагу, адже після нескінченних стереотипів псевдофольклору (гай-розмай, чічка-смерічка) молодь прагне зустріти в пісні серйозну думку, почути відповіді на гострі питання сьогодення. Деякою мірою творчість бардів постає як заперечення бездумної і примітивної розважальної естради або "музики для ніг". Проте, я вважаю, що для повноти картини необхідна і танцювальна, дискотечна музика, звичайно на високопрофесійному рівні і бажано хоч би з деякими проблисками інтелекту. Адже якщо не буде української дискомузики, то молодь все одно танцюватиме, але, на жаль, під балальні пісеньки типу "Ты замуж за него не выходи" або під солоденькі шлягери групи "Модерн токінг".

Що гарне із сучасних пісень є у нас? На май погляд, варти уваги пісні Тараса

Українська естрада розвивалася практично лише в одному, штучно звуженому напрямі, стала дедалі консервативнішою і провінційнішою як за формою, так і за змістом. Утворився своєрідний музичний вакуум, який відразу ж заповнився зразками чужих культур.

Петриненка — "Пісня про пісню", "Україно". Шкода тільки, що Тарас розпорошується на два фронти, пишучи пісні російськомовні та україномовні. Якби зосередився на українській пісні, зробив би значний внесок у нашу культуру, бо має гарний смак, є прекрасним мелодистом, добре знає напрям і стилі сучасної музики, вдало поєднує їх у своїй творчості.

Помітні в українській естраді й пісні Ігоря Білозіра, особливо на вірші Богдана Стельмаха ("Світлиця", "Пшеничне перевесло", "Джерело", "Рушили хлопці"). Ці два автори дуже вдало доповнюють один одного, їм часто вдається створити пісні, які мають в собі риси пісні народної — доступність, пластичність, глибину.

Є гарні пісні в Павла Дворського — вони приваблюють свою чистотою і прозорістю: "Мама Марія", "Смерекова хата", "Рідна мова".

У галузі авторської пісні безперечний лідер на Україні — Андрій Панчишин. Є ще кілька цікавих представників цього напряму — Кость Москалець, Володимир Кіндратишин, Тарас Чубай, Василь Жданкін.

Тарас Чубай цікавий ще тим, що пробує створити український рок, тобто працює саме в тому жанрі, який поки що на Україні не може похвалитися жодними здобутками. Пісні Чубая — "Метальова школа" та "Кіт Мефодій" — написані в манері, зрозумілій його ровесникам (Тарасов — 18 років), а все одночас вони проникнуті тонкою іронією, він ніби підсміюється над собою та над тими своїми однолітками, які надто фанатично та однобоко захоплюються, скажімо, лише "хеві-металом".

Найбільш негативним, навіть ганебним явищем є те, що багато так званих українських співаків та ансамблів з кон'юнктурних міркувань нехтуєть українськими піснями. Ось недавно звання народного артиста України

присвоїли Миколі Гнатюку. Його ім'я викликає в нашій ӯяві пісні "Танець на барабані", "Птиця щастя", "Малиновий дзвін", а от українських пісень мені пригадати не вдалося.

А яке прикре враження залишив виступ на фестивалі "Юрмала-88" представника України Романа Копова! Адже співаки з усіх республік — від Молдавії до Узбекистану — виконували пісні своїми національними мовами, і тільки співак з України (до речі, так само, як і Ігор Демарін на "Юрмалі-86" та Лариса Канащук на "Юрмалі-87") показав свою зневагу до землі, на якій народився. Натомість заспівав (невдало) "Тетянин день" Ю.Саульського (Саульський — член жюрі) і вибув після першого ж туру, набравши чи не найменшу кількість балів.

Свої творчі завдання якраз і бачу в тому, щоб розірвати надто вузькі рамки української естрадної пісні, зробити її жанрово різноманітнішою, сучаснішою за формулою, глибокою за змістом. Працюю я нині переважно в жанрі "співаної поезії". Тому мені найбільш близька аудиторія людей, яким набридли стереотипи традиційної української естради, які цінують і розуміють поезію, причому поезію складну, асоціативно-метафоричну, які глибоко поважають фольклор. Для мене особисто величезне значення має народна пісня. Скажімо, коли настає творча пауза, коли я потраглюю в глухий кут, то завжди знаючу порятунок у народній пісні, але в справжній, автентичній народній пісні, без будь-яких обробок. Ці пісні є напрочуд чистими, незамуленими джерелами духу, енергії. Звертаючись до них, одержуеш фантастичну можливість спілкуватися з тими людьми, яких уже давно немає матеріально, але душа яких дивним чином залишилась назавжди зматеріалізованою у звуках.

Я сам часто пишу обробки народних пісень, але виключно з метою нагадати призабуті або зовсім невідомі молодим пісні-перлинам. Загалом же я до обробок — ставлюся негативно. Я їх порівнюю з намаганнями підмалювати старовинну ікону на сучасний лад. Будь-яка обробка лише показує ставлення автора цієї

обробки до певної народної пісні. На жаль, при цьому дуже часто втрачається найголовніше, бо одним рухом можна вбити заовідну суть пісні і ніколи не почути таємничого голосу далекого предка, який з надією звертається до тебе з глибини століть.

Щодо перспектив моєї творчості, то я можу сказати, що у Львові створено професійний естрадний театр "Не журись". Я став художнім керівником та артистом цього колективу. Ініціатор створення театру та його режисер — поет, прозаїк, перекладач, фахівець з "чорного гумору" Юрій Винничук. Щодо жанрового спрямування, то на початковому етапі це буде в основному театр авторської пісні, адже у його складі такі барди, як А.Ганчишин, В.Жданкін, Т.Чубай. Основна мета нашої діяльності — намагання підняти нашу естраду на якісно новий рівень, порвати з провінційністю, обмеженістю, розширити жанрові та стильові рамки.

Для того, щоб піднести репутацію української естради, необхідно насамперед зробити її якомога різноманітнішою за жанрами, від рок-музики до авторської пісні та "співаної поезії", не орієнтуючись при цьому ні на Захід, ні на Схід і не копіюючи, а шукаючи ритмічні, інтонаційні, темброві структури, притаманні саме українській пісні.

виступів, ми розшукуватимемо талановиту молодь, пропагуватимемо все цікаве, що з'являтиметься в українській естраді — від року до фольку.

Крім того (це вже мої особисті творчі ужинки), недавно я записав на фірмі "Мелодія" сольну платівку-гігант, до якої увійшли пісні на вірші українських поетів — П.Тичини, Ліни Костенко, В.Симоненка, І.Малковича, М.Саченка, О.Лишеги, Ю.Андруховича, В.Неборака. Записуючи платівку, відчув дуже доброзичливе ставлення до мене редактора української філії фірми "Мелодія" М.Кузика, який доклав багато зусиль, аби платівка якнайшвидше побачила світ.

"Київ", 1989, № 2

ДЕ ВІКТОР МОРОЗОВ, ТАМ ЛЮБОВ

*Лариса
Раковецька*

шов якось у Києві, а мені назустріч — не дуже тверезий, точніше, дуже нетверезий Микола Воробйов. Зупинив і чомусь почав розповідати мені історію свого давнього кохання. Зворушливого і сентиментального. Тут же, біля мене, почав писати вірш "Біла квітка" — саме такими словами він звертався до коханої. Закінчивши, віддав мені, щоб я написав пісню. Три місяці я розбирав ці за-карлюки, а в результаті з'явилася пісня — "Біла квітка"..."

Чи випадково зустріч з Віктором Морозовим наштовхнула Миколу Воробйова на сповідь? Чи випадково поет подарував йому своє інтимне зізнання? Гадаю, що ні. Бо, де Віктор Морозов — там любов. Зізнання в любові, зізнання в любовних стражданнях. Навряд, чи знайдеться хтось зі співаків, хто міг

Співана поезія Віктора Морозова — то щасливе продовження ліричної енергії слова у музиці. Щасливе, бо поезія, яка стала піснею, посилює і розвиває добру енергію душі творця, дарує її людям.

би так — не барабаню, не штамповани виразити зі сцени це почуття. Хто міг би так перейнятися поезією нині сущих і творящих українських поетів, щоб знайти музичне, а потім і виконавське її втілення. Благородне, тонке, одне слово — адекватне за емоційною температурою і ліричним наповненням. Рівноцінне за невимушеністю й тихою, людяною щирістю.

Співана поезія Віктора Морозова — то щасливе продовження ліричної енергії слова у музиці. Щасливе, бо поезія, яка стала піснею, посилює і розвиває добру енергію душі творця, дарує її людям.

15 червня 1993 року в Українському домі в Києві відбулась прем'єра програми, підготовленої Віктором Морозовим у творчій співдружності з гітаристом Олегом Яремою та скрипалем Романом Лозинським. І хоча глядачів сьогодні важко здивувати, це тріо мене особисто здивувало несподіваним поєднанням інструментів, композиторськими пошуками, націленими на гармонію, на багаті асоціації, пов'язані зі світовою сучасною музикою, віртуозним володінням інструментами (адже це не філармонійний концерт), високим композиторським та виконавським професіоналізмом.

Чи треба говорити, що це здивування було приємним? Навіть саме поєднання — сольних пісень Віктора Морозова, названих ним сторінкою "Ретро", із виступами тріо, чи

сторінки іменувалися "Футуре", також несподіване і водночас — злагоджене.

Віктор Морозов представляє кожен концертний номер, в тому числі свої пісні, й ці коротенькі вступи, анотації настроювали на сприйняття, сприяли довірливому контакту між артистами і глядачами. Поезія, відібрана для сторінок "Ретро", відповідає найсуворішим мистецьким критеріям: "Тихе сяйво над моєю долею" та "Осінній день" Ліни Костенко, "О, панно Інно" (класика не тільки Павла Тичини, а й Віктора Морозова), "Я тобі галантно не вклоняюся" Василя Симоненка, "Сплітай" Віталія Коротича, "Біла квітка" Миколи Воробйова й жартівливі "Так багато суперірок", "Це — наша зима" Олега Ліш'єги та бурлескні "Пан Бадзьо" Віктора Неборака й "Пан Василь" Олександра Іванця. Частина пісень виконувалася з подвійним гітарним супроводом — Віктора Морозова підтримував Олег Ярема. Від тієї підтримки пісні набували вишуканогозвучання, музична лінія була химерною і пісня з просто бардівської перетворювалася на розкішний музичний твір, який хочеться смакувати. Оті вишукані супроводи пісень ставали місточком, який з'єднував "Ретро" і "Футуре". А до останнього належали композиції, автором яких є Олег Ярема: "Повернення", "Алабамський кт", "Залицяння", "Карнавал". Особливо слід виділити "Пастораль", у якій, за висловом В.Морозова, вони втілили пошуки нових шляхів у музиці.

Отже, невтомний Віктор Морозов у новому амплуа — і в ньому розкрилися нові грани його творчої особистості.

"Хрещатик", 23 червня 1993

АНДРІЙ ПАНЧИШИН

КРЕДО — ВІДВЕРТІСТЫ

- **П**риємно бути свідком народження нового мистецького явища. Йдеться про українську авторську пісню, або, як ви її ще називаєте, співану поезію...

- Жодна з уживаних нині назв, на мою думку, не надається до точного окреслення жанру.

18 Найближчим до бажаного був спершу термін "авторська пісня", що стосувався

Бесіда Лариси Брюховецької з Андрієм Панчишином

пісень у авторському виконанні. На жаль, вживання його з часом поширилося і на величезну армію виконавців-аматорів, що займається інтерпретацією, а частіше — невмілим копіюванням пісень кращих представників жанру. Тобто, відбулася інфляція поняття "авторська пісня", розмивання його меж, що, врешті-решт, робить його вживання небажаним.

"Співана поезія" — найменування лише частини пісень, так би мовити, жанру в жанрі. Йдеться про твори, в основі яких лежать вірші, що вимагають особливого музичного та сценічного вирішення. Приклад — пісні В.Морозова, написані на вірші Тичини, Антонича, Симоненка, Лишеги, Малковича. У цьому ж напрямі працюють львів'яни Т.Чубай і В.Корецький, К.Москалець із Бахмача, В.Кіндратишин з Івано-Франківська. Але у того ж Морозова — десятки пісень з текстами, які до співаної поезії не належать.

Зрештою, співана поезія не обов'язково обмежується рамками авторської пісні чи авторського виконання. Вона є органічною частиною поп-музики (Ч.Немен, М.Гретуха у Польщі). Коренями ж цей жанр сягає класичної музики минулого століття.

Вживання назви "самодіяльна пісня" теж викликає ряд поважних застережень. Та чи не найголовніше з них — виразна асоціація з клубним баяном, бадьюром масовиком-витівником та хором-ланкою. Від цього потерпає престиж жанру. Особисто мене слово "самодіяльний" на афіші — може, за винятком театрів — позбавляє будь-якого бажання близче познайомитися з виконавцем чи колективом.

Досить часто нас називають "бардами". Якось не по собі, що нам, носіям найспівучішої мови, слід позичати назву в чужинців.

До речі, в одній дуже творчій установі мені видали офіційний документ, з якого я довідався, що "Андрій Панчишин — поет-

бардист". Щоби, боронь Боже, випадково не спутали з "настоящим" поетом...

Оточ сьогодні нам, виконавцям власних пісень, поетам з гітарою, дуже бракує отого слова-ім'яння, яке б стало візитною карткою жанру.

Наразі ж користуватимемося терміном "авторська пісня", як найкоректнішим з уживаних.

Твердження про "народження нового мистецького явища", гадаю, безпідставне. Авторська пісня на Україні існує споконвіків. Якось незручно навіть нагадувати про існування та значення кобзарів, лірників... У сучасному вигляді авторська пісня у нас також існує не від учора. Той-таки Віктор Морозов співає пісні — декілька десятків, — як почав виконувати ще у шістдесяті. Тоді він був не

**Не треба, мабуть,
доводити, що
найтотальнішому
знищенню у застійні
роки підлягали ті
жанри, які мали
виразне соціальне
спрямування: сатира,
авторська пісня, рок-
музика. Фактично,
вони перестали
існувати.**

единим автором з гітарою. Враження про "новонародженну" українську авторську пісню, зрештою, має під собою підстави, а саме — ту мовчазну порожнечу, що виникла у задушливі роки брежневського застою.

- Здавалося, на Україні, де молодь тотально захоплюється зарубіжною музикою, а "офіційна" естрада має провінційний характер, не було передумов для виникнення авторської пісні. І все ж вона виникла. Якими, на вашу думку, були ці передумови?

- Про причини ганебного виродження української естрадної пісні я досить докладно висловився у статті "Роки-лелеки..." ("Україна", 1988, №4). Така ж доля спіткала й авторську пісню.

Отже, застій у розпалі. Чи не найбільших збитків зазнала саме українська культура. Все талановите, небуденне, новаторське підлягало беззастережному знищенню. Чиновники у законі не без підстав вбачали у

ТАЛАНТІ смертельну загрозу своєму добрі-
бутові, необмеженій владі над митцем, моно-
полії на остаточну істину. Тому й нищили
талант грунтовно, послідовно, методично,
душили у колисці, позбавляли доброго імені,
скидали з п'єдесталів, викидали з труни...
Вони посягнули навіть на таких подвижників
прекрасного, як Гончар, Тютюнник, Ліна Кос-
тенко, Симоненко... Вони змусили перейти
на шеліт Драча, Павличка, Олійника, у яких
зараз відруге прорізуються
голоси, що grimіли в шіст-
десятих... Вони викреслили
з нашої культури Куліша,
Архипенка, Семенка, Кур-
баса, Лепкого... Вони на
десятиліття ізолювали від
читача прекрасних молодих
поетів Воробйова, Кордуна,
Саченка, Лишегу... Вони
були певні — ТАК буде
вічно. Вони відкрили шлях
посередності, жадібній до
слави і готівки, слушно розраховуючи на
вдячність. Скільки тих "дітей застою" і понині
посідає на привласнених постаментах, за-
хищаючи ганебне минуле, що здихає, огри-
заючись, на наших очах, смертельно пора-
нене правою оновлення, правою перебудови.
Сірість ще захищається. Сірість захищає
своїх доброчинців...

Не можу не згадати один із рецидивів за-
стою. Більше двох років тривало у Львові не-
гласне, але категоричне ТАБУ на творчість
поета-пісняра Богдана Стельмаха. Сувора
заборона на пісні у виконанні "Ватри". Вилу-
чені з книгарень та бібліотек поетична збір-
ка. Наново написані колегами по перу пісні
до вистав. Митця нищили грунтовно, зі знан-
ням справи.

Не треба, мабуть, доводити, що найто-
тальнішому знищенню у застійні роки піддя-
гали ті жанри, які мали виразне соціальне
спрямування: сатира, авторська пісня, рок-
музика. Фактично, вони перестали існувати.

Ганебний стан
української естрад-
ної пісні — біль кож-
ної мислячої людини.
Але самим викриттям
справі не зарадиш.
Потрібна альтер-
натива. Те, що
виникла вона саме в
іпостасі авторської
пісні, — закономірно.

Хоч український рок (групи "Еней" з Києва, "Арніка" зі Львова) був чи не найсамобутніший серед аналогічних в країні. Дощенту глюндувалося все, що не вкладалося в рамки ідейної фригідності та ресторально-шлягерної естетики (мовою застою це називалося "високий ідейно-художній рівень"). Кожного, хто насмілювався подати власний нестандартний голос, та ще й — не приведи Господи! — правду заспівати замість солоденької побрехеньки, чекало стандартне звинувачення у котромусь з анафемованих "Ізмів": або заморському, або рідному буржуазно-націоналістичному. Мало не на кожного талановитого митця чиновник дивився як на прихованого потомственного бандерівця або петлюріца. Годі й казати, що за подібними звинуваченнями йшли відповідні "оргвисновки".

Таким чином, кожна спроба заспівати в повен голос була рівноцінна самогубству, принаймні творчому. Отож-бо таких спроб практично не було. Чиновництво лютувало радше з профілактичною метою, а також задля підтримання належної бойової готовності.

Цей об'ємний екскурс знадобився мені для обґрунтування першої і головної передумови відродження авторської пісні на Україні. Ця передумова — гласність. Право говорити і співати правду. Право на помилку без фатальних наслідків. Право дихати, якщо хочете.

Ганебний стан української естрадної пісні — біль кожної мислячої людини. Але самим викриттям справі не зарадиш. Потрібна альтернатива. Те, що виникла вона саме в Інострасі авторської пісні, — закономірно. Невибагливість до апаратури гарантує фінансову незалежність виконавців, особливо молодих, скорочує шлях пісні до слухачів. Демократичність жанру забезпечує широмі вікові й соціальні межі аудиторії. Це не означає, що авторська пісня — панація від усіх бід. Активно відроджується українська рок-музика. Пісні повертається глибокий зміст, життєва правда, біль, надія на краще завтра —

все, що притаманне народним пісням і відсутнє в сучасних.

Безсумнівно, незабаром на офіційну естраду вийдуть нові, різні й цікаві виконавці, попри всі потуги адміністраторів від культури і доморощеної мінкультівської цензури якнайдовше зберегти музичні консерви застою. Так що авторська пісня — перша, але далеко не остання ластівка оновленої пісні. Тісно тут не буде нікому, адже роботи — непочатий край.

Ще одною передумовою відродження авторської пісні є величезний голод на слово у наших слухачів. Скільки ми наслухалися і начиталися про те, що наша молодь погана, що вона, мовляв, не бажає любити рідної молодіжної музики, а "балдіє" від закордонної. Брехня! Неможливо любити те, чого не існує. Молодь хоче мати свою пісню. Вона обкрадена, навіть якщо порівнювати з росіянами чи естонцями, не кажу вже про англійців чи американців. Російські розвесники мають з чого вибирати й вибір зробили однозначно — на користь "Акваріуму" та "Рок-штату", "Секрету" та "Бригади С"... на користь рідної пісні, рідної мови, на користь пісень, які зрозумілі, які можна підхопити... А наші юнаки та дівчата? Що вони мають, окрім цукрових шлягерів Яремчука та Зінкевича? Зрозумійте мене правильно, я нічого не маю проти загаданих виконавців. Нехай собі співають до 150 років кожен, поки є кому слухати. Але ж не Назарієм єдиним...

Зрештою, аудиторію авторської пісні аж ніяк не можна назвати молодіжною. Молоді на концерти приходить чимало, але й людей середнього віку, людей літніх — не менше.

До недоліків української авторської пісні я б відніс наявання деяких авторів механічно перенести музичні та поетичні інтонації, притаманні пісні російській. Осмислення і взаємозагараження безсумнівно мусить відбуватися і відбуваються, але на врід чи калькування текстів, мавпування музичних нюансів можуть бути конструктивними.

Отже, одна з причин популярності авторської пісні — величезний попит на власну, на рідну пісню, який не задоволяється десятиліттями. Як наслідок, відчуваємо величезну підтримку і великолідуще вибачення наших численних похібок. Хіба може бути кращий стимул для творчості, аніж доброчинливість і симпатія з боку слухачів?

- У чому бачите характерні риси української авторської пісні? Чим вона відрізняється від російської, польської чи ще якоїсь?

- Різниця між українською та російською піснею зумовлена різними Іхніми долями. Не скажу, що російським бардам у роки застою доводилось легко, але права на існування Іх принаймні не позбавляли, отож п'ятнадцятирічної смуги мовчання, розриву між поколіннями не було. Гріх було стверджувати, що творчий шлях Володимира Висоцького був легкий. За кожну пісню доводилося платити місяцями, роками власного життя. Тому й не дожив... Але смію стверджувати, що у нашій республіці Його шлях був би вдачею коротший. Громадянська мужність і відвагтість такого масштабу була би розцінена щонайменше як карний злочин.

Найочевидніша відмінність — у масовості явища. Тисячі бардів у Росії і десь біля двох десятків на Україні. Такі самі, приблизно, пропорції і між аудиторіями, хоча кількість прихильників української авторської пісні непвинно зростає. А в сусідів вона стабілізується.

Друга відмінна менш очевидна, але більш принципова. У боротьбі за існування в роки застою російські барди нерідко змушені були йти на компроміси і з чиновництвом, і з власним сумлінням. Трагіялося наскільки, що громада авторів-виконавців зрікалася того чи іншого побратима, бо, мовляв, занадто гострий і сміливий і може спільну справу загубити.

Компроміс і сьогодні належить до характерних, хоча й не найпривабливіших рис

російської авторської пісні. Візьміть хоча б Розенбаума, що охоче береться за найрізноманітніші теми — від Афганістану до барахолки, — але з вродженою спрітністю обминає всі моменти, висвітлення яких вимагало б мінімальних проявів громадянської мужності.

Над російською піснею тяжіє "комплекс Висоцького". Відчуваючи невигідність порівняння власних творів з піснями величного попередника, переважна більшість бардів старається не дати "компромату" для такого порівняння, старанно обминаючи соціальну тематику. Це, на мою думку, є одна причина засилля туристично-краєзнавчої романтики, ліричної безпроблемності і дуж-ж-же інтелігентного самозаглиблення.

Слід зауважити, що втрачену бардами соціальну гостроту і сміливість негайно підхопили російські рок-музиканти, особливо ленінградські.

Значно впливає на "зовнішність" російської самодіяльної пісні і рух КСП (клуб само-діяльної пісні), покликаний об'єднувати прихильників і послідовників жанру. Попри всі позитивні риси цього руху, не можна не помітити суттєвого недоліку, а саме — засилля "ніяких", посередніх авторів та виконавців, зниження середнього рівня. На сірому тлі непросто розгледіти правдиві таланти, яких у росіян не бракує.

Мені також здається, що сучасна російська авторська пісня поступово втрачає зв'язок з народною культурою, набуває елітарного, наднаціонального характеру. Хоча, можливо, це враження викликає спілкування переважно з тими російськомовними бардами, які народилися і виростили далеко від російської землі, російського народу, а отже, позбавлені корінного зв'язку з життєдайним середовищем. Адже відомо, що українські, наприклад, пісенні (та літературні теж) шедеври на канадській чи аргентинській землі чогось не родять...

Українська авторська пісня переживає сучасний період громадянського самоусвідомлення, руйнування прогнилих парканів, за якими — величезний незвіданий світ художнього осмислення минулого, сучасного, вічного.

Громадянське змужніння авторів відбивається на художній вартості творів. Нерідко публіцистичний викривальний пафос домінує над поезією і над музикою. Дається відчуття бажання оперативно відгукнутися на зміни, що відбуваються довкола. Але без глибокого усвідомлення це може поступово привести до кон'юнктурної розпусти.

Свое кредо як виконавця можу сформулювати коротко:

"відвертість".

Виходячи на сцену, бачу не публіку, не аудиторію, не слухачів, а силуети людей, які сподіваються на ширу розмову.

Руйнувати ми вже навчилися незле, а от зводити, стверджувати, підймати з руїн ще мусимо вчитися і вчитися. На сьогодні це під силу хіба що Віктору Морозову та Василю Жданкіну. Гадаю, обидва могли б гідно представляти українську сучасну пісню за межами нашої країни.

До недоліків української авторської пісні я б відніс намагання деяких авторів механічно перенести музичні та поетичні інтонації, притаманні пісні російській. Осмислення і взаємозбагачення безсумнівно мусять відбуватися і відбуваються, але навряд чи калькування текстів, мавпування музичних нюансів можуть бути конструктивними.

Одночасно спостерігається протилежна тенденція: надміру старанне наслідування народних традицій, зокрема козацьких дум, суттєво обмежує виднокіл багатьох з нас. Не слід повторення відомого, а й розвиток у нову художню якість — ось шлях, який рідко вдається знайти традиційно орієнтованим авторам.

Для польських аналогів російської пісні (авторська, студентська) характерний масовий

нігілізм, якась зневіра у здатності хоч щось змінити на краще. А. Розсвіч — чи не єдиний виняток. Польські "барди" співають скрізь давно висохлі слізози.

Попри хворобу молодості — недосконалість, вайовничий молодий оптимізм вигідно вирізняє нашу пісню. Вона сповнена відчуття особистої причетності до перебудови, до революції. Головна наша зброя — сміх. Сміх нестремуваний. Сміх нищівний. Сміх того, хто має рацію.

Спільною рисою польської та української авторської пісні мені бачиться виразне і послідовне збереження і примноження національної традиції, рішучий синтез народного з найсучаснішим. У Львові коріння їхне сплелося особливо міцно. Львівські вуличні шлягери двадцятих-сорокових років — жодне українське та польське місто не може похвалитися таким багатіющим міським фольклором — це невичарнє джерело здорового гумору, оптимізму, людської гідності, незалежно від національності, багатства, суспільної позиції. Кожна з цих пісень — школа демократичності.

- На якому ґрунті виникла пісня? Які увібрала традиції — поетичні, музичні і т.д.?

- Пісні рідного народу — моя основа, мій ґрунт. Це найвищий еталон, з яким постійно звіряю свою правду, свій талант, своє сумління. Це найвища школа пісенного мистецтва, у якій залишуся школяриком до останньої своєї пісні.

Говорити про музичні традиції не наважуюся. Річ у тім, що я категорично не вважаю себе композитором. Мелодія для мене — лише засіб для виразнішого трактування тексту, оголення думки, однозначної розстановки наголосів та акцентів. Тому не вважаю, що мої музиці притаманна самостійна художня вартість.

У віршах стараюся знайти власний еквівалент дійсності, власну мову. Прагну до нетрадиційності. Разом з тим мені дуже близький загублений десь у минулому

могутній репт Котляревського, якого бачу ко-
заком-характерником, подібним до Енея.

- Що є творчим імпульсом для появи ва-
ших пісень? Які з них вам близькі? Особливо
з гостровітуальних, котрі можна було б на-
звати естрадною публіцистикою, оскільки в
них багато анкривальності.

- Пісні приходять самі, незалежно від ім-
пульсів, бажання... Деякі переночують і йдуть
собі далі. Деяким я підобається і вони зали-
шаються в мені. Головне — щоби боліло. Без
болю пісні не буває.

Зі своїх пісень найирдінішою вважаю "Колис-
кову", написану разом з Віктором Морозо-
вим. Завдяки їй я остаточно вибрає пісню. З
"гострих" пісень найбільше задоволений
"Брехунцем", "Табу" та "Днем злодія". Вони
дали рівень, перевершили який мені наразі
не вдається. Це — як планка на висоті
особистого рекорду. Тренуєсь наполегливо.

- Як ви самі характеризуєте свою музичну
манеру? Виконавську? Хто з бардів впливає
на вас?

- Мої мелодії носять відверто пародійний
характер. Вони, як на мене, самокритичні.
Усвідомлюю свій дилетантизм і на цьому ста-
раюся збудувати і музичний та сценічний
образ. Краще посміятися над собою самому,
аніж дочекатися насмішок від інших.

Основа виконавської манери — авторське
трактування тексту, що є найсуттєвішою, най-
цікавішою особливістю жанру. Вона дає снагу
успішно конкурувати з професійно створе-
ними шлягерами і одночасно є бар'єром,
який неспроможні подолати сліпі наслідувачі.

Свое кредо як виконавця можу сформулю-
вати коротко: "відвертість". Виходячи на
сцену, бачу не публіку, не аудиторію, не
слушачів, а силу-силенну людей, які сподіва-
ються на ширу розмову. Людей, які не зо-
бов'язані мені вірити. Це я зобов'язаний їх
переконати. Завжди стараюся вести розмову
на рівних, бути собою. Нерівність м'як слуха-
чем і виконавцем — смертельна для пісні.

Творчість інших бардів сприймаю здебільшого не серцем, а розумом. Прискіпливо стежу, щоби не зійти з власної стежки на чийсь вторований шлях. Вроджена зарозумільність дас мені певний імунітет від наслідування.

- Складається враження, що пісні вам даються дуже легко. Чи не будете жалкувати за ними, якщо такі, як "Балада про суспільно-корисний сон", "Під сузір'ям Рака" втратять свою актуальність?

- Насмілюся нагадати прописну істину: що більше праці — то менше пальці знати. Хоча трапляються пісні — скажімо, "Бреxунець", — які прийшли на одному подиху й залишилися практично недоторканими. Але це радше — виняток.

Пісні соціального, політичного спрямування пишуться саме з тією метою, щоби за якийсь час зникли причини їхнього написання. Той день, коли згадані пісні втратять свою актуальність, стане найбільшим днем у моєму житті. Але думати про це сьогодні ще ой як передчасно. Втішаю себе думкою, що пісня "Зараза" — на жаль — приречена на актуальність ще років десять-п'ятнадцять, якщо вірити медикам.

Нешодавно під враженням перебування в Києві написав пісню "Площа Ілліча", у якій висловив своє здивування і обурення з приводу того, що в нашій столиці на третьому році перебудови одна з площ носить ім'я Леоніда Брежнєва. Ледь почав її виконувати, як довідається, що таблички з одіозною "фамілією" вже познімали з київських стін. Чи ж можна побиватися над втратою актуальності цієї пісні? Та я ладен писати сотні пісень, які на завтра втрачатимуть актуальність! Адже стільки ще залишилося довкола пам'яток застою... І що швидше спіткає їх доля згаданої площи, то раніше переможе остаточно правдиве суспільство.

- Що б ви самі побажали Андрію Панчишину?

- Натхнення, натхнення і ще раз... Таке саме побажання театрозві "Не журись!". А ще хочеться побажати вмілого поєднання інтересів творчих з колективно-підрядним. Ну і, звичайно, довготривалої цікавої дороги.

"Київ", 1989, № 2

ВАСИЛЬ ЖДАНКІН

ГЕЙ, ХТО В ЛІСІ, ОЗОВИСЯ!..
Макович

Маю три зачинки до цієї розповіді, й за кожним — навдивовижу людяний, природний і талановитий Василь. Кобзар Василь. Василь Жданкін.

Вибираю третій.

Окалиця Києва (там, де чорт "на добра-ніч" каже), весняне надвечір'я. У дверях моєї квартири стоїть Жданкін: в одній руці кобза, другою простягає величезну сумку. Беру і відчуваю, що тягар у ній незвичайний, бо вона жива, як вулик. Втім, на щастя, там не бджолиний рій (що би' м' робив з ним на чотиринацятому поверсі?). У сумці... живі раки. Раки!.. О, неповторна уча з червоно-кафтаниками!.. Уявляєш, читачу? Якщо так, то уяви також і покусані руки Василеві, які й раків малосяять, і кобзу змусять рокотати...

Голос кобзаря Василя Жданкіна, стрімко злетівши, довго зависає над вами, як сигнальна ракета, спонукаючи й вашу душу, що подекуди взялася смальцем, зметнутися догори — і там завмерти: побудьте й ви птахом, подивіться з височини на те, що навторили...

Народився Василь 1958 року на Кубані. Його мамі колись там дрівелося проходити педпрактику. Там і одружилася, і троє дітей народила — двох доньок і наймолодшого сина. Коли Василькові виповнився рік, доля розпорядилася так, що матір з трьома дітьми змушенна була вернутися до рідної Білокриниці на Тернопіллі (село, де колись була гетьманська резиденція Мазепи).

Після закінчення місцевої школи неспокійна Василева душа шукає собі пристанівку: півтора року хлопець вчиться у сільськогосподарській академії, далі пробує вступити до естрадно-циркового училища, до консерваторії, працює у щойно створеному Волинському народному хорі. 1980 року Василь вступає до Рівненського інституту культури, з якого в 1982 році його однак відраховують. Офіційна версія — академзаборгованість із педагогіки, а якщо глибше — то декому з інститутського начальства явно не до шмиги Василева бунтарська натура, та й взагалі (уявляєте?!) він розмовляє українською мовою тоді, коли цього не вимагають...

Якийсь час хлопець співає у Почаївській лаврі, проте намовленням вступити до духовної семінарії не піддається: не хоче обмежувати свою душу жодними (хай і золотими) канонами.

І ось (майже як у Джорджа Оруела) — 1984-й. Рік суворих випробувань для Василя Жданкіна. З тернопільською філармонією він іде до Півночі, де на одній з лісових прогулянок (це ж треба таке!) його кусає енцифалітний кліщ... Вирок лікаря однозначний: запалення спинного мозку. 24-річний хлопець намертво прикутий до ліжка. Після численних і невеселих лікарських консультацій Василя привозять у рідну Білокриницю до мами. Довічне каліцтво?!

Уже вкотре сувора Північ не проминає нагоди показати свій норов вихідцеві з України. Що не кажіть, а таки любить нас вона. Талановитих — особливо.. Правда, українцям і на самій Україні XX століття було не з медом, а кобзарям — і поготів. Віктор Мішалов, австралійський кобзар, пише, наприклад, що зимою з 1934-го на 1935 рік у Харкові був скликаний кобзарський з'їзд, на який зібрали близько 250 лірників і 50 кобзарів. Усіх їх запакували у поїзд і повезли начебто до Москви на ще більший з'їзд. Однак по дорозі висадили побіля якогось глибокого яру, і вони, переважно сліпі, без поводирів і харчів — не зуміли вибратися звідти. Майже всі перемерзли там... Перед моторошним таким видінням бліднуть навіть брейгелівські сліпці. А ще один із славної кобзарської когорти — Олекса Семенович Коваль, якому дивом довелося уникнути сумної долі в ті безжалувні роки, вже недавно в селі під славним Дніпропетровськом на 71-му році

Голос кобзаря
Василя Жданкіна,
стрімко злетівші,
довго зависає над
вами, як сигнальна
ракета, спонукаючи й
вашу душу, що подекуди взялася смальцем, зметнутися
догори — і там замерти: побудьте єї
ви птахом,
подивіться з
височини на те, що
натворили...

вкоротив собі життя, перерізавши горло шевським ножем. Не витримав безпросвітної супільної задухи... Тепер в музеї екскурсоводи пояснюють надто допитливим: "Ну, кобзаром он бил... Ето что-то вроде акина..." Чи не сюди б глянути нашим рідненьким кінематографістам? — хай би то бачив світ, як неприховано змущалися з нашого духу, як боялися нашої пісні! Певна річ, можливо варто оголошувати добродійницькі пожертвування і для фільму про Врублеля, але ж... Але ж!

Хвороба виявилася милостивішою від влади. День за днем, хвилини за хвилиною Василь Жданкін перемагав свою недолю. За медсестру була мама, а за головного лікаря — природа. Це вже пізніше, гастролюючи в Миколаєві у складі студентського квартету, Василь побачить на квартирі у їхньої дівчинки-гіда незвичайну фотографію: зодягнутий лише в шорти старий чоловік з довгою білою бородою і

Я бачив, як люди з бездоганним естетичним смаком (скажімо, Ліна Костенко чи Ірина Жиленко) слухали цю "Коляду", ніби заворожені, і ніколи не збуду, як реагували на неї прості селяни в далекому гуцульському селі...

таким самим волоссям стойть босоніж на снігу... Порфирій Корнійович Іванов, цей досить відомий серед кола своїх прихильників зцілювач і філософ, за 50 років знахарювання повернув до життя не одну тисячу безнадійних (як здавалося лікарям) хворих. Серед них і дівчинку-гіда, яка на прохання Учителя (так називали Іванова його послідовники) якийсь час записувала його життєві поради і філософські роздуми. Порфирій Іванов молився одному богові — Природі, але людина — найдивовижніший її витвір, пішла, як вважав Порфирій Корнійович, не природним, а технократичним шляхом розвитку, відмежувавши себе від природи теплим одягом, ситною їжею, комфортом. Як наслідок — поступова духовна й фізична деградація людства. Щоб вижити,

людство мусить, як вважав Іванов, круто змінити своє ставлення до проди, до людей і до самих себе. Сам занахар, до речі, за свого свідомого життя навіть приторкався до алкоголю та грошей. Помираючи, провістив, що разом з ним піде й вода з його криниці, і з'явиться лише тоді, коли діло його життя визнають офіційно. Після його смерті води в криниці таки не стало...

Якщо вам випаде познайомитися з Василем Жданкіним, він обов'язково, і то з непідробним захватом розповість про Вчителя, мимоволі навертаючи й вас до своєї "віри", як він це робив і робить з багатьма своїми однокурсниками та друзями. Але тоді, в Білокриниці 84-го, обхопивши матір і ступаючи з упертістю пораненого тура босоніж по снігу, Василь навіть не підозрював про існування Порфирія Іванова...

Тепер кожного зимового ранку якийсь босоногий дивак гуляє засніженими львівськими алеями. І коли перехожі впізнають у ньому Жданкіна, то не можуть приховати свого подиву. Али ми з вами вже знаємо, що це не дешеве прагнення вирізнатися з-поміж інших за будь-яку ціну. Подібні прогулянки для Василя — це його життя. До речі, півтора-річна Василіва дочка Христинка залюбки бовтается у ванні з зимною водою, після чого у неї значно поліпшується, і без того веселий настрій...

Хвороба відступала. 1987 року Василь урешті-решт закінчує Рівненський інститут культури, де створює неповторний квартет "Птах", який, на превеликий жаль, на сьогодні розпався. Чи не єдиний, і то "застільний" запис на тасьмі (тасьма по українському — те саме, що французька "касета"), є лише, даруйте, у вашого покірного. До весни 1988-го Жданкін працює у Рівненській філармонії, а з літа Василь — окраса львівського театру пісні "Не журись!". Про цей театр можна (і треба) говорити багато. Багато гарного. Чого вартий лише ненастаний у своєму благородному батярсько-політичному запалі

Андрій Панчишин, не кажучи вже про львівського князя Віктора Морозова. Але наразі продовжимо розповідь про Василя.

За якихось кілька місяців перебування у групі "Не журись!" популярність Жданкіна відчутно зросла. Його безсумнівний талант замирює людей різних уподобань і поколінь. Я вже порівнював Василя голос із ракетою, що довго зависає над слухачами і освітлює їх. Ще хочеться мені порівняти його з молодим орлом ("Гей, літа орел, літа сиам!"), що, зметнувшись під небеса, згуртовує, запалює, кличе тих, хто залишається на землі. Послухавши у Василемову виконання "Гей, там на горі січ іде" та "Як збралися орли чайку рятувати", я ціє краще усвідомив, чому в часи сталінської звитяжної кріпаччини і в брежnevському великорадянському заповідникові маршові пісні були по суті заборонені (моялив, їх співали петлюрівці) добре, що не заборонялися всі інші пісні, переспівані ними, а то би, мабуть, одна лише "Широка страва мая радна" й залишилася). Пісень, які виконує Василь, боялися, адже вони розпають у людей іскру справедливості й розкісті, а з іскри, як відомо, "разгориться палає", а на злодіїв, що також відомо, шапка горить...

Не буду перераховувати всього Василемової репертуару, який з кожною дніною поповнюється, але не згадати про дивовижне виконання ним "Чорної рілі" просто не можу. Стримуване, воїстину лицарське ридання, яке досягається висхідним виспівуванням голосних звуків, і ота, далека від нудної театральщини, справжність жалю й розлуки дають право (хай і надто суб'ективне) засумніватися, чи можливе ще краще виконання цієї непревершеної пісні. Жаль, що нема Василемової платівки...

За золотим правилом у театрі "Не журись!" кожен з артистів повинен неодмінно займатися власною творчістю. У композиторській діяльності Василя Жданкіна вершинним досягненням є поки що "Коляда", написана на

вірші Богдана — Ігоря Антонича, і присвячена 1000-літню хрещення Київської Русі.

“Тешуть теслі з срібла сони,
степиться сніжиста путь.
На тих санях в синь незнану
Дитя Боже повезутъ...”

Я бачив, як люди з бездоганним естетичним смаком (скажімо, Ліна Костенко чи Ірина Жиленко) слухали цю "Коляду", ніби зачаровані, і ніколи не забуду, як реагували на неї прості селяни в далекому гуцульському селі... Свою "Коляду" Василь закінчує традиційним різдвяним привітанням "Христос ся рождає!" — "Славімо Його!" і ось, коли він пропливав "Христос ся рождає!" — з грудей гірських слухачів вирвався, вихлюпнувся склик. Люди були зачаровані, адже за п'ятдесят останніх років з цієї сцени про Бога говорилося лише з насмішкою, а тут!.. Фраза "Славімо Його!" потонула в неймовірних оваціях. Люди плачали, сміялися одне до одного, поважні гуцули світилися від щастя, як діти на Миколая...

А не так давно один з концертів "Не журись!" відбувався в басейні київського стадіону "Динамо". Й так нечисленні трибуни були заповнені ледве наполовину. Програма наближалася до закінчення, і артисти по чергі виходили на поклін, даруючи на прощання уривочки зі щойно виконаних творів. Серед цієї столичної спортивної споруди, де українська мова, мабуть і не почувала, Василь вийшов і заспівав: "Гей, хто в лісі, озовися!" Того пізнього вечора у майже тримільйоннім лісі киян у відповідь почулося небагато голосів.

Даївай, Васильку, покличемо ще раз: "Гей, хто в лісі, озовися!.."

Чи чути вам, українці?..

МАРІЙКА БУРМАКА

ІЗ СЕРЦЯ КАЛИНИ

Іван Малкович

Коли я хочу розповісти своїм друзям про "Червону руту", про атмосферу, яка там панувала, то вмикаю тасьму із записом Марійки Бурмаки:

Сніг в гаю, але весною
Розів'ється гай.
Може, долею ясною
Зацвіте мій край.
В небі мла, а сонце встане —
Мла розтане вмить.
Може, мій народ повстане,
Морем зашумить...

Ї пісні раз у раз доповнюються зливою овацій. Юний і чистий Марійчин голос ніби вимиває із наших душ скабки страху — як солодко і приємно дивитися на народ, який хоч на час пісні позбувається боягузства і рабства, — на вільний народ.

Звідки ти взялася, Маріечко? Адже тобі всього дев'ятнадцять і ти народилася в місті, яке перший чоловік країни назвав російським. Звичайно, він, на жаль, не чув твого співу...

Вперше я почув ї на "Червоні рупі", але ще до того Василь Жданкін, коли заходила мова про сучасне кобзарство, шпетив мене: якщо, мовляв, ти, Йване, не чув Марійки, то ти пропаща людина... І спраці, не бачу нині жодного виконавця, після якого, вийшовши на сцену, Марійка не мала би успіху. Чистота, юність і талант — ось головні Марійчині козирі. Вони обеззброюють. Я бачив, як вона аж до сліз переймається, слухаючи за лаштунками когось зі своїх друзів-співаків. Я спостерігав ї довгу зацікавлену балочку з сестричкою Вікою, і, повірте, це надзвичайно важливо, що на одному крилі "Червоні рупі" є сестричка Віка, а на іншому Марійка, і що вони симпатизують одна одній.

У чому я був упевнений з самого початку, то це в тім, що Марійка... не впала з неба, бо не сумнівався, що вона повинна була виховуватись в інтелігентній родині. Так воно і є. Марійчин дід займався в Харкові науковою роботою, батько ї — викладач історії в одному з харківських інститутів, мама (родом з Прилук, що на Чернігівщині) викладає хімію й фізику в технікумі. Марійка горда з того, що мама в своєму електротехнічному технікумі викладає українською мовою. І — нічого, разуміють, навіть хочуть розуміти. А це ж, не забуваймо, Харків... Тато, в свою чергу, завжди допомагає доньці у пошукові цікаві літератури, зокрема поезії, а ще він надзвичайно присіплений до кожної нової композиції.

Марійка — як довгохданна квітка на дереві цього доброго роду. Вона виховувалась в нечисленному, але міцному українському

середовищі, яке пам'ятає, що в 20-ті роки більшість населення Харкова розмовляло і, головне, мислило себе українцями. Марійка з малечку на сцені, адже коли затяті харківські "інтернаціоналісти" бажали продемонструвати перед кимось культуру місцевих аборигенів, дівча було для них золотою знахідкою. Якби ж то вони знали, що міне зовсім небагато часу, і їх, цих "суперінтернаціоналістів", шлях трафлятиме, коли після Марійчиної пісні на вірші Олександра Олеся, де є слова "бо мій народ встане, розірве кайдани" — вдячний зал зриватиметься на ноги...

Минулого року Марійка Бурмака вперше була учасницею одразу трьох республіканських фестивалів, і в усіх трьох перемогла. Далеко не кожному вдається такий близькучий "хет-трик". Не забуваймо також, що Марійка — наймолодший лауреат "Червоної рути".

До позаминулого року вона співала переважно українські народні пісні. Власні композиції почала створювати порівняно недавно, коли випадково почула по телебаченню "О, панно Інно" у виконанні Віктора Морозова, а згодом — так само випадково — послухала записи Василя Жданкіна та Едуарда Драча. Першою її піснею була "Ворон чорний" на досить складний і ритмічно багатоплановий вірш Богдана Лепкого. Далі — перекладала на музику твори Олександра Олеся, Василя Чумака, Євгена Плужника, Петра Карманського, колядки... Ви завважили? — практично всі імена — то імена поетів, які були у нас "заборонені". Марійка ще не встигла створити і заспівати багато пісень, але ті — з несподіваними мелодичними ходами, які вона виконала на фестивалі й виконувє на концертах лауреатів "Червоної рути" — це, безперечно, її маленькі шедеври.

Невтомна фірма "Кобза" готує запис першої Марійчиної тасьми. Прослухавши сорохахвильний запис, я завважив лише 2-3 пісні рівня КСП, а то все, як на підбір. Якщо дівчина в дев'ятнадцять років творить такі довершені

композиції, то уявімо собі, чого можна чекати від неї в майбутньому (Марійко, не хвилюйся, я постукає по дереву)...

А поки що Марія Бурмака — студентка третього курсу української філології Харківського університету, і в неї багато сuto студентських клопотів. Ось вона з дитячою беззахисністю розповідає про їхнього викладача зарубіжної літератури: "Надеюсь, ви понялі, що я не собираюсь читати вам на українском языке, несмотря на все эти переполохи... Вряд ли кто в конце XX века будет преподавать на украинском языке... Зарубежная литература — вечная, не то что ваша, региональная, где много разных Стефаников..." Так, це Харків, і таких, як цей "викладач", немало, і агресивні... Звичайно, більшість істинних росіян так не думають — он російська кафедра університету звернулася до харків'ян з відозвою поважати українські традиції і культуру... Та все ж, та все ж...

Оце щойно нарешті вийшла книжка одного з найкращих українських поетів-постшістдесятників, який за брежнєвської влади двічі "мesta" не столь отдалюнні". Звати цього диво-вижного поета Тарас Мельничук. І є в його віршах такий рядок: "Ой, не виб'еш України із серця калини..." Цей рядок чомусь дуже нагадав мені Марійку і її малоукраїнське місто. Але ж, думаю собі, якщо в Харкові в самий розквіт брежнєвщини народилася Марійка, то Харків — це ж одне з найкращих українських міст...

Contra spem spero!

"Україна", 1990, № 23

Я спостерігаю її довгу зацікавлену балашку з сестричкою Вікою, і, повірте, це надзвичайно важливо, що на одному крилі "Червоної рути" є сестричка Віка, а на іншому Марійка, і що вони симпатизують одна одній.

відсилається "в

ЕДУАРД ДРАЧ

**"БО В ЗЕМЛЮ
ПОВРОСТАЛИ НАШІ ГЕНИ..."**

Лариса
Брюховецька

42 **Д**уже хочеться бачити ознаки національного відродження, реанімації національної свідомості, але... Як і раніше, на київських

вулицях, у транспорті, в магазинах звучить російська мова. Хто ж ми? Чи їх батьків діти?

Та хіба тільки сьогодні цим болем переймаються передові уми? Хіба не звучало півтора століття тому пристрасне: "І всі мої слов'янського люду — всі знаєте. А своєї дасть бі... колись будем і по-своєму глаголати, як німець покаже та до того й історію нашу нам розкаже, — отоді ми заходимось!..".

Слова Шевченкові немаче про сьогоднішній день. Тільки чого дивуватися, що людність українська зреялася мови? Що знали ми, живучи на Україні, про Україну? Дозовані, нормовані, перекраїні крихти інформації. З дня у день, із року в рік, із століття в століття тривало оте дозування, оте викорінення пам'яті.

Але ж історія від того, що ми її не знали, не зникла. Були постаті, які прагнули воскресити все до крихти, — Д. Яворницький з "Історією запорізького козацтва", М. Грушевський з "Історією України-Русі". Тільки праці їхні були заховані, закриті сімома замками, щоб не тільки не прочитали, а й взагалі не знали, що є тає. Й знову пророче: "Подивайтесь лише на добрі, Прочитайте знову ту славу".

І озиваються на цей поклик незбайдужілі, незачерствілі душі, і з'являються твори, мета яких — художньо осмислити історію України, твори, які пробиваються не тільки до розуму, а й до серця, показуючи: було за що боротися нашим предкам. І от, видобуті із забуття, наближаються до нас славні герої українські, знову стають нашими сучасниками. Тільки історія наша, виявляється, не була красиваю, безтурботною казкою. Навпаки, вона сповнена драматичних, а то й трагічних подій. І ті, хто наклав головою за честь і славу України, не могли б повірити, що права рідної землі будуть так брутально розтоптані. Лишається з болем повторити услід за Кобзарем: "Отаке-от, Зіновію, Олексієв друже! Ти все оддав приятелям. А ім і байдуже. Ка-жуть, бачиш, що все то Таки було наше. Що вони тільки наймали Татарам на пашу Та поликам..." Проте, як брутально розтоптало

цариня Катерина рештки прав і свобод українців, розповіа Р.Іваничук у "Журавлиному криківі". Характерно: твору цього двадцять років не пускали до читача — диву даєшся, чому це наприкінці шістдесятих нинішнього віку влада Імущі так боялися викриття колоніальної політики російського царя...

А які чілкі й хижі коріння у свідомість поколінь пустили роки культу! Саме тоді ще брутальніше, аніж за часів царя, були розгортані успіхи української культури, мистецтва, літератури, здобутих протягом коротких років відродження. Все було централізовано й уніфіковано — від економіки до способу мислення.

Тож чи можна звинувачувати українців за те, що вони не хочути бути українцями? Ми з жахом довідуюмося й обурюємося тим, що у фашистських катівнях садисти-медики експериментували над в'язнями. І ще не повністю усвідомлюємо, який жахливий експеримент вчинила сталінська диктатура над цілим народом...

Але, навіть убивши мільйони людей, не можна було знищити живої думки. Можна було її заборонити, але рано чи пізно вона мала з'явитися. І от знову той, хто не втратив здатності мислити, сприймати й породжувати живу думку, відкриває істину про історію рідної землі, про її долю, про нас, безпам'ятних, про становище української мови. Про це співає і молодий бард Драч із Черкас. Одну із своїх пісень він назвав "Дума про нещасну матір". Болем озиваються в душі слова про рідну мову, яку співак порівняв із же-брачкою, бо навіть рідні діти нею гидуть.

Як співак Едуард Драч почався давно, років десять, мабуть, тому, але як співак-громадянин — тоді, коли відчув: потрібно не тільки самому розмовляти по-українськи, а й своїми піснями стати на захист цієї мови. Це ставлення, прозріння тим цінніше, що його могло не відбутися, адже ходив до російської школи. Щоправда, зростав в українському

середовищі, в бабиному дворі, де всі хлопці ходили до української школи. А з п'ятого класу класним керівником стала Олександра Прокопівна Біла, яка навіть батьківські збори вела українською. Директор школи говорив загалом російською, але у "крутіх" випадках переходив на українську. Так хлопець звик до мови, як до чогось "підлітнього", але свого, рідного. В гуморі, в російськомовному "сленгі" охоче вживали українські слова, радіючи, що москвичі, — коли бували на екскурсіях у Москві, — цього "сленгу" не розуміють.

А в Дніпропетровську, "встряв" у фольклорну групу "Ранок". Багато взяє від керівника П. А. Маковецького і від хлопців — нестандартність, імпровізаційність, розкішть.

Якось йому довелося побувати на концерті Черкаського народного хору, який приїхав на гастролі до його рідного міста Кривого Рогу. Харектарно, що у виступі цього хору він почув... рок. Експресія, гармонія чимось нагадали йому "Qeen", "Yuriyah Heer", якими тоді марив. То були групи з неабиякою вокальною культурою, а хор, та ще й український, буквально приголомшив, зробив переворот у свідомості, відкрив можливості народної пісні. Відтоді починає писати пісні українською мовою. Справжнім святом стала для нього публікація у "Жовтні" "Історії запорізького ко-зацтва" Д. Яворницького. Цей твір особливо йому дорогий ще й тому, що дід по матері родом з тих місць — із села Михайлово-Заводського Апостолівського району Дніпропетровської області, він багато розповідав внукові про плавні, про Великий луг, про те, яким той луг був до затоплення Каховським морем.

Розповідала бабуся Оксана — про Чортомлицькі степи, про полозів-жовтобрюхів по

в медінституті

Як співак Едуард Драч почався давно, років десять, мабуть, тому, але як співак-громадянин — тоді, коли відчув: потрібно не тільки самому розмовляти по-українськи, а й своїми піснями стати на захист цієї мови.

три-чотири метри заходжали, про те, що колись бачила розкопану козацьку могилу — зотлі останки козаків, дві квартти горіхи в головах і в кожного шабля булатна, як з п'юв вийняли, ах засяяла на сонці, й написи арабські виднілись. Про Сірка розповідав по-кійний дядько...

Твір видатного історика живив уяву, будив

Писав пісні, й вони самі складалися в цикли. Бо, скажімо, одна пісня про Україну давала поштовх новій, і про свої почуття синівські хотілося розповідати ще та ще. Так з'явилися "Україно моя", "Небо України".

творчу думку, народжував образи. Отамана Сірка Івана, Богдана Хмельницького... Виповідає співак проникливо. Знаходить спосіб поєднати сучасні нервозні музичні ритми з епічним розмахом самої оповіді. І слово, помножене на музику, увиразнене музикою, дає необхідний ефект.

Писав пісні, й вони самі складалися в цикли. Бо, скажімо, одна пісня про Україну давала поштовх новій, і про свої почуття синівські хотілося розповідати ще та ще. Так з'явилися "Україно моя", "Небо України".

Захопився старовинним народним жанром, почав писати думи. І знову сприйняв їх через рок, побачив у цих, здавалося, несумісних видах спільне: імпровізаційність і медитативність зі спілесками экспресії.

Дума стала необхідною йому як людині, що взялася "прочитати знову тулу славу". Однак оцінив також можливості виконавської імпровізаційності, закладені в цьому жанрі. Думи, які пише і виконує Е.Дран, зовсім не подібні до тих, які пишуть і виконують сучасні кобзарі. Неподібні насамперед музичною мовою, що є близькою і зрозумілою ровесникам барда.

А який сенс у порівнянні дум із рок-музикою? "Якось довелось чути автентичний ірландський та англійський фольклор," — розповідав Е.Дран. — І дивуєшся — як за

46 всієї технократизації, електронізації англо-

сакси взяли щось головне від свого піршоджерельного. У них, як і в нас, були свої барди, менестрелі, які жили, як і наші кобзарі. А от нам дійти до свого автентично-піршоджерельного поки не вдалося. Все, що я роблю, — це маленький поступ якраз у цьому напрямі — автентизації рок-музики".

У цикл склалися його пісні про мову, які вже стали досить популярними і які він охоче виконує: "Пісня про рідне слово", "Дума про нещасну матір", "Віддайте мову!". Останню можна вважати програмною: "Тут, у цій пісні, сам для себе з'ясував, чого я хочу. Відповідаю за кожне своє слово", — зауважує Е.Драч. Не минуло й року, як з'являється продовження її — публіцистично ще на грудус вища "Політична заява Грицька Придурченка в райвно". Сатира? Так, влучна, адресна, вбивча. Бо скільки отих, що готові заговорити по-українськи тільки тоді, коли від цього стане більше ковбаси...

Але ж скажете: було вже це. І Шевченківське "колись будем і по-своєму глаголять, як німець покаже", і Олесеве "О слово рідне! Орле скутий! Чужинцям кинуте на сміх". І ось знову: "Вімре мова — і ми щазнем як народ". Страшно стає, з якою нещадністю закономірністю повторюється. Чи не тому, що мова народу, позбавленого своєї державності, з позицій "державних" не має "державної" доцільноті?

Шлях до популярності — а Е.Драч нині є один із найпопулярніших українських бардів, про що засвідчив і приз велими представницького фестивалю "Червона рута", — був стабільний. І варто згадати ці характерні етапи становлення співака — вони свідчать, що Е.Драч пройшов серйозну апробацію, виступаючи на різних оглядах. Спершу — фестиваль політичної пісні в Єревані, де змагалися барди — представники медінститутів. Ця поїздка дала багато для усвідомлення обраного шляху, а живі контакти стали стимулом для творчості, після цього частіше почав виступати перед різними аудиторіями.

1987 року брав участь у фестивалі самодіяльної пісні у Харкові, де була високо оцінена його "Дума про Богдана". Не випадково, — адже на тому огляді барди переважно копіювали творчість загальнозвізничих кумирів, а Е.Драч показав, що йде власним шляхом. Наступна сходинка — Всесоюзний фестиваль авторської пісні у Таллінні, куди приїхав як переможець з республіканського туру в Києві. У Таллінні жорі, зважаючи на суцільну російськомовність фестивалю, де головним критерієм був текст, оголосили його виступ поза конкурсним — абсолютна більшість членів жюрі української мови не знала. З великою приємністю згадує естонців, які виявилися дуже привітними і щирими господарями, а найголовніше — обов'язковими й відповідальними. Водночас виступи по українському радіо й телебаченню також сприяли його популярності. Запам'яталася телепередача "Словіцький лікар", в якій Е.Драч був наодинці з глядачами — він слівав пісні й коментував їх, розповідав про це — спілкування вийшло невимушеним і щирим.

Очоче відгукується на запрошення виступити, прагне донести думку, переконати глядача. Важко уявити, як вдається йому передувати свою основну професію з активним концертуванням. Та ще й творити нові пісні. Продовжує заглиблюватися в історію — уже звучала його "Дума про Мономаха". Бере участь у концертах лауреатів "Червоної рути", його зустрічають радісно, як надію на те, що лід у душах буде і озотплено, що житиме рідне слово.

"Київ", 1990, № 5

АНДРІЙ МИКОЛАЙЧУК

/ ПРОКИНУВСЯ ЗНАМЕНИТИМ

(Александр
Іванець

- Наш концерт підійшов до кінця, — оголосили ведучі під час виступу лауреатів "Червоної рути" у моєму рідному Рівному.

- Неправда! Ще є Кіндрат! Кіндрата давай! — загукала публіка.

- Ах, так, — немов пригадавши, лукаво усміхається ведучий, — є ще там, у програмі один такий... пострижений...

І він з'являється на сцені. Його костюм: галіфе й чоботи, а зверху — фрак і незбагненна плямиста пов'язка на голові.

49

- Андрій Миколайчук! Місто Умань Черкаської області! Друга премія в жанрі естрадної пісні! — оголошують ведучі, але останні слова вже тануть в оваціях...

А в переддень гастролей лауреатів "Червоної рути" заклопотані рівенчани навряд чи й помітили біля готелю "Мир" цибату постати дивака, який босоніж, в самих лише спортивних трусах і майці, робив розминку на першому колючому листопадовому сніжку. Андрій — переконаний "івановець", ревно займається за методикою "батька Порфирія", ретельно стежить за харчуванням, не палить, зовсім не вживає алкоголю. Ще й характером він — повна протилежність своєму сценічному амплуа: спокійно-сангвінічний, роздумливий, медитативний. Любить поговорити на теми абстрактні, філософські. Цікавить його й проблема розкриття особистості, її самореалізації в суспільстві...

До якого жанру належить те, що творить Миколайчук? На "Червоній руті" — друга премія в естрадній музиці (це при тому, що перша не присуджувалася взагалі). І в ресторанах, і в дискотеках крутять три його пісні — "Наркомани", "Піду втоплюся" та "Підлінник Кіндрат". Водночас дуже схоже це і на авторську пісню. І хоча немає в руках Миколайчука гітари чи якогось іншого інструмента, музика і тексти складені ним самим і навіть ті комедійні віршики-нескладухи на чотири рядочки, які передують власні пісням. Важко уявити, щоб хтось інший взявся виконувати Андрієві пісні. Надто вже нерозрізньовані особистість автора (чи його імідж?) з образами цих пісень.

Очевидно, певний відбиток наклала на творчість Андрія Миколайчука його робота — останні два роки працював музичкователем у дитсадку. Дитяче світосприймання, дитячий спосіб мислення так і струмують з його пісень. Ось хоча б:

Життя, ніби камінь,
На груди лягло.

Зроблю, що надумав.
Марічці на зло..

Це з пісні "Піду втоплюся". Звернімо увагу на це "Марічці на зло" — і пригадаємо, хіба в дитинстві у мить якоїсь прикрай образи не хотілося вам помертвіти, але не зовсім, не до кінця, а так, щоби в той же час залишатися живим, щоб чути і красочком ока бачити, як то всі збокуться і почнуть за вами побиватися і жалкувати!.. і в пісні герой також, рішуче зважившись на фатальний крок, раптово зауважує, що

Та річка страшною,
Як відьма була -
Відходи заводу у море несло.

Але в своїй затятості вирішує:

Я річку шукати
чистеньку піду.
Шукатиму доти,
поки не знайду...

Життя, як бачимо, торжествує, суцільний хепі-енд. А мені все не йде з пам'яті один епізод. Було це першого чи другого дня "Червоної рути". У порожньому приміщені Літнього театру в парку ім. Калініна проходила репетиція щойно прибулих учасників фестивалю. Андрій дочекався своєї черги, поставив фонограму, збіг на сцену і... АРТИСТИ-ВИКОНАВЦІ, музиканти (взагалі-то народ, реєнний до чужих успіхів) раптом пожвавішали й почали стягуватися до сцени. Відлунали останні акорди фонограми, і тоді — чи не єдиний раз на фестивалі — пролунали оплески. Оплески на репетиції. Оплески від колег, від суперників.

Наступного дня "Підлітника Кіндрата" співали всі: учасники фестивалю, весь оргкомітет, вся суддівська рада. Ще через день — всі Чернівці...

"ЗУБАТИЙ", АЛЕ НЕ "КУСЮЧИЙ" СТАС

Стасе, для початку, для знайомства, може, щось заспіваємо?

- Чи знаете Ви ось цю веселу пісеньку про поросят:

239 маленьких поросят
радісно крокують
до Жовтневих свят.

*Бесіда Людмила
Менжуліні з
Станіславом
Щербатих*

Майорять червоні
над ними пропорці
ї портрет нового Льоні
в кожного в руці.

Я й написав майже три роки тому. Коли співав, один депутат від Рівненської області аж на сцену вибігав, дуже обурювався, вимагав припинити це неподобство. Зараз я співаю на цю тему Висоцького:

Стали вряд серед квартири
Ширше руки — три, чотири,
Шкіра, кості, пластика і грація,
На обід у нас ікра,
Але та була вчора,
А тепер у нас лібера-
лізація.

І далі — ритмічно, байдареною так, в темпі маршу:

Всі дотримують рахунок
Три, чотири — дурим штунок.
Головне — не треба
нервуватися.
Він нехай собі всіха,
Ну, а ми собі: "Ха-ха!"
Гімнастично будем хор-
чуватися.

А ще я співаю на мотив знаменитої пісні Леннона "Естедей" свою — "Істи дай!" Там такий приспів:

Дай нам хоч частинку
Того, що сам іси,
Може, знов тобі віддамо
всі "галоси".

На сцену чомусь никто не вибігає. Нікто не вимагає припинити "це неподобство"...

- Ви людина ущиплива, цинічна чи на те, що відбувається, у Вас погляд такого собі мудреця, котрий все розуміє?

- Ні те, ні друге. Загалом, я люблю всілякі "хочми". Не пройду повз друзів, щоб не "приколоти" якогось, але це з добрими намірами.

- Ви смеєтесь, щоб не плакати, чи там, в Івано-Франківську, Вам дуже весело живеться?

- Та ні, веселого мало. Постійно у роздумах: уйти в загальний потік бізнесменів чи все-таки писати і співати? Втягнешся в цю купівлю-продаж, засмокчє з головою. Страшнувато! От і смикавшся, щось придумуваш; по концертах мотаєшся. А грошей все одно немає.

- Ну от... А Ви ще про "Мерседес-Бенц" співаете. Між іншим, польською мовою чомусь "мрієте".

- Так, і мрія моя красива, правда? Якщо не "домрієсь", нехай діти помріють про "Мерседес". По-польському довалося цю пісеньку співати в Солоті на фестивалі. Я думаю, треба доносити нашу українську культуру іншим народам іншою рідною мовою.

- Це можливо?

- Це трудно. Але залежить від майстерності перекладача. Свої пісні я сам і перекладаю.

- У Вас дуже специфічний жанр — політична сатира. Ви ухитряєтесь перекладати наші сьогоднішні проблеми?

- Про це вже багато говорили і Задорнов, і Жванецький. Як, наприклад, зрозуміти американцеві ту ж гумореску про раків? Це наші "вузькі" проблеми. Та все ж з десятка своїх пісень кілька мені вдається перекласти. Звичайно, нікого не цікавлять цитати з наших політиків. А уявіть, що сидять німці і співають у барі:

"Ой, дівчино, шумить гай

Іх майн лібен

Айн, цвай, драй,

Айн, цвай, драй..."

На здоров'я! Я був би щасливий, якби з моїх пісень щось хоч так співали.

- Стасе, а давно Ви Тризубий?

- Тризубий — це мій сценічний псевдонім. У 1989 році хлопці з ансамблю "Громо" прозвали мене так. Мое справжнє прізвище — Щербатих. Я родом з Алтаю, та ще немовлям

потрапив на Станіславщину, закохався у цей край, тут виріс. Але "зуб" таки мав, точніше — три "зуби". На компартію, комсомол і профспілку. Так що з гербом України подібність додати віддалена.

- А "зуб" — це особисті рахунки?

- Просто об'єктом сатири у мене відразу стали люди з партквитками, які зараз, до речі, згадали, що вони у них є. Це хороший об'єкт, філософський. Нинішні демократи багато в чому беруть з них приклад. Розкрадають все, що можна. Прищепили цей "вірус" усім, від малого до старого.

- Можливо, цей хапальній рефлекс розвинувся тому, що бідні?

- Не такі вже ми бідні. З театром "Не журись!" я був на гастролях в Аргентині, Бразилії і подивився, як люди живуть. Двоповерховий будинок, три автомобілі — не розкіш. Господар у цьому домі додрожить кожною тріскою. Хліб крає — береже кожну крихту. Бережливість — спосіб життя. А ми надто марнотратні. У всьому.

- Така, очевидно, сло-
в'янська натура?

- Просто у нас ще дуже й дуже всього багато. Цінувати не навчились незважаючи на інфляцію, лібералізацію та іншу "агітацію".

- А що найбільше Ви цінуєте в житті?

- Можливість не бігти на певний час на роботу. Хоча людина я обов'язкова. Але "вуздечки" я невиношу. Так було, коли займався фотографією, мультиплікацією і тепер ось — піснею. У мене був випадок, коли можна було допомогти панові Чорноволу в його передвиборних справах. Звернув він увагу на мої пісні. | от дзвінок, строго так повідомляють: прибути в такий-то день і годину!

- Мало не "з речами на вихід"?

- Тризубий — це мій сценічний псевдонім. У 1989 році хлопці з ансамбллю "Гроно" прозвали мене так.

Моє справжнє прізвище — Щербатих. Я родом з Алтаю, та ще немовлям потрапив на Станіславщину, закохався у цей край, тут виріс. Але "зуб" таки мав, точніше — три "зуби". На компартію, комсомол і профспілку.

- Так, щось подібне. Ага, думаю, і ви, друзі, туди ж. Знову команди, знову вперед — на підкорення висот! Мені ця суєта ні до чого. Із задоволенням приймаю лише запрошення Київського театру "Академія" і виходку зі своїм слювом до тих, хто його чекає. Разом смеємось, разом сумуємо.

- *А до Львова на репетиції театру "Не журись!" теж із задоволенням іздите? До речі, Ви там тільки співаете чи граєте також?*

- Це дивовижний театр! Там зібралися барди, читці, актори і просто цікаві неординарні особистості. Разом вони творять щось не зовсім за системою Станіславсько-го. Але дуже смішне.

В останній виставі, окрім співу, мені запропонували симпатичну роль — московського шпигуна.

- *Цікавий поворот! Це щось а-ля "Ганьба москалям"?*

- Що ви! Кажу ж — весела вистава. Там так: українці пливуть на кораблі в пошуках скарбу гетьмана Полуботка. Що і як з ними відбувається, словами не передати. Тут і жарт, іironія, і шарж. Зокрема й наші мокнацональні "перегини".

"Москаль" в первісному значенні — солдат, рекрут. Від чого б нам усім позбутися, так це від муштри і солдатчини. Під час фестивалю "Білі вітрила" приїздило чимало московських, ленінградських бардів. І всім нам було дуже затишно за дружнім столом.

Тризубий Стас — один із найпопулярніших зараз українських бардів. На тому фестивалі, про який він згадав (Київ, грудень, 1992 року), удостоєний почесного диплома участника і члена жюрі. Лауреатський титул міцно закріпився за ним із фестивалів "Червона рута" й "Оберіг". Своїм недавнім виступом у Києві він відкрив гастрольний сезон "Зірки української авторської пісні".

Правда України, 20 лютого 1993

КОМУ ВНИЗ

ПОВОРОТ

Легдан Рутинець

Нечасто, але трапляється в мистецтві прем'єра — мов струмінь свіжого повітря. П'янить новизною, викликає бажання поринути знов у благодатну стихію. Саме з розряду таких неординарних подій в нашому мистецтві був фестиваль "Червона рута". Він вивів на широку дорогу професійної творчості багатьох аматорів. Маловідомі провінціали після дебюту на фестивалі, образно кажучи, прокинулись популярними. Їхні пісні полинули Україною. Давно республіка не відчувала такої оновлюючої хвилі, яку дав цей фестиваль.

Погрішив би проти істини, сказавши, що всім прийшовся він до душі. У тих, хто проповідував принципи всеперемагаючого дистильованого мистецтва, червонорутівська

програма викликала мало не шок. А що панічний страх — то це очевидно. Причини? Найперше: фестиваль був україномовний і прогресивний. Подібні "вольності" дехто розцінив мало не як спробу руйнації суспільних підвалин. Недвозначно звучали і тексти. Одні з них чітко віддавали на винуватців національної бездуховності, руйнівників рідної мови: "Там пани всі мови знають, крім своєї, крім своєї". Інші гордовито твердили: "Бог нам дав українську нашу землю".

І вже зовсім не вписувалися у сталі

"помірковані" офіційні канони задубілого "українського соцреалізму" виступи київської групи "Кому вниз". Пісню "Суботів" на вірші Т.Шевченка в її виконанні присутні слухали стоячи. Причому так було не тільки в Чернівцях, де проходили заключні заходи фестивалю, а й у Києві, в інших містах. "Суботів" сприймається як своєрідний гімн єднання української нації, пролог нелегкого шляху відновлення. Гадаю,

Окремі бажання самовиразитись і широї любові до музики, пісні, хлопці практично нічого не мали. Погодьтесь, з таким багажем конкуртувати на небосхилі рок-музики з колективами, до складу яких входять професіонали, — намір, близький до авантюри.

ще не настав час істинної оцінкизвучання цього унікального твору — почуття національної гордості тільки починає пробуджуватись у співвітчизників.

...На "Червону руту" вони потрапили завдяки керівників групи "Гроно" Т.Петриненку. Мова не про протекцію. Ідеється про товариську допомогу професійним аматорам. Професіонала привабило прагнення групи "Кому вниз" іти своїм, неординарним шляхом, і він всіляко сприяв появі ансамблю на фестивальній орбіті.

Окремі бажання самовиразитись і широї любові до музики, пісні, хлопці практично нічого не мали. Погодьтесь, з таким багажем конкуртувати на небосхилі рокмузики з ко-

лективами, до складу яких входять професіонали, — намір, близький до авантюри. Однаке актор Театру на Подолі, його колеги-освітлювач, два інженери-будівельники й регулювальник радіоапаратури — підняли вітрило. Сказати, що ім було важко, — значить нічого не сказати. Навіть приміщення для репетицій, інструменти були для них справжнім дарунком долі.

Перші концертні програми ентузіасти зробили, за традицією тих часів, російськомовними. Глядач був, оплески теж. Проте особливого задоволення аматори не мали. Факт, що були не гірші за десятки інших колективів, тішив самолюбство, але не більше.

Невдовзі постало питання: чи варто було городити тин, щоб сидіти на ньому, переспівуочи традиційні шлягери, нехай і з власними текстами? То був переломний момент у творчості колективу. Вирішили повернутися до того, з чого свого часу збирався починати розбіг, до національної музичної традиції, поезії, проблематики, яка хвилює душу рідного народу.

Швидко тільки казки мовляться. Скільки сил, нервів пішло на той поворот — пошуки засобів — знають тільки аматори. На "Червоній руті" колектив постав приємною несподіванкою. Особливо для тих, хто знав його раніше. Свіжий стиль, поліфонічнезвучання, духовна наповненість пісень вигідно вирізняли киян з-поміж інших виконавців. В.Макаров, С.Степаненко, В.Малюгін, Є.Разін, А.Середа презентували оригінальний український рок, засвідчивши, що стиль не тільки "має місце" в республіці, а й сповідує власні принципи.

Давно, за кілька років до того, як хлопці збирався разом, Андрій Середа написав "Суботів". І тільки тепер дозріли вони, щоб

"Суботів"
сприймається як
своєрідний гімн
єднання української
нації, пролог
нелегкого шляху
відновлення.

виразити музикою щемний біль Шевченкового слова. Твір ззвучить як пророчий хорал.

Є у колективу прихильники, які ходять на концерти заради "Суботова". А хлопці, знайшовши свій творчий стиль, взяли орієнтир на доробки Шевченка, Олеся, Самійленка... Не данина моді чи кон'юнктурщина простежується в цьому. Це іхня творча потреба. Музиканти сповнені надій, прагнуть розгледіти світло попереду, сповістити благовість тим, для кого співають, з ким сподіваються на національне відродження.

"Соціалістична культура", 1990, № 7

КОМУ ВНИЗ

ПОХМУРІ ДЕМОНИ З УКРАЇНИ

Александр
Стушенко

Тривала товариська бесіда за прямокутним столом із групою "Кому вниз" — ми вже давненько так не говорили: впритул і відверто. Однак, чи була така спроба ко-

лективного самоаналізу вдалою? Судити вам, читачі.

Отже, в розмові взяли участь лідер-вокаліст Андрій Середа, бас-гітарист Сергій Степаненко, гітарист Вячеслав Макаров, адміністратор групи Володимир Збродський.

- Поєднання професійного статусу і незалежності — справа надзвичайно складна. Ми це спізнали на власній шкурі. Біографія групи

має два періоди: до "Червоної рути" і укладання угоди з фірмою "Кобза" та після. До — це нечасті, іноді випадкові концерти на поганому саунді; існування без копійки в кишенні, життя без ясних перспектив. Хоча ми вдячні київському театрту-студії "Арт", який свого часу взяв нас під дах, вдячні колишньому нашому адміністратору Катерині Судоргіній, яка допомагала групі. Після — це десятки, а може, і сотні повноцінних концертів на Україні та за її межами,

Ми плакали на сцені від почуття єдності з народом. Перепрошуюємо, то був не наше обдуреніх підлітків. Там зібралося чимало літніх людей. Це був народ, який не прощає фальші або примітивного загравання. Ми плакали від радості, що той народ наречті прозрів. Тільки це й додає нам сили та віри.

нормальний робочий ритм; просто щаслива можливість діяти в межах вибраної професії. Сьогодні ми працюємо як професійна група, але не втрачаемо незалежності творчої. Маємо й цінуємо свободу маневрування. Наша співпраця з "Кобзою" базується на разових угодах. Артисти вільні влаштовувати власні концерти, якщо ті виступи не збігаються із запланованими концертами "Кобзи".

* * *

Нам закидають: мовляв, перетворилися на культову групу. Так, деякі речі, скажімо, "Суботів", піднімають людей з місць; вкрай емоційно реагує публіка й на "Ельдорадо", "Розриту могилу". Але то не культ. Це просто адекватна реакція на закладений у тих речах дра-

матизм, адже "Суботів" для нас є реквіємом за Україною. Це — поетичне осмислення трагедії народної, плач на руїнах, вирок тоталітарній комуністичній системі. Лідер "Червоної" Анатолій Векслярський якось нам захинув: деякі київські команди спекулюють на хвилі національного відродження, тепер співати українською — це кон'юнктура, і це — нечесно. Ми, відверто кажучи, з того лише посміялися. Річ у тім, що, скажімо, Шевченківський цикл з'явився у "Кому вниз" задовго до відомих змін у політичній ситуації, навіть задовго до "Червоної рути". Якщо говорити про "Суботів", то пісня була написана Андрієм Середою ще... 1984 року, але раніше з'явилася в акустичному варіанті.

Тепер — стосовно російськомовного репертуару. Ми не віддаємо такі пісні. Виконуємо їх і нині — у сольних концертах. Нещодавно, зокрема, записаний магнітальбом, що повністю складається з російських пісень.

А от ахілесова п'ята групи — її стилістика. Бо ми не знаємо, в якому стилі... граємо, або згодом гримемо. Прихильники харду вважають нас хард-роковою групою; щось знаходить й ті, хто слухає панк, психodelію, арт-рок. Річ у тім, що смаки членів групи різні, а інтереси, світогляд — однакові. Тож "Кому вниз" — це такий собі вулик, в який бджоли приносять кожна свій мед. Трапляються, звичайно, жахливі творчі суперечки. Ми гризимося, сваримося, та, зрештою, перемагає здоровий глуд...

Останнім часом нас досить часто звинувачують у надмірній політизації музики, лобовій соціальності. Згодні: в репертуарі "Кому вниз" ціла купа соціально-загострених, просто пекучих творів. А хіба проблем, яких ми торкаємося, менше наєкруги?! Вони пронизали кожну клітинку нашого ества. Ми просто належимо до тих груп, які у своїй творчості акумулюють заряди політичної актив-

ності суспільства... "Кому вниз" — його частина. І ми випромінюємо оту концентровану енергію. Культовість, про яку йшлося, то лише форма її сприймання. Одного разу нам довелося грati на стадіоні. Це було у Львові. Двадцять п'ять тисяч душ — як одна. Уявляєте? Ми плакали на сцені від почуття єдності з народом. Перепрошуюмо, то був не натовп обдурених підлітків. Там зібралося чимало літніх людей. Це був народ, який не прощає фальші або примітивного загравання. Ми плакали від радості, що той народ нарешті прозрів. Тільки це й додає нам сили та віри.

- Поєднання професійного статусу і незалежності — справа надзвичайно складна. Ми це спізнали на власній шкурі.

рок представляли групи "Брати Гадюкіни", "Зимовий сад", сестричка Віка; український поп та авторську пісню демонстрували "Гроно", "Млин", Едуард Драч, Марійка Бурмака. Знаєте, що впало в око в Торонто? Ні, чисте повітря і фантастичні магазини — про це ми знали. Вразило інше, Торонто — багатонаціональне місто. Там жи-вуть, напевне, представники всіх рас. І ніхто нікого не ображає. Чемність, деликатність, повага — як закон. За місяць перебування у Канаді ми не почули жодного грубого слова, не говоримо вже про якісь образи.

* * *

Прилетіли ми 8 травня. Тиждень пішов на адаптацію.

Потім почалися збірні концерти — по два на день — у "Райсон театрі". Крім того, дали концерт у спеціальному "Прес-клубі" — для журналістів. Там грали ми, Віка та "Зимовий сад". Потім виступали по клубах. Віка і

"Брати Гадюкіни" — у "Даймонт-Клубі"; ми та "Зимовий сад" у клубі "Квінзберрі". До речі, в останньому свого часу грали "Кінг Крімсон", "Лед Зеппелін", інші великі команди. Це — хард-роковий клуб. Історичні фотографії, реалії прикрашають його стіни. З другого боку — то престижний зал. Вважають, що тих, хто в "Квінзберрі" виступив і сприймався нормально, — зараховують до ліги "зірок". Місцевий диск-жокей, котрий вів наш концерт, наговорив купу компліментів, потім показав два великих пальці догори і сказав: "Кому вниз" — похмурі демони з України!".

* * *

Тепер — про прямом. Не приховуватимемо, наша зовнішність і музика спочатку шокували публіку. Переважно то були українці. Річ у тім, що вони, напевне, рідко в Канаді бачать саме такий — суровий, іноді страшний за рівнем драматизму рок-н-рол. Хоч як дивно, але ми викликали нову хвилю інтересу до... поезії Шевченка. Адже багато людей підходили до музикантів — вже на подальших концертах — із томиками "Кобзаря" в руках. Розпитували, цікавилися. Кумедний трапився випадок із нашим "Ельдорадо". Так, з'ясувалося, називається досить гнилий район у Торонто, де мешкають повії, наркомани. Точніше, колись жили. Так от, нашу пісню вони асоціювали саме з цим районом. А взагалі, реакція публіки мало чим відрізняється від тієї, до якої ми звикли вдома. Грали "Кому вниз" також і в найпрестижнішому залі Торонто "Концерт-Холі". Там виступали "ЙЕС", "Кріденс", "Раш", "Ролінг Стоунз". Саме там зібралося чимало англомовної публіки, яка теж сприймала групу тепло. Свистіли, а це — добра ознака. Під час повільних балад запалювали сірники, запальнічки. Ну зовсім як на Україні! Грали ми і в маленькіх, сутто українських клубах. Ділки записували один наш джеймсейшн

спільно з "Гадюжними" та Вікою на відео. А наступного дня ми бачили, як та відеокасета надійшла у продаж. Напевно, так само тиражувалися і аудіокасети. Це — нормально. У Торонто відбулося чимало цікавих зустрічей, ми відчували непідробний інтерес до людей, до України. Велося просто чудово. До того ж надійшли цікаві пропозиції. Наприклад, ішлося про наше турне по Сполучених Штатах. Але це вже, мабуть, буде інша розповідь...

На цьому, власне, можна й "закрутлятися". Нині київська група, як і раніше, продовжує тривалі репетиції. У роботі — новий цикл пісень. Повернувшись на Україну, похмурі демони знову зіткнулися з прозою життя.

"Молода гвардія", 1990, 6 липня

КОМУ ВНИЗ?

**Олександр
Євтушенко**

10 лютого 1993 року "Кому вниз" виповнилося п'ять років. Отож перше питання, адресоване Андрієві Середі:

- Про що думали в день народження групи, про що згадували?

- Що?... Київський рок-клуб зразка 1987-1988 років! Спогади були із ностальгійним присмаком, адже тоді відбувся наш перший публічний виступ. Згадаймо такі команди, як "Едем", "Квартира 50", "ВВ", "Загублений світ"; атмосферу, що панувала тоді, друзів, котрі нам допомагали.

- На якому витку "Кому вниз" перебуває нині?

- Ми — група консервативна. У тому розумінні, що не змінюємо своєї лінії, яка давно вже визначена. Може мінятися звук, стиль, але головна лінія, спрямована на нонконформізм, внутрішню чесність перед собою — залишається. Існують команди, які відходять від проблем, пристосовуються до публіки, зраджують собі. Це не наше.

- Був час, коли стиль "Кому вниз" пов'язували з панк-роком. Я сам дотримувався погляду, що музика "Кому вниз" містить елементи неортодоксальної естетики панку.

- Деякі наші ранні речі містять елемент "роарухі", мають такий собі розбишацький характер. Але все це — лише реакція на тогочасний лад. І не більше. Нині цей лад уже змінився, відбулася переоцінка цінностей. Водночас змінилась музика. Змінилася в бік традиційно-виваженого мейнстриму.

- Чого, на ваш погляд, бракує в репертуарі "Кому вниз"?

- Бракує — не те слово. Страшенно хотілося створювати речі такого пронизливо-просвітленого плану, які б дарували надію, знімали б з душі гидротну оману сьогоденняного бруду. Хотілося б створити містерію, яка б була поетичною і духовною водночас. Взагалі, треба більше експериментувати, шукати нове, несподіване. На жаль, на все це бракує часу.

- Часто закидають, що ви, мовляв, кон'юнктурники, експлуатуєте тему національного відродження в Україні і тим заробляєте собі на життя...

- ...І що нас із тельбухами купив Рух, а за-
кордонні націоналісти підтримують своїми
“зеленими”. Що тут сказати? Деякі наші речі,
як-от “Суботів”, “Ельдорадо”, “Розрита мо-
гла” — це осмислення трагедії, це — вирок
тоталітарній комуністичній системі. Якщо ми
шлось і експлуатуємо, то, налевно, власні душі.
Щодо національного відродження, то ми були
раді вкласти в це бодай частку душі. Але ми
проти шароварної революції.

- 1991 і 1992 роки минули для вас під зна-
ком кінематографа. Ви багато знімалися, рідко
виступали, а на репетиції взагалі випадали
лічені години.

- Наш минулорічний досвід роботи в кіне-
матографі добре, яке поламав репетиційний
режим. Виявилося, що вміємо переключа-
тися. Знімальний майданчик, студія звукоза-
пису, концерт, репетиція, гастролі — усе пере-
бігає строкатою стрічкою перед очима.
Кінодосвід має два боки. Негативний — не-
смак кіношників, іхній “невруб” в інші жанри.
Позитивний бік — привычайся до камери.

- “Іван та кобила”, “Натурник”, “Кому —
вгору, кому — вниз” — ці стрічки з'являться,
налевно, скоро. Яка ваша участь в них?

- У фільмі “Натурник” я виконував головну
роль, а в “Івані та кобилі” музиканти “Кому —
вниз” — рекетири. Приємно було працювати
над стрічкою “Українці, ми врятовані!”. Там —
четири наші пісні, серед них — “До
Основ'яненка” та “Суботів”.

“Україна”, 1993, № 6

ЗИМОВИЙ САД

СВІТ ЗА СКЛОМ

Олександр
Євтушенко

Його не супроводжує армія верескливих фанів, хоча Сашкова музика цілком танцювальна. Ця музика не брутально-дискотечна, це зовсім не "умца-умца" в дусі тотально-бездарної московської попси. Тищенківський поп-рок відчулює солідною "арт-підготовкою". "Арт" — в розумінні — "арт-рок". Цей стиль Сашко сповідує добрий десяток років. Його

"Зимовий сад" — це окрема сторінка в історії вітчизняної рок-музики. Гадаю, якби життя і діяльність молодих українських виконавців не були б спотворені комуністичним культурним геноцидом, "Зимовий сад" вже давно піднявся б на найвищі щаблі національної рок-музики. Але обидва офіційно записані на фірмі "Мелодія" альбоми "Неближення дня" та "Замки й троянді" української групи "Зимовий сад" ще й досі благополучно припадають пилом на полицях архіву згаданої фірми. Така ж доля спіткала й роботи інших талановитих артистів з України. Ну що ж, шовіністична культурна політика Кремля, яку ревно проводила в житті фірма "Мелодія", слава Богу, зазнала поразки.

Так, професійні артисти з України, а їх чимало, нині починають "розкручуватися" вдома і майже з "нуля". Нарешті, хоча й поволі, складаються певні структури (концертні агентства, студії і фірми звукозапису), українські артисти знаходять можливість працювати вдома, а не в філармоніях Російської Федерації. До речі, горезвісна культурна еміграція епохи застою зачепила багатьох поп і рок-виконавців України. Під пильним наглядом Щербицького Україну було перетворено на такий собі "заловідник брежневізму", на культурну "мертву зону". До речі, "функціонери мінкульту", які свого часу підписували смертні вироки усьому новому від імені культури, сидять у кріслах, але вже з синьо-жовтими прапорцями на лацканах піджаків...

Хтось із них підписав смертний вирок творчій долі Олександра Тищенка і його "Зимового саду". Та мова не про хамелеонів, які зараз грають у національне відродження.

Мова йтиме про Олександра Тищенка, який масок не носив, який не зламався в пекельній безвиході, не піддався на провокації культур-ідеологів.

Творча доля київської групи "Зимовий сад" нагадує біг на довгу дистанцію з перешкодами. Створений учнями київського музичного училища ім. Глієра, "Сад" дебютував у квітні 1980 року. Як вірили вони у свою мрію, у свою зірку! Опинившись у різних естрадних колективах, учасники "Зимового саду" зустрілися на гастрольних маршрутах, і вирішили розпочати знову. Цього разу під дахом Хабаровської філармонії. Тоді, у 1982-83 роках звучання групи цілком відповідало стилю ар-рок. Композиції, написані Олександром Тищенком (клавішні інструменти, вокал) та лідер-гітаристом Миколою Кільдеєвим вирізнялися яскравою мелодикою, ліризмом — тим, чого не вистачало багатьом хард-роковим гастролерам. Концерти "Зимового саду" у Хабаровську, Владивостоці, Петропавловську-Камчатському йшли у переповнених залах. Схвалальні відгуки в пресі, перша прем'я в конкурсі молодіжних музичних програм Приморського краю... і тут — наче сніг на голову — група опиняється у списку заборонених для транслювання і популяризації радянських альбомів. Втім, у тому списку були й назви груп, які нині очолюють вітчизняні хіт-паради... Тє, що музиканти залишилися без роботи з "вовчим квитком" на руках — нікого не хвилювало. Щоправда, у Міністерстві культури УРСР хлопцям розтлумачили, що головний мотив заборони полягає в "декадентській музиці". У мене й досі стоїть на полиці магнітна плівка із записом "забороненого" альбому. Динамічні гострі композиції ("Я знов вирушаю в дорогу", "Вітер пустелі") контрастують з м'якими баладами ("Весняний рік", "Гном", "Дует"). Є там і пісні антивоєнного характеру ("Небо Європи"). Прості за гармонією речі звучать поряд із композиціями, побудованими на зразок симфонічних творів. От і весь декаданс... З величими труднощами ансамбль відновив свої права. І це відбулося на Україні — в Донецькій філармонії. Музика перемогла? На це: запитання, що ж

об'єднує музикантів, Олександр Тищенко відповів так: "Насамперед — музика. Я маю на увазі ставлення музикантів до творчості. Нас єднає складна композиційна музика, саме це і служить приводом до спільної праці. У складі останньої формaciї "Зимового саду" Віктор Слинченко (бас-гітара), Віктор Грудинін (клавішні), Ігор Завгородній (гітара), Володимир Михальченко (ударні інструменти), та Олександр Тищенко (клавішні, композиція). Всі мають вищу музичну освіту.

А це дозволило свідомо підійти до творчості, яку не уявляємо без глибокого розуміння таких композиторів, як Мусоргський, Стравинський, Лисенко, Рахманінов, Шостакович... Після повернення додому в репертуарі з'явилися пісні українською мовою. Під-

**Я давно мріяв, —
говорить Олександр,
— покласти на
музику поезії Шев-
ченка. Я щасливий
тим, що нам
це вдалося.**

готовлено програму з двох відділень, один з них складають українські пісні. Це відновлення самосвідомості у своїх правах. — Я давно мріяв, — говорить Олександр, — покласти на музику поезії Шевченка. Я щасливий тим, що нам це вдалося. Маю на увазі рок-симфонію "Доля" на вірші великого Кобзаря, записаною Українським телебаченням в липні 1988 року. Важаю, що рок-музика, як і будь-яке мистецтво, повинна служити духовності. А рок-критиканство починає зживати себе. Час визначити шлях до нетлінних людських цінностей.

3

Ми зустрілися з Олександром наприкінці 1991 року. Пригадали перипетії перманентного існування напівпідвального "Зимового саду", потім цілком офіційного і відносно благополучного "Зимового саду", сольної кар'єри...

Сашко майже не змінився. Затягнутий у чорну шкіру, імпульсивний і трохи нервовий. Довге волосся, оздоблене сріблом ранньої сивини, зібране в тугий хвіст. Я тихо радів, я

впізнавав Сашка, якого знаю вже років з десять.

- Ідея "Зимового саду" належала нам з поетом Віктором Колечком. З кінця сімдесятих змінилося чотири формaciї музикантів. Умови роботи були жорстокими, дехто не витримував. Та й арт-рок ніколи не був у нас комерційним, вигідним для прокату, тиражування. Я завжди працював з міцними у професійному плані музикантами. Кожен мав свій погляд на музику, свої амбіції. І я серед них — не виняток. Взагалі, "Зимовий сад" — для мене це прекрасна школа колективної роботи. Хоча останнім часом я писав практично усі партії, можливо, це й зіграло негативну роль фактора, що руйнував колективну творчість...

- *Що тобе спонукало до сольної діяльності?*

- Серед музичних стилів арт-рок я визнав своїм, хоча й пробував сили у споріднених жанрах. Одного разу я зрозумів, що вже не зможу тягти корабель під назвою "група". Я вирішив припинити тиражування цієї ідеї і засісти в своєму кутку, який називаю студією. Отак дуже просто розпочався новий період моєго життя.

- *Тобі відомо, чим займаються твої друзі — колишні колеги?*

- На жаль, майже нічого про їхню творчість мені не відомо. Я працюю вдома; часто буваю на гастролях і більше ніде. Словом, не тусуюся...

- *Неваже "Зимовий сад" ніколи не розквітне?*

- А він і не вмирав. Я просто якісно змінив ідею. Минулого року я звернувся з пропозицією до моїх старих друзів Юрія Товстогана, Вадима Лашкука, Дмитра Підгурського створити групу незалежних музикантів. Вони вільні працювати самостійно. Нас з'єзує етично-комерційний контракт. Кожного з них я знаю давно і тому довірю. В команду можуть вільно входити і покидати ті будь-які музиканти. Без драм і зайвих розмов. Якщо

нас була серія концертів, десять 12-14 концертів у Західній Україні.

Поки немає гастролей, кожний пише, грає і продає власну музику. Це нормально. Вважаю, я знайшов найоптимальнішу форму роботи з музикантами.

- *Ти багато працюєш в студіях. Що новенького в твоїй дискографії?*

- У листопаді 1991 року з'явилася друком моя дебютна на фірмі "Кобза" касета. Альбом має назву "Світ за склом". Там я зібраав найкращі, на мій погляд, речі, такі як "Далека дорога", "Козацька сповідь", "Наши діти", "Музейна гордість", "Сирота" та інші. Мрію видати спокійний бард-роковий альбом. Є матеріал. Та й назва є: "Нічний альбом". Це переважно філософська лірика — для слухання у вечірній час.

- *Мені відомо про твою участі у спільному українсько-американському проекті "Разом". З боку США у ньому бере участь Денні Александру.*

- Це — евангелістський проект. Задумувався грандіозно: з великим оркестром, великим хором. Я отримав замовлення на велику партитуру. Але в останню мить, як це у нас водиться, пішли накладки. Хоч як старався продюсер Юрій Жагун влаштувати справи — не вийшло поза новою програмою. Я дякую долі, що звела мене з Денні. Вона — оригінальна професійна співачка. Свое життя присвятила Господу. Працювали в дуже жорстких умовах. Я зробив аранжування, співав в одній пісні. Працювати треба було дуже швидко, і практично з двох дублів ми записали цей альбом. Усе це — завдяки професійній роботі звукорежисерів Володі Лещенка та Сашка Мельника.

- *Ти пишеш музику для кіно?*

- Серед робіт у кіно міг би відзначити стрічку Григорія Кохана "Камінні джунглі".

- *Ти входив до складу жюрі другої "Червоної рути". Як ти це сприймав?*

- Коли мені запропонували увійти до суддівської колегії фестивалю, моєю першою реакцією була відмова. Лише згодом зрозумів, що звіг би допомогти, реальню допомогти новачкам "Рути-2". Яким чином? Ну, хоча б своїм голосом на користь найбільш цікавих, найбільш професіональних виконавців.

- Ти якимсь чином пов'язаний з відомою фірмою "Мінолта"?

- Так. Я співпрацюю з "Мінолтою" і багато чим зобов'язаний цій фірмі...

- Ти запрошений як учасник на фестиваль "Вернісаж-92"?

- Так і відчимий за це "Ростислав-Шоу". Вважаю: те, що робить Ростислав Штінь у нас на Україні, достойне уваги наших менеджерів. Тому що це — серйозний підхід до справи.

- Бажаю тобі успіху.

"Україна", 1993, №3

"ВВ" ПРОПОНОУЮТЬ "ТАНЦІ"

Ілляксандро
Бітущенко

На останньому "Параді ансамблів" Київського міського рок-клубу (1987 р.), який проходив у концертно-танцювальному залі "Сучасник", відбулася неординарна подія. Абсолютним переможцем конкурсу "Симпатії публіки" стала зовсім тоді невідома київська група "ВВ". Лише за кілька днів до початку концертів група показала свою програму

художній раді і одержала її схвалення, а потім... з дивовижною легкістю завоювала симпатії прихильників альтернативного року.

У групи "ВВ", як і у багатьох дебютантів вітчизняної рок-сцени, було "важке" дитинство. Грала важкий метал і група "SOS", що з'явилася у 1983 році. Перебуваючи в її складі, ганяли свої хард-рокові рифи Юрій Здроренко (гітара, вокал) та Олександр Піна (бас-гітара). Однак поступова "комерціалізація" металу викликала все більше розчарування у гітарного дуету.

- Досить швидко ми зрозуміли, що з металом нам не по дорозі, - говорить Юрій, - електронна ж поп-музика викликала ще більшу огиду. Ми почали слухати джаз — традиційний і новий, та, звичайно, альтернативну "нову хвилю".

Олександр Піна додає:

- Непомітно для себе ми вийшли на популярну музику 60-х років. Пам'ятаєте пісні Міансарової, Бабаджаняна, Ободзинського? А українська музика? Це, взагалі, ще не відкритий материк...

Щасливою міттю для друзів-музикантів став 1986 рік, коли дует отримав одразу двох непересічних музикантів-шоуменів: Олега Скрипку (вокал, баян, саксофон, танці) та Сергія Сахна (ударні інструменти).

Щасливою міттю для друзів-музикантів став 1986 рік, коли дует отримав одразу двох непересічних музикантів-шоуменів: Олега Скрипку (вокал, баян, саксофон, танці) та Сергія Сахна (ударні інструменти). Юрію й Олександру манера співу Скрипки дуже сподобалась. І сподобався навіть не стільки сам голос, скільки природний артистизм Олега, пластичність і те, як він спритно "ганяв" рок-н-ролі на баяні. Олег співав свої блюзи українською мовою. І не було ніякої штучності в цьому поєднанні рідної мови з "нерідним" акомпанементом. Олександр Піна зачитувався творами Достоєвського, тож класика ("Село Степанчиково і його жителі") підказала й назву групи. Персонаж цієї повісті, жалюгідний Видоплясов, листи свої, словнені зойками душі, підписував так: "Вопли Видоплясова".

Гротеск, сценічна ексцентрика, дотепні влучні тексти та іх адекватне музичне вирішення в таких піснях, як "Танці", "Товариш майор", "Махатма", "Я летів" та інші, об'єктивно вивели групу до ряду найбільш самобутніх українських команд. Якщо бути точним з питань стилістики, то у своїх піснях "ВВ" досягла унікального сплаву фольклору, панк-року, поп-музики. Не обійшлося без кічу, який у редакції "ВВ" дуже нагадує реалії міської слобідки. Відкритість життю, духовне розкріпачення — ось ті позитивні "заряди", які несуть у собі хіти групи "ВВ".

Французьке телебачення з програми "Антен-2" зняло нещодавно у Москві відеофільм "Радянський Рок". Серед 18 вітчизняних груп Україну представляє "ВВ" (піснею "Були деньки"). Нещодавно вона завершила роботу над подвійним магнітофонним альбомом, до якого увійшли старі й нові популярні пісні. Група відома вже й за межами України: побувала з гастролями у Москві, Ленінграді, Варшаві, брала участь у різноманітних музичних фестивалях. Піароку тому сталися зміни у складі "ВВ". Нині замість Сергія Сахна за ударною установкою працює Олександр Комісаренко (еко- "Квартира 50"). У березні 1989 року в Москві відбулися спільні концерти "ВВ" з англійською групою "Уорлд домінейшн ентерпрайз". Хоча московська публіка йшла загалом на англійців, "ВВ" зустрічали тепло. То був перший інтернаціональний альтернативний рок-альянс. Другий раунд відбувся незабаром — уurma: 14 квітня "В.В." гралі з "незалежною" американською групою "Сонік Юс". На фестивалі "Фонограф-89" "ВВ" запропонували декілька нових "танцеподібних" хітів. Орієнтири — ті ж самі. І вони відомі. Це — "завести" зал будь-якою ціною, влаштувавши на сцені мало не божевільно. І ще — традиційні "вевешні" атрибути. А, зрештою, поза сценічною політикою не заживе було б подумати і про музику...

"Фонограф", вересень, 1989.

"ТАНЦІ" У ФРАНЦІЇ

Олександр
Евтушенко

Серед музичних видовищ, які щороку влаштовуються у Франції, фестиваль "Весна у Буржі" — особливий. Насамперед — це міжнародна імпреза, потрапити на яку — велика

Серед музичних видовищ, які щороку влаштовуються у Франції, фестиваль "Весна у Буржі" — особливий. Насамперед — це міжнародна імпреза, потрапити на яку — велика частина для молодих виконавців. Відкриттям цьогорічним стали українські "ВВ". Сподівання паризької концертної асоціації "Янус", яка й привозить до Франції радянські команди, цілком спровадилися. Кияни додались вдало виступили на одному з чотирьох концертних майданчиків у Буржі, а ще — у музичних клубах Ліможа, Тонона, Мартиньї (Швейцарія). Отже, західноєвропейська траса київського квартету виявилася надзвичайною.

Відкриттям цьогорічним стали українські "ВВ". Сподівання паризької концертної асоціації "Янус", яка й привозить до Франції радянські команди, цілком спровадилися.

Розповідає адміністратор групи "ВВ" Олександра Семенова.

Четвертого квітня "ВВ" прилетіли до Парижа, звідти — експресом до швейцарського містечка Мартиньї. То надзвичайно охайнє, просто іграшкової краси поселення, де базується найпопулярніший у країні приватний музичний клуб "Ле Кейв дю Мануар". Його приміщення стилізоване під жахливий підземний грот. Цікаво, що в тому натуральному андерраундовому середовищі за два тижні до киян

виступали класики британського панк-клубу "Стрэнг-лерз".

Як запевнив пізніше власник клубу мосьє Олів'є Вока, класиків місцева тусовка освистала, бо... не звертає уваги на ранг гастролера. Для демократичного слухачства має значення одне: може західка команда домогтися контакту з неезайомим залом, чи — ні.

Ясна річ, дізнавшись, як "обламали" в Мартині "Стрэнг-лерз", вевешники виклалися на сцені. І стався... вибух! Про таєм прийом нікто навіть і не мріяв. По суті, гралися два концерти: один запланований, другий "на біс!". Після виступу біля гримерної київської групи вишикувалася довга черга подякувати музикантам. Деякі просто доторкалися до виконавців із словами:

- О, я вперше бачу таких людей із Радянського Союзу!

Схвилювало те, що пані похилого віку, українка за походженням, приїхала до Швейцарії з самого Манчестера, щоб послухати київську "ВВ". А ще — група дам із Товариства дружніх стосунків "Швейцарія — СРСР" запропонувала вевешникам виступити на традиційному фестивалі дружби. Цікава деталь: за всю історію Швейцарії радянські артисти на відувалися сюди двічі. Це були А.Б. Лугачова та Кріс Кельмі з групою "Рок-ательє". Хоч це сумно, але обидва проекти зазнали повного провалу.

Поїздка назад, до Франції, виявилася для нас романтичною! Згадуваний вище власник клубу мосьє Олів'є Вока відправив "ВВ" на двох розкішних "мерседесах", обладнаних радіотелефонами і барами. Хоч прагнули музиканти помітити кордон між двома європейськими країнами, цього не вдалося. За вікнами автомобілів нескінченно тяглася однорідно-казкова західна країна, краєвид якої складали казкові дачі й престижні курорти. Капіталісти серйозно "загнивають". І, здавалося, цьому кінця-краю немає.

Наступною концертною зупинкою стало місто Тонон-ле-Бан, де в "Будинку мистецтв" — муніципальний відповідник наших палаців культури — у досить великий залі (на 800 місць) відбулася така собі символічна зустріч на Ельбі. Відомий американський кантрі-співак Еліот Мерфі працював на одній сцені із фольк-панківським українським квартетом. Того янкі ніби написали з картини: ковбойський крислатий капелюх, джинси, шкіряні чоботи. Але як Еліот Мерфі не тягнув на себе ковдру в першому відділенні, вевешники, які вийшли потім, швидко перетягнули укривало на себе. Отож симпатії публіки залишилися на боці киян. Після виступу ніби запланована картинка повторилася: тривалі "біс!", чимала черга до гримерної, компліменти й інтерв'ю.

Після першого концерту в Тононі група три дні відпочивала в Парижі. Обійшли місто вздовж і впоперек. Пішки. Метро користувалися тільки тоді, коли вже по-справжньому валилися з ніг. На відміну від Швейцарії — о, казкова країно! — Париж не справив сильно-го враження: дуже велике і занадто загазоване місто.

Тільки 11 квітня "ВВ" приїхали в Бурж. У місті безперервно, з ранку до вечора, на чотирьох майданчиках працювали різні команди. Зокрема паралельно мали виступати в ранзі зірок британський дует "Tierz фор Фієрз" та популярна на ЦТ співачка Патриція Каас. Організатори розподіляли учасників по майданчиках за стилюзовими ознаками. Отже, "ВВ" потрапили в панківське оточення. Наприклад, виступали в одному концерті з треш-панківською капелою "Паркінсон Сквеа" у залі на 500 місць, де ціна за квиток була 60 франків. Їхній хіт №1, "Танці", покотив і тут. Але погоду в енергетичному обміні за схемою "група — зал — група" трохи підмочив шнур до бас-гітари, який закоротило. Як згодом з'ясувалося, щось розладналося в самому концертному апараті. Проте — дограми.

Як водиться у Франції, на "біс!" теж. І знову були фани, журналісти, схвильовані рецензії рядових слухачів, репліки, а під завісу — бенкет. Дивно, але французи постійно щось ідуть і п'ють. Причім п'ють не воду...

Состанній концерт група грала в місті Лімож, у досить оригінальному клубі: коли автобус зупинився на узбіччі автоstradi, вевешники побачили... великий, сірий ангар. Жахливий зовні, він виявився надзвичайно фешенебельний усередині. Суперсучасний інтер'єр, прекрасний зал, відмінна апаратура. Це знову таки був приватний музичний клуб. Цього разу перед "ВВ" виступала місцева команда "Зомбі Лаверз". Це була найкраща група з тих, що нам довелося побачити у Франції: міцний ритм-енд-блюз, дуже сильний вокал. На жаль, публіка сприймала земляків досить стримано, поверхово. Вевешникам стало наскільки ніяково, коли потім місцеві фани їм влаштували овацию, а не "Зомбі Лаверз". Коли після виступу розтанула традиційна чорга біля гримерної, до нас зайшов якийсь молодий чоловік, на вигляд — рокер, і заявив буквально ось таке:

- Я відвідуваю концерти дуже багатьох західних груп, та вважаю, що кожна з них могла б повчитися у вас, як потрібно і в якій кількості віддавати енергію залу.

"Молода гвардія", 1990, 29 квітня

БРАТИ ГАДЮКІНИ

ХЛОПЦІ З БАНДЕРШТАДТУ, або "СНЕЙК БРАЗЕРЗ" на "ЧЕРВОНІЙ ФІРІ"

Олександр
Євтушенко

Був час — він хіпував. Був час — жив на копійки. Був час — балансував, мов по лезу, між буттям і смертю. Нинішня концертно-тусовочна коловерть — теж не променад. Утім, приємно обтяжлива популярність має і

інший бік. Депресія, розлад, суперечки із самим собою і друзями — не заважає вдається обходити усі ті підводні камені. Однак, це його особистий шлях. Шлях до свободи. Сергій Кузьмінський — "Кузя". Лідер львівських "Братів Гадюкіних". Співак, гітарист, автор цілого репертуару. Ні, не годиться. Фальшиво звучить будь-яка спроба визначити творче реноме.

Стрімкий злет "Братів Гадюкіних" відбувся, на щастя, далеко за межами філармонійно-дозвованого "здорового глазду". Власне, інакше Й бути не могло. Надто чітко вимальовувалася демаркаційна лінія між двома культурами — офіційною естрадою та андерграундом (підліллям. — О.Е.). Пишу не в минулому часі, бо перебудовочно-косметичні заходи суті не міняють. Для когось це — тільки констатація факту, для "Кузі" — особистий досвід, що відбивається, як відомо, на власній шкурі.

Особисто для мене "Брати Гадюкіни" починаються на фестивалі "Голосівє-88". Там вистачало всього: помпезного арт-року і традиційного хард-н-хеві, відвартого панку і медитативного музикування. Бракувало само-бутніх команд, і коли охопив відчай почуття щось нове й цікаве, на фестивальну сцену вийшли "Брати Гадюкіни" зі Львова. Повіяло духмяними віграми української глибинки — тієї, що зі львівським акцентом. Отже, звучала жива мова — не літературна і не придумана. Та, що в широкому вжитку. Що ж тут дивного? У тім то Й річ: бути абсолютно природним у житті й на сцені вдається далеко не кожній команді.

Пізніше прочитаю в московському рок-виданні "Ур лайт" рецензію на виступ львів'ян на фестивалі "Сирок", що відбувся в Москві взимку 1989 року: "На сцену вийшов ще один представник театралізованого українського панку. Російськомовна частина програми не зачепила особливо нікого, але ж

коли "Брати" взялися за мову — тут стало весело всім. "Мертвий півень" та інші речі викликали радісні овациі в залі...".

Більй регтей та українські коломийки, ритм-н-блюз і панк — усе це зв'язано "Братами" в одну строкату тканину. Той український весільний пост-панк "Братів" був своєчасною відповіддю львівського авангарду на шалено зростаючу популярність київського "ВВ".

Більй регтей та українські коломийки, ритм-н-блюз і панк — усе це зв'язано "Братами" в одну строкату тканину. Той український весільний пост-панк "Братів" був своєчасною відповіддю львівського авангарду на шалено зростаючу популярність київського "ВВ".

у конспіративній обстановці "загнали" на магнітну плівку 12 пісень (кожна з них потім виявилася хітом). Цей самодіяльний альбомчик з виразним підвальним шармом отримав веселу назву "Наша відповідь Кобзонові".

Цікаво, що всі музиканти колись були в одній львівській формaciї, з якої згодом вибринувалися "Оркестр Діда Мазая", "Пластична містифікація" (перетворилася на "Нову мікрохірургію" — тепер це московське вокально-барабанне тріо очолює Максим Василенко) та "Брати Гадюкіни".

Завдяки живим (напівпідпільним) концертам "Брати" блискавично здобули цілий легіон прихильників. Пропорційно визнанню росло несприйняття (неприйняття) з боку місцевих властей. У "Братів" виникли проб-

леми з прослуховуванням на Перший фестиваль української пісні "Червона рута". Але — крига скресла.

"Всьо чотко!" — вигукнули хором "Брати Гадюкіни". І — видали на-гора розкішний фольк-панк-фанівський альбом. Усе те, що зафіксував 60-хвилинний альбом "Всьо чотко", відрізняється від репетиційного матеріалу, що склав команда репутацію другого "ВВ". Нові аранжування, електронно-ресурстабельнезвучання та ціла низка дотепних текстів, де англійські та російські фрази, органічно вмонтовані до української пісенної лексики (наче так і було), вас хутенько переорієнтують на львівську хвилю зразка 1989-го.

У житті-бутті "Братів" вельми часто трапляються всілякі пригоди. Одна: запрошення Алли Борисівни Пугачової взяти участь у її "Різдвяних зустрічах". І що ви собі думаете? Взяли! І гралі з 2-го по 17-те грудня, того ж таки 89-го в "Олімпійському". Разом з "ДДТ" та "Любе". А ще раніше вони пережили тріумф на "Червоній руті", де, як з'ясувалося, їх уже знали, чекали й довго не відпускали...

Півтора-два роки "Гадюкіни" "обкатували" стару програму, яка, за словами "Кузі", сиділа вже — як кістка в горлі. Довгоочікувані вакації команда використала для кардинальної перебудови.

Отже, нове мислення — нові шедеври!

У команді з'явилася група підтримки — трійця з дудками. Духова секція надала "Братам" такого собі американізованого звучання. А нові хіти — "Пиво, баби й папіроси",

Стрімкий злет "Братів Гадюкініх" відбувся, на щастя, далеко за межами філармонійно-дозвованого "здорового глузду". Власне, інакше й бути не могло. Надто чітко вимальовувалася демаркаційна лінія між двома культурами — офіційною естрадою та андерграундом.

"Говорить Москва", "Коровай", "Ми — хлопці з Бандерштадту", "Морська свиня", "Сорок пачок "Верховини", "Місячне сяйво твого тіла" — вже не з космічною, а з нормальною швидкістю вживляються у свідомість "гаджінських" фанів...

P.S. Є зміни, на жаль, у постійному складі. Зійшов з дистанції Олекса Гамбург (діла сімейні). Його місце за бас-гітарою посів клавішник Ігор Мельничук. А на клавішах чаклує Павло Крохмальов. Саме в оновленому складі група зафіксувала новий альбом "Ми — хлопці з Бандерштадту", виданий оце фірмою "Аудіо-Україна".

До речі, "Червона фіра", що вже покотилася майданчиками республіки, посіла на диску постійне місце. Отож-бо: зі "Снейк Бразерс" — всьо чотко!

"Україна", 1992, №36

СЕСТРИЧКА ВІКА

СЕСТРИЧКА ВІКА БЕЗ "БРАТІВ ГАДЮКІНИХ"

Александр
Ітушенко

Віка вас шокує? Дратує нахабно-викличними танцями-шманцями? Її неймовірні екстравагантні лахи — ляпас вашому естетичному смакові? Ваш слух обурює

надмірний суржик? Дуже добре. Вона досягла мети. Втім, епатах для Віки — це, так би мовити, програма-мінімум. Необхідний для П сценічного існування набір архітипових ознак такого собі міського покидька невизначеного роду. Вона вдосконалила "петеушну" естетику ленінградця Віктора Цоя. Вона драматизувала образ "підвішеного" між селом і містом "бурсака" ("бурса" — так величають учні ПТУ свій навчальний заклад). "Ви меня послали, мамо, вчитися до Львова, / Я поступила в третє ПТУ. / На ту стипендію роз'їлась, як корова, / Бо пиріжки дешеві, як вино. / Мамо, що маю робити? / Мамо, але я дурна!.. / Ви наказали, мамо, щоб я не гуляла, / Бо львівські хлопці хочуть тільки секс, / Свого наставника я врешті покохала, / Він має тачку, але старий, як пес. / Перегідролем вибілила коси, / Побрила ноги, маю манікюр, / Тепер по ночах я вивчаю секси, / А вдень на каві роблю перекур. / Мамо, але я дурна!"

Український панк започаткувала група "ВВ" з Києва. Львівські "Брати Гадюкіни" підхопили "це діло" і розвинули — звісно, на рідному ґрунті. З'явилася ціла низка гротескних, генетично прив'язаних до Лемківщини пісень. Думаю, однак, що якби Сергій Кузьмінський не грав на сільських весілях півдесятка років, не народився б незабагнений "Мертвий півень"... І не почули б ми "Ганьбу" й "Шахтарське бугі" — пісень, що їх спеціально для Віки написав Сергій. А Вічин чоловік, бас-гітарист і звукорежисер Володимир Бебешко "одягнув" ці речі в сучасні електронні шати і запустив у світ Божий...

Розпочиналося все так. Брат Віки, який служив у цивільному флоті, привіз якось із "загранки" диск. Віка Владій навчалась у четвертому класі. А диск називався "Дженіс Джоплін". Дівчинка не знала, що Джоплін — це легенда американського року, символ покоління хіпі-пацифістів. Її просто вразила музика. Як виявилося — назавжди. Коли вона

була вже у восьмому чи дев'ятому, на шкільному вечорі заспівала арію Марії Магдалини із рок-опери "Джіус Крайст — суперстар". Проспівала чисто, — як кажуть, "один до одного". Потім, ясна річ, влаштували збори, де розбирали ганебну поведінку комсомолки Врадій. Але якось минулося.

Любила Віка слівати і подорожувати. Ця пристрасть, а також вмовляння батьків привели її на географічний факультет Львівського держуніверситету. І знову почалася жахлива проза. Замість вивчати географію у мандрях, як сподівалася студентка Врадій, довелося відсиджувати на політінформаціях та семінарах... Справжній порятунок для Віки — університетська самодіяльність. Та ще й яка! Віка слівала в ансамблі самого Віктора Морозова.

Незабаром помилковість її альянсу з географічним факультетом стає очевидною, і Віка перебирається до ансамблю "Лабіrint", що працював від Горьковської філармонії. Глибокий зміст відомої примовки "тяжела и неказиста жизнь советского артиста" Віка дуже скоро пізнала, перепрошуюмо, на власній шкурі. Працюючи у філармонії, музиканти постійно відчували якийсь тиск згори.

- З нас просто вичавлювали будь-які прояви індивідуальної творчості. Але траплялися і світлі моменти. Я зустрілася з режисером Давидом Запольським і ми зробили з ним колosalний номер "Якби не люди". Показували цю річ у Ялті, на фестивалі країн соціалістичної співдружності. Прийом був шалений, але ж ох як нам за цей номер врізали!..

Віка вас шокує?
Дратует нахабно-
викличними танцями-
шманцями? Її
неймовірні екстра-
гантні лахи — ляпас
вашому естетичному
смакові? Ваш слух
обурює надмірний
суржик? Дуже добре.
Вона досягла мети.

Одне слово, були неприємності, і ми пожали шукати роботу до Москви.

У Москві — хоч як це дивно — справи пішли на краще. Віка витримала іспит на акторське відділення Державного інституту театрального мистецтва. Була й робота. А потім сталося те, чого Віка найдужче боялася. Захворіла мама. Віка повернулася до Львова. Невдовзі поховала маму. Було важко. Сама собі здавалася чужою. Її вилікував Львів.

- Я розуміла, що перед тим, як вийти на львівську сцену, потрібно знайти новий образ, пластику, відповідну музику. Усе це повинно було прозвучати саме у львівському контексті, але неодмінно сучасно і сильно... У своїх пошуках мала відповідні орієнтири — це творчість таких світових зірок, як Стінг, Ніна Хаген, Габріел...

Вирішальний момент — знайомство з "Гадокінами". Виник спільний проект. Розпочалися концерти. Однак я відчула, що тягну коадру на себе. Ні, ми не сварилися. Навіть не розлучалися. У нас спільні концерти, але різні программи...

На фестивалі "Червона рута" вони так і виступили: спочатку Віка, а потім "Брати". Віка, як відомо, отримала Гран-прі.

Різні программи? Точніше сказати: різні творчі установки. Чому пісень типу мітингово-гаслової "Ганьби" не співає Сергій Кузьмінський? Тому що вони — не його стихія. "Гадокінські" речі дотепні, а все ж вони м'які. Віка відчуває себе в "своїй тарілці", коли цілісінський стадіон співає з нею: "Хто не живе — той не вмирає. Хто не заснув — той си не просинає. Хто очі не відкрив — той ніц не баче. За тобою, Морозенку, вся Україна плаче". Два лідери — дві різні моделі сценічної пластики. Будь-яка музична група поруч з шалено-експресивною співачкою миттєво перетворюється в акомпануючий склад на другій лінії.

Цікаво, що в обраному нині амплуа Віка працює приблизно півроку, а й нові речі вже суттєво відрізняються від "чорвонорутівських" пісень-бойовиків. Пригадую такий епізод лід час концерту лауреатів фестивалю "Червона рута". Співаючи "Шахтарське бугі", Віка дійшла до рядків "Для молодьожі всі пупі відкриті. Путьовку в шахту вилише райком, Я хочу бути твоїм антрацитом, Ти стань моїм отбойним молотком...", і зробила один популярний, сuto чоловічий жест. Сивий чоловік, що сидів поруч зі мною, - кинув "ганьба!" і пішов геть... Інший епізод. На лауреатських концертах, що відбулися згодом у Києві, Віка виконала нову пісню "Намалюй мені ніч". Ця річ парадоксальним чином об'єднує мотиви призабутих українських шлягерів 60-х років, якось псевдооперні вокальні вправи, дотепний жаргон і агресивний панк. Ця несподівана трихвилинна подорож у стилі іронічного ретро вразила, гадаю, багатьох. В українській естраді ще ніхто так вільно і вневідно не обходився з музичною формою, ніхто ще не досяг такого влучного синтезу. Але річ не в тім. На моїх очах після концерту до Віки підійшла якась жіночка і довго дякувала їй, запевняючи співачку, що та нагадала їй молодість. Приємно. А інша глядачка говорила Віці про якусь її особливу жіночість... До речі: усі співачки, яких ми бачили і чули на "Червоній руті", обрали собі абсолютно нормальній, сuto сценічний жіночий образ. На жаль, підкresлена "жіночість" робила той образ трішечки тривіальним. Не вистачало "живчиків". Тому так вигідно вирізнялася на загальному тлі отої "енфан теріблі" ("жахливе дитя") — Віка Врадій.

А нещодавно, на фестивалі "Mіс рок Європа — 90", що відбувся у Києві, автор цих рядків мав змогу порівняти нашу українську рок-Віку з рокерами західноєвропейськими. І що б ви думали? Наша Віка — не програє.

Жарти жартами, але справді виступ Віки з новими піснями в контексті цілої імпрези сприймався як арте-факт. На тому жіночому рок-марафоні прихильників Вічиного таланту чекала ще одна новина: нарешті співачка має свій ансамбль з дуже добрим саксофоністом.

Це означає, що скоро буде справжнє "Тринди-ринди". Саме так співачка назвала свій перший магнітний альбом, який вінчатиме строкате рядно з коломийок...

Взагалі-то маховик відродженого українського рок-н-ролу розкручується швидше, ніж ми водимо ручкою по папері. Ми перегорнули сторінку з іменами, що їх відкрила "Червона рута". Що далі... Расно? Чи, може, знову біла пляма надовго?..

"Україна", 1990, № 16

ТАК ГАРТУВАЛОСЯ "ГРОНО"

Олександр
Євтушенко

Хто сьогодні здогадується, що пionер українського біту початку 70-х років та один із провідних майстрів сучасної української пісні — це одна й та ж особа? Кому з юних відвідувачів дискотек відомо, що

саме автор "гарячих" шлягерів, що звучали у виконанні "Червоних маків", заснував колись легендарний ансамбль "Еней" і це трапилося ще до народження їхніх нинішніх прихильників?

На ці та інші риторичні питання лідер групи "Гроно", композитор і співак Тарас Петриненко відповідає обґрутовано і просто. Як і личить людині, за спину якої майже 17 років нелегкої дороги у "легкій" естраді.

- Усе це почалося наприкінці бурхливих шістдесятіх. Багатоїший український мелос і грандіозна ліверпульська четвірка хвилювали мене однаковою мірою. "Бітлз" я був ладен слухати вдень і вночі. Тоді мої вихователі вважали їх майже за хуліганів, а мені вже тоді здавався штучним отою розподілом музики на нашу й чужу, легку й серйозну. Минув час — і музика зробила свою справу. Я став поборником пісенності, мелодизму і залишаюся таким і дотепер. Просто вважаю, що пісня починається з яскравої мелодії. Але поки вірші, які я теж намагаюся писати сам, не набувають гармонійної єдності з музикою, пісня залишається у свідомості у вигляді ембріону. Народження пісні — це тайна. Аранжування, драматургія — це той одяг, який пісня одягне пізніше. Тому написання пісень я ніколи не ставлю на конвеєр. Напевно, дорогих для мене творів назирається не більше сорока...

- Тарасе, гарну назву "Гроно" мені доводилося чути наприкінці сімдесятих років. Це в тому складі ти грав "першу скрипку". Який зв'язок з тим складом і наступним, нинішнім? Це була нова редакція?

- І так, і ні. Ми відновили назву, але змінили напрям. Тільки-но з'явилася крихта надії працювати тут, вдома, я відразу цим скористався. Річ у тім, що майже всім років я змушений був працювати за межами України — в різних російських філармоніях.

Написання пісень я ніколи не ставлю на конвеєр. Напевно, дорогих для мене творів назирається не більше сорока...

Найвідомішою з цих команд була група "Червоні маки". Взагалі, тема культурної еміграції 70-х років — це тема окремої розмови, оскільки виїзд з України кращих майстрів — не лише музикантів — був масовим. В Росії було легше працювати... В Україні, якби я у 1987 році проспівав "Україну" або "Пісню про пісню", мені точно пришили б націоналізм. Лакейським заповідником брежневщини була Україна.

- 1987 року тобі вдалося відродити "Гроно" і здати програму худраді Укрконцерт, а відтак розпочався новий етап твоєго творчого життя...

На фінальному концерті фестивалю "Червона Рута" (Чернівці, 1989) лауреатові Імпрези співаку і композитору Тарасові Петриненку було заборонено виступати. Причина: виконані ним і гуртом "Гроно" пісні "Народний Рух", "Лівообережна-Правообережна".

- Звичайно, накопичився певний багаж нових творів, які просилися на світ Божий. Мені вдалося зібрати в складі "Грана" досить сильних інструменталістів. Тоді зі мною грали: Юрій Серебряков — на гітарі, скрипці, клавішних (експ- "Відеоджаз", екс- "Візит", екс- "Чарівні гітари"), Михайло Котляренко на фортепіано та електронних клавішних, Володимир Братковський на ударних інструментах. Тоді у складі "Грана" вже була прекрасна співачка Тетяна Горобець.

- Відомо, що "Гроно" ретельно працювало у студіях, зафіксовано чимало нових пісень і дещо із старого репертуару. Як у вас ішли справи з виданням того матеріалу?

- Відсутність в Україні якісних студій і фірм грамзапису — це велика перешкода на шляху відродження усіх форм сучасного музичного мистецтва. Свого часу "Гроно" видало повноцінну касету на фірмі "Кобза". Це альбом "Я — професійний раб". Для фірми "Аудіо-Україна" записано два альбоми: "Я знаю як, це буде" та "Господи,

помилуй нас". Але ці речі припадають пілом...

Нині повністю готова нова програма, де частину пісень співає Тетяна Горобець, і пісні ці було написано спеціально для неї. Так сталося, що цю програму почують спочатку в Америці — в Нью-Джерсі, Чікаго, Нью-Йорку, а потім буде тур по Україні.

* * *

На фінальному концерті фестивалю "Червона Рута" (Чернівці, 1989) лауреатові імпрези співаку і композитору Тарасові Петриненку було заборонено виступати. Причина: виконані ним і гуртом "Гроно" пісні "Народний Рух", "Лівообережна-Правообережна".

Невідомо, чим би скінчився скандал, якби всі учасники фіналу не висунули умову: або Тарасові дозволять співати, або концерт на стадіоні, де вже юрмилися тисячі глядачів, буде відмінено зовсім. Організаторам, на яких "давили" згори, нікуди було відступати. Концерт відбувся. А пісні "Україна" та "Народний Рух" вибухнули, немов грім, що несе зливу. Вони стали символом тієї незабутньої "Рути", що здійснила прорив, пробивши бастіони офіціозу, брехні і стагнації.

Десять років Тарас був позбавлений можливості працювати в Україні. Додому він повернувся переможцем — система не зламала співака.

1990-й став роком тріумфу "Гроно". Поїздки, концерти, виступи на радіо, ТБ — все це принесло визнання, широку популярність. Та не слід думати, що офіційні кола залишили поза увагою волелюбного співака. Йому все ще заважають працювати. Методи — найрізноманітніші (від викликів "на килим" до втручання в організаційну діяльність театру "Гроно"). Але подібні дії дають все менший ефект — "Гроно" міцно тримається на своїх позиціях.

Нині творчість Тараса Петриненка і групи "Гроно" набула нових рис. Це — новий досвід, пережитий в умовах напівсвободи. Це — мудрість і краса, яка живе в глибинах народної душі. Пісні "Я — професійний раб", "Останній з могікан", "Колискова-1933" досягли найвищих позицій у національному хіт-параді.

Цілий стадіон пульсує вогненним морем запалених свічок. Рідкісна мить стисливого єднання сердаць. Рідкісне щастя для артиста — бути епіцентром болю і надії, суму й радості.

"Вернісаж-92", січень, 1992

МУЗИКА БРЕЖНЕВА, СЛОВА СУСЛОВА, ПРАНЖУВАННЯ ЩЕРБИЦЬКОГО

Олександр
Батушенко

У Чернівцях все відбувалося вперше. Вперше тут змагалися артисти з усіх регіонів республіки, вперше оцінювався рівень — художній і технічний — української естради. Вперше чимало співаків і груп отримали реальний шанс вийти зі своїми творами (за допомогою республіканських радіо і ТБ) на багатомільйонну аудиторію. Вперше, вперше... А чому, власне? Неваже український пісенний форум не зміг би стартувати двадцять років тому, коли чернівчанин Володимир Івасюк створив чарівну мелодію "Червоної рути"? Це не риторичне запитання до самого себе. Ми просто з року в рік обкрадали народ, плодячи циркуляри та інструкції, які душили і пригноблювали Пісню. За тридцять років свого життя Володимир Івасюк створив сотні пісень. Він не був членом Спілки композиторів, не став лауреатом жодної премії, його пісні забороняли виконувати, а його творчість — замовничали. "Червона рута" прорвала крижані кордони чиновницької зневаги і вирвалась на волю. Тож не забуваймо, що "Червона рута" — то символ творчої свободи, яку не випрошують, а здобувають!

Чесно кажучи, я думав, що Перший республіканський потоне у організаційному хаосі. Годі Й говорили, що художню концепцію і модель фестивалю люди взялися втілювати у життя, не маючи за спиною відповідного досвіду. Втім, послухаемо Кирила Стеценка:

— Надзваддання фестивалю — це звільнення потенційних можливостей української популярної музики. Для цього потрібно було усі три конкурси — поп-, рок-музики і авторської пісні, провести таким чином, щоб сучасні жанри розчинились у стихії фольклору.

Потрібно було, щоб музика вийшла на вулиці й полонила якнайбільшу кількість людей. Попри усі наші позитивні моменти, саме це — пісенне свято не вдалося. За три тижні до початку фестивалю керівництво Чернівецької області почало чинити опір. Попри вже підписані папери про кількість учасників та гостей, місцева влада висунула ультиматум: місто може прийняти не більше 600 чоловік, рахуючи і обслуговуючий персонал і журналістів. А в нас одних учасників півтори тисячі людей! Якби не допомогли активісти товариства "Оберіг", приватні особи та деякі представники з того ж апарату, не витягли б ми фестиваль... Місцеві "культурологи" забороняли проведення конкурсних рок-концертів на стадіоні ДСШ: мовляв, переносьте концерти за межі міста. Вони ж декілька разів вимикали електроstrom під час концерту бардів. Про те, як з нами боролася місцева влада, можна довго розповідати. Але не варто витрачати час, тому що все ж таки фестиваль був кращий, ніж ми сподівались...

З часом охолонуть пристрасті й у пам'яті залишиться Музика. Головна ідея "Червоної рути" — відродження української пісні у всіх можливих багатогранних проявах. Надалі ми говоритимемо про художні здобутки та втрати того форума. Саме про це і говорили ми з Тарасом Петриненком — членом суддівської колегії "Червоної рути":

- Чесно кажучи, ми не сподівались, що українська популярна музика нині вже має такий багатющий спектр стилів, напрямів. Є і цілком самобутні явища, притаманні, так би мовити, національній традиції. Головне: фестиваль розвіяв міф про провінційність, ущербність української естради. Зазначу ось що: ті, що у конкурсній програмі робили ставку на адвічний фольклорний декор типу "пічки-смерічки" і таке інакше, у фінал не пройшли. Їхнє місце по праву зайняли артисти, чия мова сучасніша, оригінальніша, проникнута не удаваним, а справжнім національним духом.

Перед жюрі стояло складне завдання: за три дні прослухати й оцінити 78 поп-сольстів і поп-ансамблів, 35 рок-груп і 48 виконавців авторської пісні. Творчість львів'яніна Василя Жданкіна, на мою думку, ідеально поєднує старовинну кобзарську традицію і глибоко сучасний — не злободенно — плакатний зміст. Гран-прі за одностайним рішенням жюрі було вручено Василю Жданкіну, який брав участь у конкурсі авторської пісні. Взагалі-то барди висунули на "Червону руту" досить силну делегацію. Лідерів руху авторської пісні в Україні було вже визначено раніше — під час республіканських фестивалів у Києві, Тернополі. Чернівецький фестиваль змінив їх позиції, розподіливши місця лауреатів таким чином: перше місце посіли Едуард Драч (м.Черкаси) та Віктор Морозов (м.Львів), друге — Андрій Панчишин (м.Львів) та Марічка Бурмака (м.Харків).

- Коріння сучасної авторської пісні, — говорить Віктор Морозов, — сягає середньовіччя. Ми ідем від кобзарського мистецтва. Саме цієї лінії дотримуються Едуард Драч, Василь Жданкін. Є у нашої пісні і міська традиція. Маю на увазі довгий львівський фольклор — так звані "львівські ковали". До речі, група "Млин" зі Львова спирається на традиції львівського кобзаря.

- Наше рок-кабаре під назвою "Млин", — продовжує розмову лідер цієї групи Сергій Архипчук, — має авангардовий присмак, оскільки ми спираємося не лише на розважальність, а й на сучасну авангардну поезію. Музика містить моменти психоделії, просто якось експериментальні моменти. Тобто ми, як нова група, перебуваємо у пошуку.

На відміну від конкурсу бардів і рок-груп, поп-виконавці не висунули яскравих лідерів. Тому суддівська колегія вирішила не присуджувати перше місце. Друге місце розділили групи "Млин" та солісти: Андрій Миколайчук з Умані і Тарас Курчик зі Львова. Успіх Андрія Миколайчука — це парадокс від початку й до

кінця. Його ліричний герой (пісня "Піду втоплюся") іде топтитися у супроводі грайливого маршшодібного "до-махору"... Сценічний образ Андрія (фрак плюс галіфе), інфантильні тексти та музика, що імітує веселе диско — усе це не може триматись купи... Однак приз глядацьких симпатій — і це було ясно на першому турі — отримав Андрій. Виступ Тараса Курника нагадав мені конкурси у Юрмалі. Гарний голос, прямна зовнішність, солодка лірика... Професіоналізм і пластика — ось, певно, головні чинники його перемоги. Про ансамблі, що посіли третє місце — "Мальви" зі Львова та "Заграву" з Івано-Франківська — багато не скажеш: це модернізовані ВІА-колективи, які більш-менш цікаво інтерпретують західно-українські фольклорні стандарти.

Рок-співачку зі Львова Віку Врадій у фестивальній програмі було поіменовано так: сестричка Віка без "Братів Гадюкіних". Ясна річ — не без причини. Конкурсні пісні Віки були написані для неї Сергієм Кузьмінським — лідером "Братів Гадюкіних". Фонограма "мінус-один", якою користувалася співачка, записана музикантами тієї ж групи. Шокуючий імідж Віки, її брейк-бугі та дошкульний суржик текстів принесли їй перемогу на рок-конкурсі. Другу премію поділили її вихователь "Братів Гадюкіних" і київська група "Кому Вниз". Повною пратилежністю пост-панківській стилі "Гадюкіних" виглядав виступ киян. Гадаю, перемога "Кому Вниз" — результат колосальної роботи вокаліста Андрія Середи, підтриманої делікатним акомпанементом четвірки інструменталістів.

- Музика Брехнєва, слова Суслова, аранжування Щербицького — "Партійний вальс", — цими словами лідер-вокаліст групи "Незаймана Земля" (м. Рівне) розпочав на рок-конкурсі свій гостро-публіцистичний монолог. Гарячий інтенсивний хард-рок, покладений на болючі слова про пережите поколінням тридцятирічних — ось його зміст. Леоніда Репету — вокаліста "НЗ", порівнювали, не без підстав, з Юрієм Шевчуком, лідером

"ДДТ"; Соціальний пафос, започаткований ленінградською "Червонюю хвилею", як видно пустив коріння і в Україні. Третє місце на рок-конкурсі "Н3" поділили з київським "Зимовим садом". Як і в попередньому випадку, цю позицію склали протилежні за художньою концепцією групи. Композиційно розбудовані арт-рокові композиції Олександра Тищенка (лідер "Зимового саду") приваблювали надзвичайно тонким гарним звучанням і вишуканим аранжуванням.

*Вересень 1989.
"Камертон", 1991, серпень*

"Орієнтація наших композиторів і виконавців на західні зразки сьогодні вже породила не менш небезпечні наслідки, ніж свого часу застарілі штампи української естради. Прагнення наслідувати зарубіжних та вітчизняних поп-музикантів, бажання обов'язково бути подібним до когось, сліпте копіювання не тільки стилю і засобів чи виконавської манери, а й навіть зачіски, одягу і

поведінки на сцені, — це все стало для нашої естради справжнім лихом. Дехто мріє: коли ж нарешті у нас з'являться українські Майкл Джексон, Патрисія Каас, Мадонна?

Бездумне наслідування чужих зразків неминуче призводить українську естраду до втрати власного національного обличчя. Такий шлях прирікає її на вічне відставання, а українських музикантів на вторинність і художню неповноцінність. Аби позбутися вторинності і відставання, слід спиратися не на готові форми й жанри зарубіжної естради, хай навіть наповнюючи їх нашими мелодіями і ритмами (це збагачує радше західну, а не українську поп-музику), а з урахуванням світових досягнень знайти свої, зовсім нові напрями, виходячи з національного музичного досвіду".

Із статті Т.Мельника, А.Калениченка та І.Малковича "Від "Червоної рути" — до ідеалу".

"Культура і життя", 18 травня 1991.

ТАБУЛА РАСА

ЧИСТА ДОШКА, або ДВОБІЙ З ДУХАМИ

Александр
Втушенко

Какофонія буднів — сварки в чергах, парламентські суперечки, гомін демонстрацій та телевізійний пустопорожній гвалт, вчинений вульгарною московською попсою — усе це, зрештою, тонесенький культурний шар поміж грандіозною Музикою Всесвіту та глибоким епічним диханням Землі. Ми — комунікативні. Але лише по горизонталі. Вертикальні сполучення — привілей одиниць. Куди щезла риту-

альна язичницька традиція? Чи, можливо, це живе на генному рівні, десь у підсвідомості? Як вилучити оцей нерв тисячоліть з-під урбаністичного безглуздя? Ця тема — улюбленний коник, на якому їздить "Табула Раса". Не шукайте тут харту. Реальність, в якій існує київська формація — це вертикальний рух. А поводир у незнане — інтуїція, збагачена музичним досвідом. Цей рух триває цлодобово. Музика — це лише вершечок айсберга, продукт вражень від образів, видінь і сновидінь. Музика "Табула Раси" — це підсвідома вечна від банаальності.

Якось басист групи Ігор Давидянц говорив мені: "Усе, що група воліє донести до близкього свого, можливо зробити лише через музику". Енергетика драйву, музичний вітер, сплетіння живої акустики, яка дихає (вокал, фортепіано) з моторною агресивністю лінією ритм-секції (бас-гітара, ударні інструменти) та електронно відчуженою "плаваючою" лідер-гітарою — лише зовнішні ознаки новохвильової естетики "Табула Раси". Решта (а це три четверті від обсягу айсберга) — в підсвідомості. Саме там народжуються асоціації — то з поезією Богдана-Ігоря Антонетча, то з камерним авангардом 70-х років, то з карібським фольклором.

Ось що говорить з цього приводу Ігор:

- Ми одразу, як зібралися, вирішили не винаходити велосипедів. Не дивуйся. Такий розмах — не від переоцінки наших можливостей, а швидше — від однієї стисненості усім вітрам. Власне, "Табула" грає нью-вейв на етнічній основі. Ми використовуємо мотиви південно-американського мелосу, регтай, багатий український фольклор. Щось беремо від панку й кантрі.

А ось що думає з приводу ритуальної традиції лідер-вокаліст "Табули" Олесь Лапоногов:

- Моя вокальна манера — це, загалом, шаманство. Тому підготовка до концерту й атмосфера на концерті — річ для нас дуже

важлива. У тому розумінні, що ми прагнемо відповідного емоційного й енергетичного резонансу з більшістю. Я — характерник, а імпульси йдуть звідусіль. Як це відбувається, я не розумію, але це саме вони формують фонетичний ряд. Вже коли я виспівує фонеми досить вільно, може з'явитися на світ Божий вербальний, смисловий ряд. Народжується пісня.

Заговори, заклинання... Олега, інколи уявляєш мисливця, що витанцює ритуальний танок перед полюванням. Здається, коли "Табула" розпочинає концерт, вона вступає в двобій з духами...

Років за два тому в переході, що на майдані Незалежності, з'явився яскравий транспарант: "Група архітектурного року "Абрис" запрошує на свої концерти". Але проект Олександра Іванова (лідер-гітара), що цілком вкладався в прокрустове ложе арт-року, не був вдалим.

Залишившись удох з барабанщиком Едуардом Коссе, Сашко уявся формувати нову команду. Його об'яву, що з'явилася на стіні Київського театрального інституту, прочитав Олег Лапоногов — тоді ще студент вузу. Тх стає троє. Випадково на репетицію завітав Сергій Гримальський — клавішник: іх стало четверо. Сергій на той час був диригентом і аранжувальником камерного оркестру. За освітою — композитор (автор симфоній). Склад повністю сформувався з появою Ігоря Давидянца. Точною датою виникнення групи слід вважати 5 квітня 1989 року. Чи випадково зібралися докупи ці п'ятеро? У кожного за плечима чималий досвід гри у різних складах. Необхідний досвід із помилок, вагань і розчарувань став у пригоді, коли виникла

Коли слухаєш

Ми — комунікативні. Але лише по горизонталі. Вертикальні сполучення — привілей одиниць. Куди щезла ритуальна язичницька традиція? Чи, можливо, це живе на генному рівні, деся у підсвідомості? Як вилучити оцей нерв тисячоліть з-під урбаністичного безглуздя? Ця тема — улюблений коник, на якому їздить "Табула Раса".

можливість синтезувати смаки, темпераменти і професіоналізм...

Група вже відіграла кілька десятків концертів на різних фестивалях, сейшенах. У київській музичній інфраструктурі команда займає дивне місце й виступає в ролі "своого серед чужих і чужого серед своїх". "Табула" не тусується, не належить ні до еліти, ні до "оффіціозу", байдужа також до андерграунда.

Ігор Давидянц (бас-гітара):

- У нас є мрія. Прагнемо хоча б раз прозвучати ідеально на живому концерті. Річ у тім, що ми виконуємо багатонюансову музику, а всі разом ці нюанси повинні "створити необхідний саунд".

"Табула" блискавично увірвалася в Парад популярності 10 кращих пісень Київського музичного видання "Фонограф". У вересні 1990 року команда "розродилася" дебютним магнітофонним альбомом "Вісім рун", який записав відомий звукорежисер Олег Ступка. "Молитва", "Вранішній промінь", "Битва мертвих" — ці композиції з "Восьми рун" стали справжніми хітами. Хоча самі музиканти незадоволені своєю роботою. Ясно, сьогодні ця програма була б аранжована зовсім інакше.

У серпні 1991 року "Табула Раса" взяла участь у "Червоній руті". Добре, що критерії оцінок з боку жюрі вимагали професійного рівня від виконавців. Отже, "Табула" зайняла друге місце серед рок-виконавців, розділивши його з львівською групою "Фортè". До речі: перше місце не присуджувалось взагалі... Якщо говорити про чисто художні якості та про звучання, то тут "Табула" досягла безсумнівного лідерства.

Вісім кілограмів живої ваги плюс потріпані нерви й безсонні ночі — такою є "ціна" другого альбому, яку заплатив Олег Лапоногов. Вважаю, що й іншим учасникам цього проекту, включаючи Олега Ступку, цей альбом обійшовся недешево. Альбом "Прогулянка в паленці" (жовтень 1991 року) — це захоплю-

юча подорож в екзотичні країни, стародавні цивілізації. Безумовно, ви почуватимете себе "своїм" серед ацтеків і майя, в тібетському Ашрамі, у містичному салоні мадам Ліліт та в інших не менш чудесних місцях. "Табула" пробує сили в жанрі музичної містифікації. А чому б і ні? Справді, це один із вимірів, якими багата творчість групи.

І останнє: що ж тримає разом таких зовні (і внутрішньо) різних людей-диваців у складі такої неординарної команди? Спрага. Душевна спрага чогось справжнього, того, що справді цінне, справді важливе. Досвід кожного: музичний, інтелектуальний, емоційний — потрапляє в едину звукову скарбницю. Вона відкрита для всіх.

Музикантів "Табули Раси" цікавить власне музика. Хоч це і банально звучить, саме в цьому полягає її парадокс. Безліч столичних команд розглядають музику не як мету, а як засіб висловлювати певні ідеї. Як наслідок, українська рок-культура рясніє штампами. І — що найгірше — штампами музичними. Але з'являються нахаби, які публічно милуються власною грою, ловлять кайф відзвучання, захоплено міняють форму... І мало не щодня вступають у двобій з духами.

Заговори,
заклинання... Коли
слухаєш Олега, інколи
уявляєш мисливця,
що витанцює риту-
альний танок перед
полюванням.
Здається, коли "Табу-
ла" розпочинає кон-
церт, вона вступає в
двобій з духами...

Рок-око, 1992, № 7

ПЛАЧ ІЕРЕМІЇ

ПЛАЧ ЗА "ПЛАЧЕМ"

Львівська група "Плач Ієремії" — результат зматеріалізування вірша Григорія Чубая його сином — Тарасом. А той ще з юнацьких (можна сказати з — дитячих) років був знайомий з відомим прихильником слепу — басистом Всеволодом Дечиміним. Їх об'єднувала група "Циклон", менеджментом якої займався один з Палаців пionерів. Назва була в дусі того часу. Виступали по клубах та лікарнях. Грали біт. Пізніше Тарас серйозно зайнявся музикою в консі (клас альта), поєднуючи це з

виступами у театрі-студії "Не журись!" у якості барда. Як бард, він поїхав на першу "Червону Руту". І щось там здобув. Однак більшість його композицій була все-таки розрахована на виконання бендом.

Таким чином, "Плач Ієремії" був створений "Вивихом-90". Їх виступ там — великий фурор. Аліна перебирала багатострунну арфу, барабанив Мирослав Калитовський — "Калич"-молодший, який замінив на цьому місці свого брата "Калича"-старшого. Останній відомий у Львові як "рокер в законі", але він вважав, що "Плач Ієремії" не надто рокова команда. Лідер-гітаристом був Олег Шевченко "Білий". "Білого" заходи (до літа минулого року) можна було вважати сесійним музикантом у "Плачі". Його тягло до Іміджу, до чогось важкого. Це знайшло втілення у власному проекті Олега — глемовій групі "Білий загін".

Нового гітариста недовго довелося шукати. Ним став Віктор Майбський, який перед тим товарищував з клубом "Шанувальників чаю". Останній з неназваних членів колективу — шкільній товариш Чубая Олесь Пахолків. Виглядає молодо, що не завадило йому перед самим "Вернісажем" стати батьком.

За рік "Плач Ієремії" встиг багато де виступити з великим успіхом. Вони — лауреати "Червоної Рути-91", що, звичайно, нічого їм не дало. "Плач" і надалі залишається напівідимальною групою (бо навіть підвальну нормальногом не мають), що, певно, дає простір для розвитку творчих людей. Кістяк композицій будують Тарас із Всеволодом. Група тяжіє до помірно великих музичних форм. Зараз до них додався ще "Мая". Взагалі з його приходом саунд "Плачу" дав помітний нахил у бік блузу.

Всеволод у свої два десятки літ встиг багато де пограти. Граціозна постать Аліни

Таким чином, "Плач Ієремії" був створений "Вивихом-90". Їх виступ там — великий фурор.

сьогодні — це вже невід'ємна частина групи. Шкода, що її арфа — такий важкий інструмент, що не вдається часто виступати з ним.

Мирослав молодий, але дуже здібний барабанщик. За свою кар'єру встиг пробити три пластика. Два — в Києві.

Взагалі "Плач" стоїть у Львові осібно. Вони не тусуються. Багато хто на них дивиться знизу чи згори. Мало хто збоку. Частково це пояснюється певним снобізмом Чубая.

Взагалі "Плач" стоїть у Львові осібно. Вони не тусуються. Багато хто на них дивиться знизу чи згори. Мало хто збоку. Частково це пояснюється певним снобізмом Чубая. Хоча більше — своєрідним ненормальним табу, яке зберігало доступ лише людям певного напряму. Музику, однак, створюють

музиканти. Музикантам стати важко. Музика "Плач Ієремії" справді не надто весела. Це швидше декаданс. Екзистенціальний трагізм, що йде від відчуття розірваності дійсності. Тому правильно назвати "Плач за "Плачем" біблійного Ієремії".

Важко визначити те, що вони грають. Там всього багато. Дещо залишилось від часів пісень Тараса під гітару. Хоча вони зорієнтовані нині на арт-рок. Плюс акустика. Мінус відсутність клавішних (це не є мінусом). Врешті створюється характерний для плачу меланхолійний саунд. А коли Чубай наспівує небораківську "Літаючу голову", то починається справжня психodelія. Як каже пан Андрушович, "де лише народжувалась ніжність, в хвилю може виникнути ніж". Зате коли бачиш слози на стелі і стінах, то'знеш: це Ієремія, який приходить.

"Вернісаж", січень, 1992

СЕСТРИ ТЕЛЬНЮК

СВІЙ СТИЛЬ МИ ШУКАЛИ В СОБІ

Александр
Світущенко

Лія і Галя Тельнук. Сестри по крові. Сестри за духом. Зовсім чужі серед тих, хто виборював право на "місце під сонцем". Зовсім чужі "поп-музиці", як ми її розумімо... За той рік, що я їх не чув, сестри виросли. Точніше — переросли той жанр. Нині вони ступили на територію, майже невідому на Україні: "терра інкогніта" — нью ейдж. Донині елітарний нью-ейдж — це пасинок серед

"братів і сестер" популярної музики. Отже, мова про масовість і широкодоступність не йтиме. | добре.

Як знайти сестер у заплутаному лабіринті цінностей? Є три вектори, три осі: це сучасний електронний модерн, поезія останньої хвилі нерозріяленого українського відродження 60-70-х років та її вінозелений епос. Інтуїція — прекрасний поводир у культурному лабіринті. І вони рухаються за ним, відкидаючи нацизмість, банальність, легковажність. Вони сидітимуть на самому хлібі й воді, але не відступлять. Нікуди відступати. Бо позаду спалена земля. Спалена нашим культурним варварством.

Галия. Леся з'явилася на світ перша. Я — друга. Вона відразу виявила колосальні музичні здібності. Нас із шести років поселили в окремій кімнаті, купили рояль. З дванадцяти ми почали прогулювати школу — там все було таке жахливе. Крім того — ми почали складати пісні. Сідали за рояль і придумували... опери. Коли принесли "Біглз", коли ми послухали "Ісус Христос — суперзірка" та "АББА" — у нас просто дах поіхав. Навчалися в музичній школі на бацьку.

О.Е. Тобто, ви жили лише музикою. Ях ви ставилися до такої несучасної бандури?

Леся. Ми — нормально. Але діти постійно чіплялися, бацьку-дуря — добре ж рімуються. Проходу не давали.

Галия. До речі, ми придумували естрадні пісні під бацьку з англійськими текстами. | якось виходимо на шкільному концерті і граємо все це. То був шок! А потім була наша передача на телебаченні. Наш батько, відомий письменник, займався літературною спадщиною Павла Тичини. А у нас був цілий цикл пісень на його вірші. Тоді це було модно. Нам виловнилося по чотирнадцять років і ми були страшенно сміливі. У нас виходили такі собі джаз-рокові композиції з багатоголоссям.

Леся. Я вступила до інституту культури. Вчитися там просто не могла — усе дратувало. Галя вступила до університету — на журналістику.

Галя. А потім ми повиходили заміж. Про сцену мова вже не йшла. Для себе ми влаштовували домашні концерти. Лесин чоловік — Олег — грав на флейті. Але все одно нас давила близькість чотирьох стін. Олег познайомив нас із Сашком Мельником. Ми попросили його зробити нам фонограми. І ми йому сподобались. Він навіть завівся. Каже, що вже три ночі не спить — пише для нас. Сашко Мельник дуже талановитий. Він має симфонічне мислення. Усе, що придумує, він опрацьовує на багатьох інструментах. Але свій вокальний стиль ми шукали в собі. Коли я працювала редактором на радіо, я розшукувала автентичний фольклор. Ми відчували, що справжні скарби — саме там. Ми знали, що на сцені повинно бути шоу ліхтарі й спецефекти, пластика й таке інше. Але ми після зустрічі з Мельником почали підходити до пісні з інтелектуального боку.

О.Є. Дуже сильний поштовх дала перша "Червона рута". Як ви сприймаєте її сучасний аспект?

Галя. Перша "Рута" мала важливе політичне значення. Це — насамперед. Але нас особисто шокувало те, що можна було вийти на сцену і під якийсь "Модерн токінг" заспівати "Слава Україні" і то вже був фурор...

О.Є. Так, то вже негативний момент. Але причина цього цілком зрозуміла.

Леся. Якось після концерту в Івано-Франківську до нас підійшов один художник і сказав, що ми вимагаємо звесім іншого сценічного середовища — без моніторів, ліхтарів, шнурів...

Галя. На жаль, ми не маємо школи, немає цікавих режисерів. Для втілення того експериментального в цілому звучання потрібне нетривіальне вирішення сцени, руху. Словом, ми в дорозі.

На "Червоній руті" — 91" прозвучали дві програмні речі сестер: "Невольники" та "А ви мовчіть". Ці пісні увійшли до касетного альбому "Мить", який нещодавно записано на студії "Кобза". Альбом — а це, власне, дебютна студійна робота — присвячений пам'яті батька. Батькові поезії — основа цєї роботи.

"Камертон", берлень, 1991

МЕРТВИЙ ПІВЕНЬ

ДІТИ ЖОВТНЯ

Віталій Бард

Якщо у Львові з вулиці Жовтневої потрібно потрапити на паралельну їй, яка зветься вулицею 17 вересня (назви вулиць — до 1991 р. — В.Б.), то найоптимальніший варіант того переміщення — через Жовтневий проїзд. Саме там знаходитьться кав'ярня, що

віднедавна стала місцем збору молодих поетів, музикантів, художників, акторів та прихильників усіх цих людей. Місця мало, тому роздислокуються на половину проїзду, іншу половину займають дегустатори пива, які теж мають там точку.

- ЖП — серце "Червоної рути". Там зароджується новий антирутівський фестиваль. (Тут і далі — сентенції учасників групи "Мертвий півень"). Якщо ж, вийшовши з кави, звернути трохи праворуч, то можна потрапити ще в один проїзд, при вході з якого і сидить собі "Мертвий півень". Декого можна зустріти біля ідейного вождя Проїзду — Ярка Хомика. Цей дехто стоїть біля Ярка і трусить рисом бляшанку з-під "Колі". Такий інструмент дозволяє отримувати специфічні звуки, що доповнюють ритмовий малюнок композицій.

Так виглядає нова концепція існування "Мертвого півня".

А нижче — про народження "Мертвого".

В іншому куточку Львова є інша кав'ярня, на фасаді якої висить бляшаний півень з похиленою головою.

- Атрибутика — додаток до одягу. Хоча ми своїми тілами горді.

У ті часи, коли "Брати" ще тільки думали над своїм першим альбомом і Андрійко Патрика не ходив на концерти "Півня",... у тому "Старому Львові" з півнем біля входу й приемним запахом всередині збиралася купка друзів, які говорили між собою.

Музика — налітший засіб спілкування. Потім прийшла Ярина — і так народився, щоби відразу вмерти "МП".

Генезис назви колективу можна шукати ще у симбіозі груп "Атомік Рустер" та "Грейтфул Дед", оскільки "Мертвий півень" англійською мовою буде саме "Дед Рустер".

- Наша музика тяжіє до року. Навантаження рокове.

Попри все інше, що є цінного у "Півні", найбільше вражає його неймовірна здатність

робити мистецтво з нічого. Ложко, яке порожнє, іграчок з жабкою, Карпати і Париж перетворюються у них в самодостатні естетичні концепції. Останні з'являються непомітно. Собаки вмирають на самоті. Завдання півнів — збудити зранку людей. Ідеї хіпі живуть і перемагають.

Естетика "МП" тримається, по суті, на одній речі, яка є безпосередністю, довільністю, або самопливністю. "Мертві" мають здатність (вочевидь, природну) робити атмосферу творення на сцені (особливо це було помітно з самого початку їх творчого шляху). Очевидно, вони — концертова група, бо їхнє місце на сцені. Вони швидше актори.

- Ми хочемо відкрити нову точку у культурі, яка помре разом з нами.

Якби українська еміграція у Парижі була більш чисельною і наближалася кількістю до російської, то можна було б вважати "Мертвого північ" представником української еміграції у Парижі або французькою діаспорою на Україні.

- Від людини до національного. А не на-впаки.

А так "Ми помремо не в Парижі" лунає, мов гімн втраченого покоління.

А взагалі, слід сказати, що колектив дуже життерадісний. Ото й все.

- Всі люди — брати, всі брати — сестри.

Склад: Ярина Якуб'як, Михайло Барбара, Роман Рось, Роман Чайка, Юрій Чопик.

"Вернісаж", січень, 1992

"ЧЕРВОНА РУТА": ЧИ ВЧАТЬ ПОМИЛКИ?

Галина Бобін

На цю подію очікували тисячі прихильників української естради, тримаючи в пам'яті спогади про пісенне свято в Чернівцях. І от, нарешті, — Другий Всеукраїнський фестиваль сучасної пісні та популярної музики "Червона рута", який відкрився в Запоріжжі. Й порадити з щеї нагоди, та чомусь бракує оптимістичних думок...

Можна, звичайно, почати розповідь із традиційного — звичних і правильних слів про величезне значення "Червоної рути" для розвитку української сучасної пісні, зростання її авторитету й популярності серед молоді, наводити цілі абзаци з програмних статей, у яких декларовано благородні наміри членів оргкомітету вивести українську сучасну пісню на рівень кращих світових зразків, але життя — неблаганне і свавільне — владно вторгається в ідеальні уявлення, не залишаючи місця безпідставним рожевим емоціям. Добре пам'ятаю досвід Чернівецької "Рути", її знахідки, прорахунки і втрати. Тодішня ейфорія була цілком виліпдана — ми сподівалися, що до енергії і політичного запалу учасників уже наступного фестивалю додадуться професіоналізм, естетика, певна концептуальність творчих спроб. Тим більше, що в наш стрімкий час не те, що рік, — кожний день вносить помітні корективи. Ми стали досвідченіші, але чи подорослішала "Червона рута"? Не поспішатимемо з висновками, бо знову ж таки у тканину мистецьких проблем фестивалю впліталося чимало соціально-політичних. Отож, кілька спостережень з цього приводу.

Для такого культурно-мистецького заходу, яким є "Червона рута", дуже важливий той соціальний клімат, у якому він відбувається, і якщо події Чернівецького фестивалю нагадували гру з вогнем на пороховій діжці, що засвідчувала на концертах величезна

кількість міліції та "людей у цивільному", то в Запоріжжі — місті промислових гіантів, отруєному рудими димами, гірська тендітна квітка почувалася незатишно. Багато в цій

ситуації залежало від самих запоріжців: їхня гостинність, доброзичливість, звичайнісінський людський інтерес до такої неординарної події могли б якось зігріти, підтримати "рутян". Тоді б святкова атмосфера відчувалася всюди — в парках, на вулицях, навіть у міському транспорті. Цього не сталося. Запоріжжя — місто давньої козацької слави, заклопотане новими виробничими проблемами, — жило своїм звичним життям, а "Червона рута" — своїм.

Причому всі десять фестивальних днів воно було насычено до краю з ранку до пізнього вечора, і учасників, велими численних гостей та акредитованих журналістів, не бентежили ані колючі репліки на зразок: "Панаехали тут!", ані тихий опір місцевої партократії, яка буквально сажалася жовто-блакитного пропорта, ні свавілля готельних адміністраторів. Церемонія відкриття свята на стадіоні "Металург" почалася набагато пізніше від запланованого часу. До речі, така традиція не давала спокою організаторам концертів аж до кінця фестивалю і в палаці спорту "Юність", де проходили конкурсні змагання.

На відміну від лопереднього, на нинішньому конкурсі здобільшого не забували, що це все ж таки культурне видовище. Художній керівник "Червоної рути" Анатолій Калиниченко зокрема сказав: "Значно зрос загальний середній професійний рівень музикантів у всіх жанрах, і тепер на ньому виділитися значно важче, ніж два роки тому".

І справді, якщо тоді політичні гасла часто заміняли художність і професіоналізм, то цього разу вони не ддавали балів своїм авторам. Цікава деталь: "хвороба лівизни", притаманна раніше в основному колективам із Західної України, нині перемістилася на Схід. Перші вже майже позбулися плакатності й мітинговості у своїх композиціях, перейшли до глибших образів, натомість другі підхопили добряче затерті фрази про "кайдани", "волю", "москалів" тощо.

Серед тих, хто віданачався професіоналізмом, добрым смаком і добором репертуару, — лауреати фестивалю — Жанна Боднарук (Чернігів), групи "Табула Раса" (Київ) та "Плач Іремії" (Львів), Віктор Царан (Львів), Тетяна Дух і ансамбль "Мак" (Київ), група "Мертвий півень" (Львів), дипломанти Сергій Крученко (Київ), Ам'яліка Коршинська (Ужгород), Олег Павличин (Київ), Сергій Шишкін (Володимир-Волинський). На мій погляд були цікаві виконавці й серед тих, кого жюрі залишило поза увагою: група "Клуб ша-

нувальників чаю" зі Львова, київський гурт "Рутенія", Олег Мельник із Нового Роздолу на Львівщині. Мені здалося, що українська сучасна музика поступово накопичує

необхідний потенціал, який у майбутньому, можливо, вже на наступній "Червоній Руті", виллеться у щось абсолютно нове і яскраве.

Поки ж ми спостерігаємо зростання кількості, порівняно з попереднім, учасників фестивалю, яким доводилося не солодко: деякі концерти тривали по шість-сім годин. Уявляєте, які нерви мають бути в конкурсанті, котрому випало виступити в кінці такого марафону? Вже не кажу

про членів жюрі. До речі, головою нинішнього був О.Тищенко — лауреат минулого "Червоної рути", музична репутація якого незаперечна.

Кілька слів про творчу організацію фестивалю. Таке мистецьке свято потребує високопрофесійної режисури і добре відрегульованого механізму проведення основних і супутніх заходів. Головний режисер "Червоної рути-ІІ" Василь Вовкун, як на мене, доклав чимало зусиль, щоб фестиваль у Запоріжжі виявився цікавим і задовільняв смаки найрізноманітнішої публіки — від розкитих рок-фенів до статечних бізнесменів із-за кордону. Okрім конкурсних прослуховувань у Палаці спорту "Юність", атмосферу вдало доповнюювали виставки-продажі творів декоративно-ужиткового мистецтва та книжкові ярмарки, працювали український відеосалон і клуб українського поетичного кіно, демонструвалися моделі сучасного одягу, в мистецьких вітальннях виступали поети авангарду.

Але знову-таки прорахунки режисури зводили наївець зусилля організаторів — майже жодний конкурс-перегляд не починався вчасно. Невдало були підібрані ведучі: часто-густо молоді хлопці й дівчата, які претендували на роль "гідів", фантастично перекручували імена виконавців. Але це ще півбіди — якби вони знали азії конферансу або хоча б добрі володіли рідною мовою (!), вільно трималися на сцені. Тоді навіть ці невимовно доєгі концерти здавалися б динамічнішими й цікавішими.

І ще один аспект. Настав час відзначити на "Червоній руті" не тільки виконавців, а й тих, хто причетний до створення їх конкурсного репертуару. Це — композитори, аранжуvalьники, звукорежисери. Щоправда, композиторська робота вже оцінювалася з точки зору втілення художньої концепції фестивалю, але визначався не кращий автор чи аранжуvalьник (часто в одній особі), а пісня. Нагадую, минулого разу такою була визнана "Пролетіло літо" О.Мельника (Леся та Галия Тельнюк), а в Запоріжжі нею стала "Приворожки" А.Шустя (Жанна Боднарук). Але ж є композитори, які

готують до фестивалю по кілька рівноцінних за художнім змістом творів, виявляючи при цьому неординарність мислення, культуру, пошук нових форм.

Як і раніше, на другу "Руту" приїхало дуже багато гостей із-за кордону — українців з Канади, США, Франції, Австралії, Польщі, Чехословаччини. Майже всі вони виступили в концерті "Українці всіх країн, кохайтесь!"

Десять днів фестиваль промінули непомітно, та чи стали вони подією для мешканця міста? Судячи з публіки на концертах, думаю, ні. Хоча були приемні винятки. Так в оточенні журналістів постійно потрапляла одна сім'я, яка відвідувала всі заходи, а ініціатором цього був десятирічний син, котрий щодня агітував батька однією фразою: "Take в Запоріжжі буває лише раз в житті!.."

"Музика", 1991, №6.

ДОНБАС ПОКИНУВ СТРАЙКУВАТИ І СПІВАЄ ПІСНІ

Михаїл
Лісюкевич

На центральній площі Донецька відбулося урочисте відкриття Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики "Червона рута". Він триватиме до 8 червня.

Ще місяць тому деякі чиновники, які заливали, що Донбас — це ніяка не Україна, робили все можливе, щоб свято відзначалося десь в іншому регіоні. Тут, мовляв, і політична обстановка нестабільна, і продуктів не вистачає, і, головне, поклонників української культури немає.

Але всі ці аргументи підтримки не одержали. В Донбасі проживає більше 60 відсотків етнічних українців. І саме Донбас послав на фестиваль найбільшу кількість ансамблів і виконавців.

В репертуарі "Червоної рути" — ціла низка нових і вже люблених публікою авторських пісень, їх більше двох тисяч — ліричних, жартівливих, політичних, історичних... Серед виконавців і скромний вокальний колектив з глибинок, і лауреати багатьох конкурсів.

На фестиваль в Донецьк приїхало багато гостей із Західної Європи і Америки. Зауважимо, українська діаспора виділила валіту для підтримки цього свята. Багато грошей, крім того, дали "Руті" Донецький металургійний завод, об'єднання "Донецькугіпеля", Український інвестбанк та інші організації.

Всі концерти ідуть безкоштовно. На них якщо і збирають кошти, то тільки на пам'ятник загиблим шахтарям.

Спеціальне послання учасникам фестивалю надіслав Президент України Леонід Кравчук.

"Ізвестия" 29 травня 1993

СХІДНА УКРАЇНА СПРИЙНЯЛА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МУЗИКУ

Ірина
Лукомська

ЧИ ВАРТО БУЛО ІХАТИ В ДОНЕЦЬК?

Напередодні фестивалю, особливо коли зав'язалася суперечка в листах і телефоном з мерією Донецька за те, щоб провести фестиваль саме в цьому місті, чимало зацікавлених людей сохилялися до того, що "Червону руту" краще проводити в маленьких курортних (і бажано україномовних) містечках. Але дирекція фестивалю, навіть зважаючи на явний неуспіх у місцевого населення фестивалю-91 в Запоріжжі, все ж наполягала на месіанізмі — проведенні конкурсу в індустриальному зруйніфікованому місті. Хоч, з іншого боку, офіційно заперемувала політичні мотиви такого вибору.

Спілкування з місцевою владою з перших організаційних кроків не обіцяло нічого хорошого. Проте фестивальні дні перевершили всі найоптимістичніші сподівання.

На першому ж концерті лауреатів минуліх фестивалів центральний майдан міста був вщерть заповнений — прийшло близько 25 тисяч чоловік. Аналогічна ситуація повторилася на концерті-реквіємі пам'яті загиблих шахтарів (тоді було зібрано чимало коштів і одразу передано родинам загиблих), а також на заключному концерті — донеччани навіть лідспівували пісні Тараса Петриненка "Україно, Україно..."

Досить шляхетний зал палацу "Юність" на тисячу місць частенько бував переповнений, навіть коли змагання тривали за олівніч.

КІЛЬКА СЛІВ ПРО АНТУРАЖ

Перед тим, як говорити про музику, кілька слів про "зовнішній вигляд" фестивалю. Він був імпозантним.

Шляхетний дизайн сцени забезпечили не лише букети та "тропічний куточок" від "Адоніса", а й світло бельгійської фірми "Шоумаст гоу он", котре вписувалося в режисуру

пісень, та сучасна музична апаратура від "Комори". Те, як виглядатиме й звучатиме "Червона рута", для її директора Тараса Мельника було надзвичайно принципово, і тому він свідомо пішов на астрономічні витрати, аби фестиваль української музики приймні в цьому був не гіршим за котрийсь із європейських. До речі, чимало музикантів на таких інструментах грали вперше.

ПРО ПОЧУТЕ, ПРО ПОБАЧЕНЕ (ВРЕШТІ, ДЕЩО Й ПРО МУЗИКУ)

Почнемо з вражень від ПОП-КОНКУРСУ. Цього року він був набагато цікавіший і різноплановіший, ніж позаторік, — сценічно, професійно, тематично, жанрово.

Одразу впало в око, що, на відміну від за-порізької "Рути" (де виконавці, здавалося, не знали, куди подіти руки-ноги) у Донецьку чимало гуртів та виконавців відвітерий наголос робили саме на шоу. Найбільш видовищними тут були донецьке "Опале листя" та "Аліфант енд Ка" з Бердянська. Останній як червоним галіфе, так і темою самогоноваріння, тільки з китайською специфікою (пісня "Хочу в Китай") продовжили традиції Андрія Миколайчука.

Бездоганно були поставлені номери у донецьких квінтету "Фантазія" та квартету "Компроміс", але часом надто бездоганно для того, щоб це було цікаво дивитися.

Із солістів у загаданому плані назовемо Мусілма зі Львова та Андрія Шпака з Київської області. Першому подобалося виходити на сцену в бронежилеті чи протигазі тощо — залежно від тематики пісні, та інсценувати те, що співзвучно з його професією дефектолога. Андрія Шпака можна схарактеризувати як "артиста оригінального жанру", причому досягти високого рівня. Він чудово рухається на сцені (елементи стелу, брейку тощо), голосом імітує гру різних інструментів та ще й сам собі пише пісні. Звичайно, із загального тла конкурсу він вигпадає, але його мусили б помітити й оцінити режисери розважальних програм.

Розширилася жанрова палітра поп-конкурсу. З'явився реп (вдалою була робота івано-франківського "Турбо-техно-саунда"); джаз і блюз (Світлана Моцаренко з Миколаєва, львів'янка Руслана Лижичко); продовжує стиратися чітка межа між поп- і рок-музицю.

Дещо новеньке з'явилося в тематиці текстів. Якщо не говорити просто про хорошу поезію, то треба згадати про вампіра та подібну братію, що характерна для пісень львів'янки Галини Кривути. До речі, про вовкулаку співав гурт "Нація", переможець у жанрі рок-музики.

Кілька слів про переможців — тобто тих, хто, так чи інакше, чимось вразив жюрі.

14-річна Ірина Шинкарук з Житомира (перша відзнака) виконала пісню "Місячний оберіг", не менш якісно ніж та була написана й заараюкована композитором Ходаківським. Пластика рухів та голосу цілком переконливо подали діапазон почуттів закоханої дівчини — від тихого шелесту трав, в яких заснув Даждьбог, до відъомського крику (до того ж, жажуть, справжнього — про його "вигляд") композитор дізнався від чоловіка, котрий одного разу втрапив на відъомський шабаш). Хто запідозрив пісню в етнографізмі, глибоко помилився, оскільки сильне враження від неї лишилося навіть у людей упереджених.

Ще один призер — Олександр Пономарьов — на першому ж турі привернув увагу унікальним — потужним, впевненим, гнучким і до того ж оперним — голосом. Якісний пісенний матеріал, який студент львівської консерваторії отримав за кілька днів до фестивалю завдяки київському композиторові Андрію Шусті та щасливому випадкові, забезпечив йому перемогу. Для самого Пономарьова це було дещо несподівано, оскільки на регіональних відбіркових він не пройшов (потрапив лише в резерв), і на "Червоній руті" в Донецьку, фактично, вдруге в житті вийшов на сцену.

РОК-КОНКУРС був досить насичений і, в основному, важким металом. Після першого дня прослуховування (15 команд) одного з членів жюрі швидка забрала з серцевим нападом а інший отримав струс мозку. Після другого дня (ще 30 гуртів) нервова напруга серед суддівської ради в силу чисто медичних причин ще більше зросла. Однак щодо лауреатів серед рок-виконавців, на відміну від інших двох конкурсів, жюрі було майже одностайнє.

Тепер про переможців. Перший призер — "Нація" — взяла публіку й жюрі своєю енергетикою і тим, що витворила в музиці щось, на думку фахівців, дивне: явно українське, але так само явно то був важкий метал. Плюс якісний містичний текст пісні "Вовкулака". Кажуть, що перед відбірковим хлопці приходили в "Руту" прочитати концепцію. Всі іхні три речі унікально для року концептуальні, так що витворене "Нацією" можна записати до активу "Рути".

Другими були "999" зі Львова. Відомі як учасники численних концертів та акцій у Києві, до того ж вони не новачки на "Руті". Те саме можна сказати й про третього призера — київський гурт "Вій", котрий хоч і поступається "дев'яткам" у якості звучання, проте значно біжчий до ідеалу концепції.

Щодо гран-прі, то у жюрі була дивна одностайність: "Брати блузу". Енергетика, автентична, народна манера гри на скрипці Андрія Валаги, майстерність решти музикантів (чи не всі вони були визнані кращими виконавцями на своїх інструментах) знайшли найкраще враження в композиції "Автентік лайф", яка "зазвела" зал на початку першої години ночі.

В АВТОРСЬКІЙ ПІСНІ цілком логічно можна було, слідом за Анатолієм Калениченком, передбачити кризу жанру, оскільки традиційно його основу складали пафосно-патріотичні тексти (власні чи класиків) або соціальна чи політична сатира. Зараз подібна тематика

Зважаючи на це, у багатьох виникла думка про архаїчність цього виду змагань і пропозиція зняти бардів з наступної "Руті". І все ж було цікаво перевірити: чи підтвердять співці свою безперспективність, чи з'явиться друге

Івандр Войтко.

дихання — щось принципово нове. Здається, з'явилось.

Намітилося кілька шляхів розвитку жацру. Найчисельнішими були лірики та романтики, що співали власні вірші про кохання під невибагливу й майже однакову музику. Звучить приємно, але нічого вражаючого.

Іншу групу складали співці з цікавими текстами, на які й робився наголос. Один з таких — Сергій Шишкін — став лауреатом. Далі можна говорити про "латиноамериканців" — виконавців, що поклали українські тексти на блюзово-джазову музику. Яскравим тут був львівський "Очеретяний квark", а також Олександр Войтко з Вінниці (він переміг у конкурсі), якого дехто з музикантів охрестив "українським Бенсоном". Дивно, але свіжо прозвучали власні вірші виконавця — особливо "Різдвяні свята" — під блюзовий супровід гітари. Зал щоразу влаштовував незрячому музикантові овациї, до яких приєднувалися навіть скептичні рокери.

ЯК СУДИЛИ

Минулі "Рути" жюрі аж надто буквально дотримувалося положень концепції, в якій було закладено триедність національного, сучасного й молодіжного та індивідуального як ідеал, до якого мають прагнути виконавці, — звичайно, на тлі професіоналізму. Це привело до надзвичайного академізму армії лауреатів (за винятком хіба що рок-змагання), і життя, до речі, підтвердило рацію такої негативної оцінки: багатьох переможців зараз не чути. Про це писала наша газета.

Звичайно, можна не погоджуватися з творцями фестивалю (й водночас згаданою концепцією) в тому, що "Червона рута" має ініціювати, провокувати, стимулювати й підтримувати витворення саме національної (а не інтернаціональної) сучасної музики, котра не була б бляклою тінню, припустімо, американської. Тобто щоб використовувалися не їхні ціннісні, історичні, духовні підвалини, а, наші. Врешті, митець — якщо він митець, а' не репродуктор — працює (чи творить) і більше на рівні підсвідомості, а саме там, як не крути, закладено стрічечку з генетичними записами; вони, ці записи, в силу аксіомник причин, пов'язані з етносом, до якого належить людина, і землею, на якій жили її предки. І саме тому можливі і українська

оригінальна попса, і український рок (пояснювати не треба, що мова йде не про етнографічні ознаки чи обробки народних пісень). Ці паростки є, іх треба підтримувати, що, власне, і робить "Червону руту".

Але. При оцінці конкурсантів критерій національного іноді аж надто переважував критерій "молодіжності й сучасності" і тягнув у бік чогось не дуже цікавого. У той же час "перекос навпаки" виключався, що створювало дисбаланс, і в такий спосіб відкидалася, скажімо, хороша танцювальна музика. Яка теж має право на життя, але який, зі свого боку, "Рута" закрила перспективу. Така політика у формуванні, сказати гучно, крони дерева української сучасної музики, не сприяла "наверненню" молоді до тій ж такій української попси, а що лопсу не стимулювала до розвитку.

З огляду на вищесказане, донецька "Рута" сповістила про серйозні зміни; зокрема, висловлюючись термінологією концепції, про збільшення ваги критерію "молодіжності й сучасності". Саме таїж зміні зробили лауреатством нікак не національні в музиці "Турбо-техно-саунд" та "Анна-Марія". Очевидно також, що при найсуперішому дотриманні цього критерію не стали б лауреатами ні джазистка Світлана Моцаренко (навіть при її голосі й потрясаючій експресії), ні Олександр Шишкін, ні "999" — власне, ті, хто викликав оваций про кого говорили.

ЗАМІСТЬ ПРОПОЗИЦІЙ

130 конкурсантів на 6 робочих днів фестивалю — без сумніву, це забагато, оскільки в усіх трьох жанрах виконавці явно розшарувалися на дві групи — цікавих і тих, кого відсіювати треба було ще на відбіркових.

Наступне. Складається враження, що "Червона рута" існує лише два місяці на два роки. Власне, для широкого загалу та більшості музикантів (окрім лауреатів, котрих дирекція везе за кордон чи влаштовує їм концерти в Україні тощо) так воно і є. І тому на відбіркових з'ясовується, що частина українських музикантів уявлення не має, що діється в

сучасній музиці не лише в Україні, а й на Заході. Інші, маючи таке уявлення, і щось со-бою являючи, проте десь "недотягують", бо нема кому з фахівців з ними працювати (тут і аранжування, і режисура, і добір репертуару, і "христалізація" іміджу тощо). і вони зника-ють. А шкода.

Причиною такого печального стану справ Тарас Мельник слушно називає відсутність розвиненої інфраструктури шоу-індустрії в Україні. Дійсно, в консерваторії рокерів чи попсовиків не навчають, так само, як і тих, хто міг би їх "лідхоліти".

Поки цього немає (і за один день не з'явиться), "Рута" в "міжсезоння" могла б, очевидно, влаштовувати якісь навчальні семінари й бодай давати музикантам напрямок для вдосконалення.

З цим, безумовно, пов'язана ще одна — хронічна — проблема фестивалю: фінансі. Цього разу "Червону руту" підтримали: "JMC", спільнє українсько-британське підприємство "Комора", Промінвестбанк України, Фундація родини Чопівських-Фещенків з Канади, львівський автозавод та львівське швейне підприємство "Весна", Донецький металургійний завод, Українбанк, Комітет по боротьбі зі СНІДом, Михайло Дем'янів з Німеччини та Галина Мірошникова з Києва. Як ви зрозуміли, це були спонсори та добродійники, завдяки чиїм коштам, фактично, відбувся фестиваль.

На будь-що гроши солідні люди не дають, і наявність спонсорів говорить про солідне ім'я фестивалю. "Рута" вже доросла і якісно, і за авторитетом до звання "національного фестиwalю". Такий додаток до назви зафіксував би офіційно її місце в культурному житті України, знявши разом з тим чимало організаційних проблем (знову згадаймо цьогорічний опір до-нецької влади), а також збільшивши вагомість заходу в очах кредиторів та коштодавців.

"Вечірній Київ", 26 серпня 1993

ЛАУРЕАТИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ-89"

Гран-прі — ВАСИЛЬ ЖДАНКІН

У ЖАНРІ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ

**I премія — ЕДУАРД ДРАЧ (Черкаси),
ВІКТОР МОРОЗОВ (Львів)**

**II премія — АНДРІЙ ПАНЧИШИН (Львів),
МАРІЙКА БУРМАКА (Харків)**

У ЖАНРІ ПОП-МУЗИКИ

I премія — не присуджена

**II премія — група "МЛИН" (Львів), солісти
АНДРІЙ МИКОЛАЙЧУК (Умань),
ТАРАС КУРЧИК (Львів)**

**III премія — "МАЛЬВИ" (Львів),
"ЗАГРАВА" (Івано-Франківськ)**

У ЖАНРІ РОК-МУЗИКИ

I премія — ВІКТОРІЯ ВРАДІЙ (Львів)

**II премія — "БРАТИ ГАДЮКІНИ" (Львів),
"КОМУ ВНИЗ" (Київ)**

**III премія — "НЕЗАЙМАНА ЗЕМЛЯ" (Рівне),
"ЗИМОВИЙ САД" (Київ)**

ЛАУРЕАТИ "ЧЕРВНОГО РУТИ-91"

У ЖАНРІ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ

I премія — "МЕРТВИЙ ПІВЕНЬ" (Львів)

II премія — ВІКТОР ЦАРАН (Львів)

III премія — АНДРІЙ ЧЕРНЮК (Київ),
бард-гурт "МАК-ДУГ" (Київ)

У ЖАНРІ ПОП-МУЗИКИ

I премія — не присуджена

II премія — "ПЛІЧ-О-ПЛІЧ" (Львів),
ЖАННА БОДНАРУК (Чернігів),
ВЯЧЕСЛАВ ХУРСЕНКО (Луцьк)

III премія — "БУНКЕР ЙО" (Івано-Франківськ),
ТАРАС ЖИТИНСЬКИЙ (Івано-Франківськ),
дует СЕСТЕР ТЕЛЬНЮК (Київ),
АНДРІЙ КУЗЬМЕНКО (Львів)

У ЖАНРІ РОК-МУЗИКИ

I премія — не присуджена

II премія — "ТАБУЛА РАСА" (Київ),
"ФОРТЕ" (Новояворівськ, Львів. обл.)

III премія — "ЛІВИЙ БЕРЕГ" (Прилуки, Чернігів. обл.),
"ЖАБА В ДИРИЖАБЛІ" (Київ),
"ІГЛАЧ ІЄРЕМІЙ" (Львів)

ЛАУРЕАТИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ-93"

Гран-прі — рок-група "БРАТИ БЛЮЗУ"
(Івано-Франківськ)

У ЖАНРІ АВТОРСЬКОЇ ПІСНІ

I премія — не присуджена

II премія — ОЛЕКСАНДР ВОЙТКО (Вінниця)

III премія — ВІКТОРІЯ ЛОЗОВА (Київська область),
СЕРГІЙ ШИШКІН (Володимир-Волинський)

У ЖАНРІ ПОП-МУЗИКИ

I премія — ІРИНА ШИНКАРУК (Житомир),
ОЛЕКСАНДР ПОНОМАРЬОВ (Хмельницький)

II премія — АЛЛА ПОПОВА (Біла Церква),
група "ТУРБО-ТЕХНО-САУНД"
(Івано-Франківськ)

III премія — група "КОМПРОМІС" (Донецьк),
група "АННА МАРІЯ" (Тернопіль),
СВІТЛANA MOЦARENKO (Миколаїв),
РОМАН БУРЛАК (Коломия)

У ЖАНРІ РОК-МУЗИКИ

I премія — група "НАЦІЯ" (Київ)

II премія — група "999" (Львів),
група "ВІЙ" (Київ)

З М І С Т

НЕ ВІДЦІТАЙ, "ЧЕРВОНА РУТО"	5
<i>Лариса Броховицька</i>	
ЧАС СПІВАНОЇ ПОЕЗІЇ	9
<i>Віктор Морозов</i>	
ДЕ ВІКТОР МОРОЗОВ, ТАМ ЛЮБОВ	15
<i>Лариса Броховицька</i>	
КРЕДО — ВІДВЕРТИСТЫ	18
<i>Бесіда Л.Броховицької з Я.Панчиніним</i>	
ГЕЙ, ХТО В ЛІСІ, ОЗОВИСЯ!	31
<i>Іван Малюків</i>	
ІЗ СЕРЦЯ КАЛИНИ	38
<i>Іван Малюків</i>	
"ВО В ЗЕМЛЮ ПОВРОСТАЛИ НАШІ ГЕНИ..."	42
<i>Лариса Броховицька</i>	
І ПРОКИНУВСЯ ЗНАМЕНІТИМ	49
<i>Олександр Іржинець</i>	
"ЗУБАТИЙ", АЛЕ НЕ "КУСЮЧИЙ" СТАС	52
<i>Бесіда Л.Макаулікої з Станіславом Щербаком</i>	
ПОВОРОТ	57
<i>Богдан Рутенів</i>	
ПОХМУРІ ДЕМОНІ З УКРАЇНИ	61
<i>Олександр Батушенко</i>	
КОМУ ВНІЗ?	67
<i>Олександр Батушенко</i>	
СВІТ ЗА СКЛОМ	70
<i>Олександр Батушенко</i>	
"ВВ" ПРОПОНУЮТЬ "ТАНЦІ"	77
<i>Олександр Батушенко</i>	
"ТАНЦІ" У ФРАНЦІ	80
<i>Олександр Батушенко</i>	
ХЛОПЦІ З БАНДЕРШТАДТУ...	84
<i>Олександр Батушенко</i>	
СЕСТРИЧКА ВІКА	
БЕЗ "БРАТІВ ГАДЮКІНІХ"	89
<i>Олександр Батушенко</i>	
ТАК ГАРГУВАЛОСЯ "ТРОНО"	96
<i>Олександр Батушенко</i>	
МУЗИКА БРЕЖНЕВА, СЛОВА СУСЛОВА, АРАНЖУВАННЯ ЩЕРБИЦЬКОГО	101
<i>Олександр Батушенко</i>	

ЧИСТА ДОШКА, АБО ДВОЙЙ З ДУХАМИ	107
<i>Олександр Батушенко</i>	
ПЛАЧ ЗА "ПЛАЧЕНЬ"	112
<i>Віталій Бард</i>	
СВІЙ СТИЛЬ МИ ШУКАЛИ В СОВІ	115
<i>Олександр Батушенко</i>	
ДЛТИ ЖОВТНЯ	119
<i>Віталій Бард</i>	
"ЧЕРВОНА РУТА": ЧИ ВЧАТЬ ПОМИЛКИ?	122
<i>Галіна Бєсід</i>	
ДОНВАС ПОКИНУВ СТРАЙКУВАТИ	
І СПІВАЄ ПІСНІ	128
<i>Михаїл Лукомський</i>	
СХІДНА УКРАЇНА СПРИЙНІЛА	
СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МУЗИКУ	
<i>Ірина Лукомська</i>	129

ТАРАС ПЕТРИНЕНКО
ГОСПОДИ, ПОМИЛУЙ НАС!
Навіть на останнім рубежі
Промінь віри в нас ще не погас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Нам свою всемилість покажи
Правдою повсюди й повсякчас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

В наших грудях кулі і ножі,
Нас розп'ято й знищено не раз,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Із колін підняться поможи,
І благослови у добрий час,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Наши души нидіють в іржі,
Але промінь віри не погас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

Грішні діти — діти не чужі,
Отче наш, почуй їх щирий глас,
Боже, Україну збережи,
Господи, помилуй нас!

ЗІРКИ "ЧЕРВОНОЇ РУТИ"

Редактор Н.Д.Олександренко
Художнє оформлення В.П.Васильєва
Комп'ютерний набір, макет та верстка
Видавництво "Сувій"

Здано до складання 20.06.93
Підписано до друку 28.09.93
Формат 60x84 1/16
Папір офсетний
Комп'ютерний набір
Друк офсетний
Умовн. друк. арк. 8,3+0,25
Обл.-вид. арк. 10,2
Тираж 20 000 пр. (1-й завод - 10 000 пр.)
Зам. 5967

Видавничий дім "KM Academia",
Університет "Києво - Могилянська академія"
254145, Київ, вул. Сковороди, 2.

Надруковано в друкарні акціонерного товариства "Віпол",
252151, Київ, вул. Волинська, 60

Зірки "Червоні рути" (Упоряд. Л.І.Брюховецька,
3-639 О.М.Євтушенко). - К.: Видавничий дім "KM Academia", 1993. - 143с.
ISBN 5-7707-4903-2

У книжці - розповіді про лауреатів першого та другого
республіканських фестивалів української сучасної пісні та популярної
музики "Червона рута" - зірок авторської пісні та сліваної поезії Віктора
Морозова, Андрія Панчишина, Василя Жданкіна, Марійку Бурмаку,
Едуарда Драча, Андрія Миколайчука, Тризубого Стаса, сестер Тельнюк і
зірок рок - музики Вікторію Врадій, гурти "Кому вниз", "Зимовий сад",
"ВВ", "Брати Гадюкіни", "Троно", "Табула Раса", "Плач Ієремії".

Приватне видавництво "Сувій"

Приватне видавництво "Сувій" засноване у січні 1993 року, але має нелегальну та напівлегальну передисторію в умовах комуністичного режиму. За півроку існування підготовлено до друку 9 книжок, 3 макети газет, 15 брошур, 43 дизайнерські розробки (логотипи, фірмові бланки, емблеми, запрошення, візитки тощо). При видавництві реєструються молодіжна музична газета "АУТ" ("Аудіо толока") та 2 журнали (комікси "Алярм", мистецький "Артерія"). Досвід роботи унікальний - глибока економічна криза, ліперінфляція, несприятливе мовне середовище (видавництво орієнтується передусім на україномовного читача), відсутність паперу (постачається з Росії). Триматися на плаву дозволяє нетрадиційний підхід до справи, глибоке вивчення ринку, замовлення іноземних видавництв, високий рівень дизайнерських розробок. Активно шукаємо партнерів за кордоном, нам є що запропонувати - спільнє підприємство, можемо взяти друкарське обладнання на умовах лізингу, розміщення замовлень на українських друкарнях тощо.

Одна з наших переваг - не займаємося піратськими виданнями. Престиж видавництва понад усе. Але платити за лицаний або за авторські права на тому рівні, що є в розвинених країнах, немає змоги. Економічна ситуація не дозволяє. А мізерні гроші надходження навряд чи зможуть задовільнити західних партнерів. Тому ми можемо запропонувати інтелектуальний бартер.

Україна - це нова Атлантида на малій Європі. Бажаємо Вам успіхів! Співпрацюйте з нами!

Наша адреса: Ukraine, 254119, Kyiv-119, st. Jakira, 20a, ap.37

Publishing House "Souvi", Victor Kulishenko

off. tel. 221-5507, (417-8580 tmp)

priv.tel. 213-3214

fax: 224-2019 (417-2426 tmp).

ЩИРО ВДЯЧНІ ЗА ПОКУПКУ

Шановний друге!

Ви не лише придбали одну з перших книжок, підготовлену видавничим домом "KM Academia", а її зробили внесок для подальшого його розвитку. Видавництво має намір друкувати наукову, науково-популярну, художню та мистецтвознавчу літературу, яка доносить бідо читача кращі набутки українських та світових філософів, учених, митців. Ми плануємо видавати підручники, наукові посібники, словники, які стануть у пригоді не тільки студентству, а й широкому загалові засікаєннях читачів.

Свої пропозиції ви можете надсилати на адресу:

м.Київ, вул.Сковороди,2,
видавничий дім "KM Academia"
(тел.416-80-92).

Стежте за виданнями ВД "KM Academia".
Купуйте наші книжки!

ВІКТОР МОРОЗОВ

*На першій сторінці обкладинки
вміщено фото Андрія Середи,
на четвертій – foto рок групи
«Брати Гадюкіни».*

